פרשת **במדבר** תשפ"ג לפ"ק | גליון תתתצ"ח שנה כ"ו

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

היו נכונים ליום השלישי

בבית רעוע וקטן אשר דלתותיו עקורות חלונותיו שבורות וקירותיו מושחרות, היה דר כפרי עני עם משפחתו ימים רבים, אוכל ומשקה לא הי' בבית, ובני הבית חיים וניזונים מכל הבא לידם, הדלות משוועת, העירום וחוסר כל שואג מכל פינה ופינה.

יום אחד מגיעו בשורה על ביאתו של המלך להתאכסן דווקא בביתו למשך כמה ימים, מה עשה הכפרי הזה למען קבלת פני אורחו המלך, רחץ את כל קירות הבית, ותיקן את הדלתות ואת החלונות, והציע את מיטת האורח כמיטב יכולתו, ומילא את חדר האוכל בכל מה שידו משגת, יום ולילה לא שבת על מנת להכין את ד' אמותיו לקראת ביאתו של המלך.

עבר שם איש אחד ובראותו הכפרי עסוק כל כולו בניקוי והכנת ביתו לרגל ביאתו של המלך, נענה ואמר לעומתו: מה לך לטרוח טירחות של חינם, הלא ממילא לא תצליח במשימתך להכשיר את ביתך כראוי וכיאות לכבודו של מלך, ואם כן איפוא הרי כל עמלך לריק המה.

השיבו הכפרי: אכן הצדק עמך, אלא מאחר שהנני מכיר בכך שאיני יכול במצב זו לקבל את פני המלך, לכן אין ביכולתי לשבת בחיבוק ידים, ועל אף כי קצרה ידי מלהכשיר ביתי כראוי, ואני משתדל לעשות לכה"פ מה שבידי עשות.

והנמשל מובן, דהנה מקרא מלא דיבר הכתוב "היו נכונים ליום השלישי", דבר אשר לא מצאנו בשום מצוה חובה מן התורה, והלא כה דברי חכמינו ז"ל כאש אשר כל מצות ספירת העומר מהותה וכוונתה היא הכנה מתמשכת של ארבעים ותשעה יום לקראת יום הגדול והנורא זמן מתן תורתינו, הרי לנו שלחג השבועות הועידה התורה מצוה מדאורייתא של הכנה דרבה.

אכן אל יאמר האדם במה יוכל איש שפל וקרוץ מחומר להתכונן למעמד הנשגב של קבלת התורה אשר בו יתגלה האורות שירדו לעולם בשעת מתן תורה, הרי לא יועיל לי שום הכנה להשלים את עצמי כראוי וכנכון לקראת קבלת התורה הק', אך לפי האמור מי שיודע ומכיר את מך ערכו יודע גם יודע שאע"פ שלא יספיק להגיע אל שלימות הראויה מ"מ לא יוכל לשבת בחיבוק ידים בלי שום הכנה לקבלת פני השכינה.

ובכן כאשר עומדים אנו ביומא דשבתא שלפני קבלת התורה הרי חובה מוטלת עלינו להכין את עצמינו בהכנה דרבה, וכמ"ש בספה"ק בית אהרן וז"ל: בשבת זה שקודם מתן תורה צריך כל אחד לראות ולהכין עצמו לקבלת התורה, כי השבת הוא גדול מחג השבועות ואיך יהיה הכנה לו, רק מזה השבת צריך להמשיך הארה גדולה להחג, ויראה כל אחד להכין עצמו בקדושה ובשמחה לקבלת התורה, ובזכות זה נזכה לכל ההשפעות אכי"ר.

תוכן הענינים

לקח טוב ..... א
דבש תמרים - לקיטת תמרים ..... ב
קדו"ש י"א מר"ח ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות להכפה - דורש טוב ..... ה
שבח"י רפאל ..... ו
פיטע קדתך ..... ז
חוקים להורותם ..... ח
פשיט כהלכה ..... ט
לשכת הסנהדרין ..... י
לוח ההילולא ..... יא
דבר בעתו ..... יב
נועם שבתך ..... יג
פשוטלחן פלכים ..... יד
דברות קודש ..... טו

אגרת פרק ו'

לשמרך בכל עת

מינה לא תזיע

צו יעדע צייט א ישועה

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ, אפשר לפנות:
להרה"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

קהל יטב לב
ד'סאטמאר

Cong. Yetev Lev
D'Satmar

Cental Office: 58 Lee Ave. Brooklyn NY 11211

Tel. 718-302-6720 / Fax. 718-486-2473

בס"ד

זמני השבת

פרשת במדבר

מברכין חודש סיון הבעל"ט

שבת הכנה לקבלת התורה

בצל הקודש של עטרת ראשינו

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בבית מדרשינו הגדול

ווילליאמסבורג יצ"ו

תפלת מנחה עש"ק
45 מינוט אחר זמן הדלה"נ
בשעה 8:40

עריכת השלחן הטהור
ביחד עם בחורי חמד תלמידי ישיבה קטנה סניף ג'
20 מינוט אחר התפלה

אמירת תהלים
שב"ק בבוקר
בשעה 7:15

תפלת שחרית
בצפרא דשבתא
בשעה 9:30

לְךָ אֶל הָעָם וְקִדַּשְׁתָּם:

דרשת פרקי אבות
מתובל עם
דברי הכנה והדרכה לקבלת התורה
בשעה 7:00

מנחה וסעודה שלישית
45 מינוט אחר זמן הדלה"נ
בשעה 8:40

הנהלת הקהלה

סַךְ יְדִידוּת מְנוּחָתֵךְ, אַתְּ שִׁבַּת הַמַּלְכָּה

להורות דרך תשובה מתוך הכנעה ושמחה גם יחד

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחודש השני וגו'. "נראה דהתורה מלמדת לאדם [איך] שיתנהג עצמו, **כי להיות שהתורה ניתנה בסיני, למען ילמד אדם להיות תמיד מוכנע גדול ונבזה בעיניו,** כדרך שעשה השי"ת ב"ה שמאם בהרים הגבוהים ובחר בהר סיני הנמוך מכולם (מגילה כט.), וזהו: 'במדבר סיני'. **רק לזה צריך האדם שלא יתעצב, מחמת גודל הכנעה יפול בעצבות, וזה הוא מניעה גדולה מעבודת הבורא ית', "לכן הזהירה תורה עליו שיראה להיות תמיד בשמחה" כי אין השכינה שורה מתוך עצבות** (שבת ל:). וזהו **'באהל מועד',** פי' שיכנים עצמו לאהלו של מועד, הוא לשון שמחה, כי 'מועד' היא לשון יום טוב. ואם יאמר האדם, ואיך אוכל לשמוח כיון שהרביתי לפשוע, ולזה אמרה תורה, אעפ"כ יראה לעשות תשובה בשמחה ויתחזק עצמו לאמר: **הרי אני כאילו נולדתי היום הזה ולא אשוב עוד לכסלה,** וזה נקרא חידוש שנתחדש כבריה חדשה. וזהו: **'באחד לחודש השני',** כי האדם הזה הוא נתחדש ב' פעמים, **האחד ביום שנולד והשני ביום שעושה התשובה ונתכפר לו.**

נועם אלימלך

קריאת פרשת דגלים הכנה לקבלת התורה

איש על דגלו באותות לבית אבותם ובתנחומא זה שאמר הכתוב **'חביאני אל בית היין',** כיון שנגלה הקב"ה על הר סיני ירדו עמו כו' מרכבות מלאכים כו', **והיו עשוין דגלים דגלים.** כיון שראו אותן ישראל כו' התחילו מתאוים לדגלים, אמרו: **ולואי שאנו נעשין דגלים כמותן** וכו', אמר להם הקב"ה: **התאויתם בדגלים, חייכם, הריני עושה משאלותיכם** וכו'. עיי"ש. **"ואם כן כיון שנתאוו ישראל לדגלים כמו המלאכים בהר סיני, א"כ בכל שנה בשעת מתן תורה נתעורר זה, ונעשו ישראל לדגלים,** והיינו דאמר: 'דגל מחנה יהודה לצבאותם', רצה לומר **מהמלאכים אשר נבראו ממצוות ומעשים טובים של ישראל עם קדושו נעשו דגלים.** ועל כן נראה לי העני והשפל והבזוי, **אשר קודם קבלת התורה מסדרין ישראל הדגלים למעלה ע"י קריאת התורה שאנו קורין פרשת במדבר דהוא סידור הדגלים קודם חג השבועות, כדי שיהיו מוכנים לקבלת התורה כמו שהיה אז.** וזהו: **'וכן חנו לדגליהם'** (ב, לו), היינו דגלים של מעלה שנתהוו ע"י מצוות ומעשים טובים של ישראל מלאכים הקדושים שנעשו דגלים, וכן עתה מסודרין למעלה המלאכים שנעשו משבט ראובן ונעשו דגל מחנה ראובן, וכן דגל מחנה יהודה, **וכן שאר דגלים נתהוו בכל שנה ונתעורר על ידי קריאת התורה וע"י מעשיהם הטובים, על כן קורין פרשת במדבר קודם שבועות. השם ירחם לקבל תורתו באמת בלי שום מכשול אמן.**

דביר המוצנע

לישכר, 'נתן-אל' את התורה, מפני ענותנותו

לישכר נתנאל בן צוער. "צוער" הוא לשון קטנות ושפלות; **"ישכר"** רומז לבעלי תורה (רש"י לקמן ז, יט) ו**"נתנאל"** הוא צירוף: נתן א-ל. הרמז בזה, כי לישכר נתן א-ל את התורה (זה הוא 'בן' היינו תוצאה) מחמת מדת קטנות ושפלות **'צוער'** שהיה לו, וכמאמר חכמינו ז"ל (עירובין נד.) **"אם אדם משים עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו, תורה ניתנה לו במתנה".**

חסד לאברהם

בקדושת התורה טמון גם קדושת מלכות וכהונה

ופרשו בגד כליל תכלת מלמעלה. במדרש (במדב"ר ד, יג) רבי שמעון אומר, שלשה כתרים הם כו', מעשה **הארון** כנגד בעלי תורה שהם ספונים, **שכל הזוכה לתורה כאילו זוכה למלכות וכהונה,** וכן הוא אומר (משלי ח, טו) "בי מלכים ימלוכו". ענין **כליל תכלת** הוא, דהנה מבואר בקדמונים כי על אף שגבולות חלק הקב"ה בעולמו, ואין ישראל יכול להיות כהן או לוי וכדו' (ראה במדב"ר יח, ז) זהו דוקא בפועל ממש, **ברם 'בכח' אפשר לזכות לכל הקדושות על ידי לימוד התורה.** וזהו ענין **"כליל תכלת"** שהיו כלולות בארון – שהוא התורה, כל הקדושות (עיי"ש במדרש) **שכל הזוכה לתורה זוכה גם לקדושת מלכות וכהונה.**

הח"ק מהרי"ד מבעלזא זללה"ה

עצה יעוצה לבל יפול האדם בתחבולת היצר

ולא יבואו לראות כבלע את הקודש ומתו. עצה טובה קמ"ל התורה חק, היאך לעמוד נגד היצה"ר ותחבולותיו, כי ברצותו לפתות אדם מדרך התורה רח"ל, **וכשרואה שאינו שומע לו, אזי מנסה הוא להדיחו ע"י מדת העצבות,** בהראותו לו סימני טומאה חלילה, שכבר פגם את הקדושה, ומאוד יקשה לו לתקן את אשר עוות, **"ובאמת הכל הוא מעשה יצר, ועצה היעוצה שלא ישמע לו, כי אין דלת נעולה בפני השבים".** וזהו שאמר: **"ולא יבואו לראות כבלע את הקודש",** ר"ל שלא יראה לעצמו שכבר בלע והשחית את הקדושה, כי אז חלילה **"ומתו", אלא צריך לחזק את עצמו ולשוב אל ה'.**

רביד הזהב

זהרורי אורה
למספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאמץ ידים בכוחות עליונים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

אפילו השפל שבשפלים יתעלה ע"י התוה"ק

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באוהל מועד וגו'. זה מורה לנו על קדושת התורה שהולכת ממקום גבוה למקום נמוך, כי **אפילו השפל שבשפלים יוכל לבוא לעבודת ה' על ידי התורה הקדושה,** ולזה בא לנו הכתוב לומר, שדיבורו ית"ש היה במדבר, שהוא מקום פחות מאוד, ומקום תוקף הקליפות, כמו שנאמר (דברים ח, טו) נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים, (במדבר כ, ה) לא מקום זרע ותאינה וגפן, **ועם כל זה במקום הפחות הנרוע הזה, שם היה דיבורו ית"ש, ושם היה משכן השכינה הקדושה ואוהל מועד, כי זאת הוא השלימות [של] התורה הקדושה, שתוכל להתפשט לכל מיני שפלים ועומקים, ולהעלות כל הבחינות, אפילו הפחותים מתעלים על ידי התורה הקדושה.**

זרע קודש

התוה"ק מעוררת האהבה הטמונה במעמקי לב ישראל

הקרב את מטה לוי. ובמדרש הה"ד 'צדיק כתמר יפרח' מה תמרה יש לה תאוה אף הצדיקים יש להם תאוה ומה תאותן (אל) הקב"ה כו'. **כי הנה נמצא בלב איש ישראל אהבה להקב"ה אך שצריכין להוציא זאת התאוה מכח אל הפועל.** והוא בכח הבריתות ברית הלשון והמעור מאחר שנק' ברית הוא התקשרות ודביקות בהקב"ה. ולכן ר"ת מי יעלה לנו השמימה מיל"ה כי בכח ברית מילה נמצא זה ההשתוקקות לעלות השמימה כו'. **וכמו כן ע"י ברית הלשון שהוא התורה זוכין לזו האהבה** כמ"ש כרת עמנו ברית בחורב. ואמו"ז (הרה"ק הרי"ם) ז"ל פי' הפסוק '**לתאוה יבקש נפרד' כי אפילו מי שנפרד מן הדביקות צריך לבקש זאת התאוה. ובכח היגיעה בתורה בכל תושיה יתגלע ויוציא מכח אל הפועל התאוה הטמונה בלבו** ודפה"ח. וכ"כ '**תורת ה' משיבת נפש. ולכן נקרא התורה כלי חמדה שבכחה לעורר החמדה בלב איש ישראל. וכן איתא בספרי ואהבת את ה' כו'. מה האהבה והיו הדברים האלה** כו'. שמתוך דברי תורה באין לזו האהבה.

שפת אמת

תפלה

ע"י עבודת התפילה מתגלה האהבה מעומק נפש ישראל

וידבר ה' אל משה במדבר סיני וגו'. בחי' מדבר הוא מ"ש '**ומדברך נאוה**' מלשון דיבור כי הנה דבר ה' זו גילוי שכינה כו' בזמן שבהמ"ק היה קיים נק' מדבר מלשון 'ידבר עמים תחתינו' שכולם היו מוכנעים תחת הקדושה. (ועד"ז אמרו רז"ל פרק ג' דר"ה ד' כ"ג ע"פ אתן במדבר ארז כו' ואין מדבר אלא ירושלים).

אבל בזמן הגלות הנה אמרו רז"ל גלו כו' שכינה עמהם ונקרא מדבר כארץ מדבר וציה כב"ו, **והנה כשם שהוא בכללות העולם כך הוא בפרטיות בנפש האדם שבזמן הגלות הנה גם ניצוץ אלקי שבנפש האדם הוא בגלות ומאסר הגוף הגשמי במחשבות אדם ותחבולותיו ויצרי מעללי איש בהכלי העולם וירידת ניצוץ אלקי בגלות הזה הוא צורך עליה דהיינו כדי לברר ולהפריד הרע** כו'. וצריך להיות עליה זו ג"כ בבחי' מדבר דהיינו **ע"י דיבור התפלה ברשפי אש וצמאון כו' וצעקת חלב כמ"ש צעק לבם** כו' שישים האדם אל לבו כו' אשר 'אתה מחיה את כולם' שהוא הוא ית' חיות כל העולמות ואין עוד מלבדו ואפס זולתו ולולא חיותו ית' היו כלא היו. ולזאת תכלה אליו נפש כל חי לדבקה בו ית' חיי החיים ב"ה וכמ"ש '**לאהבה את ה' אלהיך כי הוא חייך, פי' שאין חיך אלא הוא.** וכדכתיב '**ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלקים עמדי**' אלא שמקרא זה על לעתיד נאמר שאז יאמרו ראו עתה כי כו' בבחי' ראי' חושיית ממש כדכתי' '**ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר כו' וכתיב כי עין בעין יראו וגו'**, משא"כ עכשיו בזמן הגלות **הוא בחי' הצמאון לבוא לבחי' ומדריגה זו שיחי' בחי' ראי' חושיי' כמ"ש צמאה נפשי לאלקים לאל חי מתי אבוא וארא וגו'.**

והנה כתיב '**רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף ויצעקו אל ה' בצר להם כו'** שמבחי' הצמאון עד שנפשו עליו תתעטף נולד בחי' הצעקה בלב על ההיפך כי צר לו מאד הגלות ומאסר הגוף הגשמי והיינו כי בשומו ללבו שאין חיות אמיתי לכל הנבראים ואפי' לעולמות עליונים אלא אתה הוא המחי' כו' **ואי לזאת ישים אשם נפשו איך שהוא רחוק מה' בתכלית הריחוק וחייו אינן חיים אלא חיי הבהמ.** וזהו '**במדבר סיני' שירדה שנאה על הרע שמחמת בחי' המדבר וצמאון גורם לעורר שנאה על הרע לחיות צעקת חלב וכו' כנ"ל. ובזה יובן מה שתקנו התפלה בזמן חורבן בהמ"ק דוקא** עת אשר שלט כו' תגבורת היצה"ר ונפש הבהמית צריך להפריד ע"י התפלה דוקא ברשפי אש וצמאון וצעקת הלב כו' כנ"ל **ותיקנו להתפלל בכל יום כי בכל יום יצרו של אדם מתגבר עליו וצריך להוסיף אומץ כו' ועל בחי' תפלה זו נאמר ומדברך נאוה דהיינו כשעולה בבחי' מדבר וצמאון** כו'

(וזהו הא דאיתא בזוה"ק פ' אחרי דע"ב א' ע"פ הוציאוה ותשרף בשלהובי טיהרא בגלותא, דהיינו שמחמת הוציאוה בגלותא שהוא בחי' מדבר ארץ ציה ועיף בלי מים תגדל בחי' הצמאון והאהבה בחילא יתיר דבחי' תשובה וזהו ותשרף היינו רשפי אש האהבה וכענין שחורה אני ועי"ז דייקא ונאוה כמ"ש במקום אחר כו').

לקוטי תורה

קח את הלוים תחת כל בכור וגו' והיו לי הלוים אני ה'. ודקדקו מה דכתיב אני ה' בסוף, וני"ל דכתיב בקהלת מה שהיה כבר הוא ואשר להיות כבר היה, דהי"פ דכל מי שנדחה משום איזה עבירה א"כ לעתיד כאשר יתהפך הכל לזכות יחזור לשירותו כמו הבכורים שנדחו מפני חטאם כמבואר במדרש, וכן מבואר כי לעתיד לבוא יהיה העבודה בבכורות, והיינו מה שהיה כבר הוא, ר"ל הוא גם עכשיו, משום ואשר להיות כבר היה, כי מה שיהיה בעתיד הוא אצלו כאילו כבר היה בעבר, והנה שם הויה מורה על עבר והוה ועתיד שהם אצלו כאחד, וזה אשר להיות כבר היה הוא בבחינת הויה, והנה אכן שהבכורות יחזרו לעתיד מכל מקום אם עלה לא ירד והלוים ג"כ לא ירדו, והיינו והיו לי הלוים אין לי אלא עולמות כמבואר במדרש דהיינו שתמיד אף לעתיד לא ירדו, אני ה' ר"ל אף בזמן שאתנהג בבחיי שמי שם הוי"ה המורה שהכל אחד הוא אצלי ולפי זה יחזרו הבכורות לשירותן ולעבודתן מי"מ הלוים לא ירדו.

(ישמח משה)

☆

ושא את מספר שמותם. ג' במסורה ראה עניי ועמלי ושא לכל חטאותי, ושא עיניך ימה וגו', וי"ל דהנה מבואר במדרש דהשבטים נקראים ע"ש גאולתן של ישראל ראובן ע"ש ראה ראיתי, שמעון ע"ש וישמע אלקים, לוי ונלוו גוים רבים, יששכר ע"ש יש שכר לפעולתך, יוסף ע"ש יוסף ה' שנית ידו, ע"ש, וביפי"ת כתב ששמות שמרמזין על הגאולה העתידה נכתבו שם בבואם למצרים כי גאולת מצרים פתח תקוה על הגאולה העתידה, וזש"ה וידבר ה' וגו' לצאתם מארצ"מ שהוא פועל דמיוני על העתיד שאו את ראש כל עדת בנ"י וגו' לתת לחם קרן כדאי במדרש לקיים מה שנאמר וירם קרן לעמו, במספר שמות הרומז להגאולה העתידה, וזאת תורת המסורה כי ידוע כי אלמלא היה נכנם משה לארץ לא חרבה עירנו ולא גלינו מארצינו, ומאז אמר ה' למשה ושא עיניך ימה וצפונה וגו' כי לא תעבור נצמח הגלות, ולכן מבקשים עתה לחקב"ה ראה עניי ועמלי ושא לכל חטאותי, ע"י ושא את מספר שמותם המורה על הגאולה.

(ייטב לב)

☆

שאו את ראש כל עדת בני ישראל. ובמדרש ההי"ד מגיד דבריו ליעקב וגו' לא עשה כן לכל גוי, כי הנה בדבר ה' שמים נעשו וכל עשיותיו של ה' המה רק בדיבורו ואמירה בעלמא וכח הדיבור הזה מסר לישראל עם קרובו שע"י דבורם יוכלו לפעול ישועות וכמו שדיברו של הקב"ה עושה רושם כמו עשיה ממש כמו כן יש כח ביד ישראל לעשות נפלאות בדיבורם בלבד, וזן נודע שהמנין והמספר מזיק מאד, אמנם יש בכח ביד ישראל להמתיק כל אלה שאדרבה מה שמזיק עפ"י הטבע נצמח לחם התנשאות וכל זה רק ע"י הכח שבפיהם ולכן הסמיך לכאן דברי המדרש מגיד דברי"ו ליעקב היינו דיבורו של הקב"ה שהם עשיה גמורה אותן הדברים הגיד ומסר לבנ"י שיהי גם בכוחם לפעול עשיה בדיבורם לא עשה כן לכל גוי שאצל אוה"ע אין עשיה כלל בדבריהם, ולכן שא"ו את עדת וגו'.

(קדושת יו"ט)

☆

איש על דגלו באותות לבית אבותם אשר יחנו בנ"י מנגד סביב לאוהל מועד יחנו. וי"ל לפי דברי הזוהר"ק שהקשו כי אסור להקריב קרבן רק בביהמ"ק בירושלים אשר שם נתקדש בעשר קדושות וזהו איסור קדשים בחוץ א"כ האיך הקריבו קרבנות בכל ארבעים שנה שהיו

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

'כאשר יחנו' כפי שנוהג בי"ש בביתו, 'כן יסעו' כן יהיה בעת הנסיעה

ונסע אהל מועד מחנה הלוים בתוך המחנות כאשר יחנו כן יסעו איש על ידו לדגליהם. שמעתי מפי אבא מארי הגאון הצדיק (רבי אלעזר ניסן) זלה"ה שהיה מרגלא בפומי' לפרש 'כאשר יחנו' כלומר בביתו, 'כן יסעו' כלומר כן יהיה בעת הנסיעה. ובזה פי' אחי הרב מה"ר שמואל שי' ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם ואלה מסעיהם למוצאיהם (במדב' לג, ב) שהוא כפל, אבל בא לומר שהיה במקום מסעיהם דומה למה שהיה במקום מוצאיהם, היינו בביתם, ולא שינו טעמם, וריחם לא פג מטורח הדרך.

וזה שאמרו (ראה ילקוט שמעוני תורה רמז תתל"ז ד"ה ואהבת) שלא יהיה לבך חלוק (מאתו ית') על המקום, כלומר בשביל המקום, כלומר בשביל היותך באיזה מקום לא בביתך, כי אם גם בלכתך בדרך לא יצר צעדך, כי אם יהיה לבך דבוק בו ית' בכל עת ובכל שעה ובכל רגע.

ייטב לב (ואתחנן, ד"ה בכל לבבך)

במדבר, ותירצו כמו שמצינו אצל יעקב אבינו שקיפל הקב"ה כל א"י והניחו תחתיו כמו כן בנ"י בצאתם ממצרים בכל מקום שהיה חנייתם וגם בנסעם נסע עמהם א"י ונמצא שהקריבו הקרבנות באי"י, וזש"ה איש על דגלו באותות לבית אבותם ופירש"י באות שמסר להם יעקב, וי"ל דאות שמסר לנו יעקב הינו אשר קיפל הקב"ה א"י תחתיו כן גבי בנ"י בעת חנייתם במדבר נחלו מדה זו, אשר יחנו בנ"י ר"ל אפי' בעת שיסעו בנ"י ממקום למקום נקרא חנייה כי בכל הזמן הם עומדים במקום אחד באי"י, מנגד כפירש"י מרחוק דאפי' בחיותם מרחוק מארצם עכ"ז סביב לאוהל יחנו כי בכ"מ שהם נמצאים הוא בקרוב לאהל מועד.

(עצי חיים)

☆

וידבר ה' אל משה במדבר סיני. ודקדקו המפרשים מה בא לאשמיענו שהדיבור היה במדבר סיני, ויובן לפי דברי החת"ם כי הקב"ה נתן לנו את התורה שהיא אש ועי"ז מהראוי שנהיה עומדים נגד הכל כאש, ולעומת זאת מצינו בגמ' למה נמשלו דברי תורה למים לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכים למקום נמוך אף ד"ת אין מתקימות אלא במי שדעתו שפלה, ובנ"י משתמשים בהחפצים האלו במקום הראוי ובזמן הראוי לעבודת ה', דהיינו נכנעים וממעטים עצמם כמים, ומגביהים לבם ברכי ה' כאש, והנה בפסוק שאו את ראש כנ"י כתב הרמב"ן כי שאו הוא לשון גדולה, ולדרכינו נרמז לישראל שינשאו ראשם ויגביהו לבם בעבודת ה', ולכן פתח ואמר וידבר ה' אל משה במדב"ר סיני"י ומבואר בגמ' כי מדבר רומז על מדת ענוה שהכל דשין אותו ואין בו גסות כלל ובא ללמדינו שצריכין להשתמש בשני מדות אלו במקום הראוי ובזמן הראוי לפעמים במדת הענוה למעט עצמם כמדבר ולפעמים במדת הגאוה להגביה לבם בדרכי ה'.

(ברך משה)

☆

ויתילדו על משפחתם. במדרש בשעה שקבלו בני ישראל את התורה נתקנאו בהם אומות העולם ואמרו מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם הקב"ה פיהם ואמר להם הביאו לי ספר יוחסין שלכם כשם שבני מביאין, שנאמר ויתילדו על משפחתם לבית אבותם, ויבואר בהקדם דברי הגמ' דעל כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה יצאה נשמתן של ישראל והקשה ביד יוסף על מה עשה הי' ככה הרי בידו לעשות שיוכלו להתקיים ולא יצא נשמתן, וי"ל כי כתב בקדושת יו"ט דאברהם אבינו בגודל אהבתו לעשות רצון קונו בהקרבת בנו יחידו לעולה תמימה הוליד גם בלב בנו יחידו התעוררות להקריב עצמו לעולה אשה ריח ניחוח לה' והגם שאחרי שצוה עליו הקב"ה שלא לשחוט את בנו לא עשה דבר בפועל ממש אבל אהבה זו נשאר גם אחרי כן בבנו יחידו ובזרעו אחריו שגם הם ימסרו נפשם לה' ע"כ, ובכן י"ל דלכן יצא נשמתן בעת מתן תורה למען יקבלו את התורה במסירות נפש להורות להם שצריכים למסור הנפש על כל מוצא פי ה', וזהו ביאור המדרש בשעה שקבלו בנ"י התורה בדרך נעלה זו שיהיו מוכנים למסור נפשם על קדושת שמו, אמרו מה ראו להתקרב דאחז"ל דהנהרגין על קידוש ה' אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן, וע"ז נתקנאו דהרי הם אינם מצוין על קדושת ה' (סנהדרין עד:), סתם הקב"ה את פיהם הביאו לי ספר יוחסין שלכם כשם שמביאין בני, כי בנ"י זרע אברהם יצחק ויעקב אשר השרישו כח מסירות נפש בבנ"י עד סוף כל הדורות וכח זה נשאר בבנ"י להיות מוכן ומזומן תמיד למסור נפשם למען קדושת שמו יתברך.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

החץ שירו הרשעים נעצר אצל הפסוק 'והכהנים העומדים על משמרתם'

והחונים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מזרחה משה ואהרן ובניו שומרים משמרת המקדש למשמרת בני ישראל והזר הקרב יומת. סיפר רבינו זללה"ה ביומא דהילולא של מרן הקדושת יו"ט ביום כ"ט שבט שנת תשכ"ה לפ"ק, שביום רביעי י"ב ניסן תש"ד לאחר שכבר תכפו הצרות בימי מלחמת העולם השנית, והרשעים ארורים הדייטשן ימ"ש כבשו את מדינת אונגארין, וכידוע שארבו על רבנים ומנהיגי העדה. פחדו אנשי ביתו של רבינו, ובקשו את רבינו שלא ישאר בדירתו מגודל שנאת הרשעים לרבינו, ואחר מנחה ומעריב הלך רבינו ללינת לילה לבית איש אחד ר' פנחס איזראעל ע"ה, ובבית רבינו נשארה רק האשה המבשלת ועוד שכינה. ופתאום באמצע הלילה, באו הרשעים הארורים החיילים הגרמנים עם חיילי אונגארן ימש"ו לבית רבינו, ואיימו על הנשים שיאמרו היכן מחבואו של רבינו, והנשים ענו להם שאינם יודעים. וחפשו בכל הבית, וגם עלו על העלי' (בויידעם) ובמרתף וגם בביהמ"ד, ואחר חיפוש של שתי שעות הלכו להם בכעס, ומגודל כעס של רציחה ירו חץ באויר, והחץ הגיע לארון הספרים ונכנס לתוך ספר מצות גדול [סמ"ג], ולפלא שהחץ נעצר באמצע הספר בתיבות 'והכהנים עומדים על משמרתם', וראו בזה רמז שאף לגודל הרדיפות ינצל רבינו אשר הוא כהן לקל עליון, ויעמוד על משמרתו משמרת הקודש מבלי שישלטו עליו ידי הרשעים, וע"פ השגחה עליונה נסתבב מהמסבב כל הסיבות שהספר סמ"ג הלז בא לידי רבינו אחר המלחמה, ושמח בו מאוד.

מחזור דברי יואל (פסחה עמ' צ"ו)

פנינים מהעדרתן של מרן רבי"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "קדושת יואל" אשר על מבגש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אורה"

ויהיו בני ראובן בכור ישראל תולדותם למשפחותם לבית אבותם במספר שמות לגלגלותם וגו' (ג כ). הקשו בדעת זקנים לבעלי התוספות למה נאמר לגלגלותם ברחובן ושמעון יותר מכל שאר השבטים, ותירצו לפי שקנטרן יעקב כשאר בירך את בניו, והולרכו לכפרה, וגבי שקלים הבאים לכפרה כתיב (שמות לח כו) בקע לגלגולת, על כן נקט הלשון לגלגולתם, עכ"ל.

הרי לכאן קרא לשון לגלגולתם לייקע, על שם שמצינו בכפרה בקע לגלגולת, ממנו אנחי יש לעיין להא כמו כן יש שאר דברים שבאין לכפרה, ולמה לא נקט קרא שכתוב בהם.

ואפשר לייסד על פי מה שכתב הרמ"ע מפאנו בעשרה מאמרות (מאמר אכ"א ח"ב פ"ג, והובא בילקוט רחובני בפרשתן) בביאור מה שנאמר לגלגולתם, שהוא מלשון גלגול ועיבור, כי בפה משה רבינו ברוח קדשו כל אחד ואחד מישראל, וכמה פעמים יבואו בגלגול בעולם הזה, עכ"ל. ודוע לענין הגלגול הוא, שהנשמות מוזרות ויורדות לתקן מה שחטאו בגלגולים הקודמים. ולכן כיון שקנטר יעקב לרחובן ושמעון על החטא שבידם, לפיכך נקט קרא הלשון לגלגולותם לייקע, כדי לרמז בזה על ענין גלגול הנשמות, שיזכרו לתקן החטא אשר בידם, כדי שלא יטרכו לבוא ולהתגלגל פעם אנית.

(ס"ג במדבר תשט"ז)

ויהיו בני ראובן בכור ישראל תולדותם למשפחותם לבית אבותם במספר שמות לגלגולתם וגו' (ג כ). הקשו בדעת זקנים לבעלי התוספות למה נאמר לגלגולתם ברחובן ושמעון יותר מכל שאר השבטים, ותירצו לפי שקנטרן יעקב כשאר בירך את בניו, והולרכו לכפרה, וגבי שקלים הבאים לכפרה כתיב (שמות לח כו) בקע לגלגולת, על כן נקט הלשון לגלגולתם, עכ"ל. ממנם לכאורה אכתי יש לעיין למה נקט הלשון לגלגולתם לייקע, הלא הרבה דברים נתנה התורה לכפרה, כגון הקרבנות, ורשם מודם, ולפי זה למה נקט הכתוב לייקע הענין של בקע לגלגולת.

[**ויתירה** מזו יש לתמוה, להא רש"י (שמות ל טז) פירש הטעם שבאו השקלים לכפרה, משום שבהם קנו קרבנות ניבור, והרי הקרבנות לכפרה הם באים. ובכן כיון דעיקר הכפרה הוא משום קרבנות, היה לו להזכיר הקרבנות, ולא השקלים שבהם קנו הקרבנות]

ונראה לפרש על פי מאמר הכתוב (בראשית ו ח) וגח מצא חן בעיני ה', ופתיך ליה (שם ט) אלה תולדות נח, ודרשו חז"ל (ב"ר פכ"ט ס"ה) מנין שהקב"ה עושה עם הרשעים בזכות הצדיקים, וגח מצא חן בעיני ה', בעיון זכות, בזכות תולדותיו. וכעין זה מיתא במדרש (שם פס"ג ס"ג) אברהם לא נילול מכבשן האש אלא בזכותו של יעקב, הה"ד (ישעיה כט כב) לכן כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם, יעקב פדה את אברהם [ולפי פדה את אברהם היה אברהם בעיני גדול מאוד גם בלי זכות יעקב בעיני, מכל מקום היה עיקר זכותו בשביל שהעמיד דורות ישרים ומצוכים, ועל ידי זה נאמר כה הקדושה בעצמו]. וכמו כן יש לומר לענין רחובן ושמעון, שהרי קנטרן יעקב והולרכו לכפרה, והיתה תקנתן בזכות הדורות שהיו עתידין לצאת מהם.

וחנה כדי להעמיד דורות כשרים זקוקים לשקלים, בשביל להקים בהם תלמודי תורה ובתי חיונך לגדלם ולחנכם על דרך התורה, לזה הזכיר הכתוב לשון לגלגולתם כמו שנאמר בפרשת שקלים בק"ע לגלגולתם, להורות לכיון שהולרכו לכפרה תקנתן בהרבות בשקלים, כדי שיוכלו להקים בתי חיונך לגדל את בניהם מחריפים בדרך התורה כרחוי, ועל ידיה יהיה להם תקנה בזכותם.

(דרשה א' במדבר תשכ"ו בקרוינהייטש יצ"ו)

איש על דגלו באותות לבית אבותם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאוהל מועד יחנו (ג ג). יש

לצאת הכוונה בזמנו מנג"ד, ורש"ז פירש מנגד, מרחוק מיל. ממנו עוד לגלוה מילין.

ואפשר לומר בדרך רמז, דהנה העיקר מה שמצינו את המלט להתקרב אל הקדושה, הוא בכח גודל התגברותו שמתגבר על התנגדות יצרו הרע, אשר הוא מציע עליו כמה מניעות ועיכובים לבטלו מעבודת ה', ואף על פי כן הוא עומד בשלו ומינו נפרע מעבודתו, ועל ידי זה זוכה המלט להתקרב אליו יתברך כראוי וכיאות.

[וק"ו שלפ"ה בישמעת משה (פ' וירא עפ"פ והוא יושב פתח האוהל) המליץ בענין זה, וכתב שזהו ענין השמש, כי השמש ים לה ג' תנועות, תנועה היא שהיא ממערב למזרח, אלא שבגלגל היומי מכריחה להקיף ממזרח למערב, ואף על פי כן יוצא מיתה את שלה אף רגע אחד, והולכת לאט את תנועתה ממערב למזרח כמו שכתב בתנועת חוז (קלא ג גבעול ע), וזהו מוסר ויסוד גדול בעבודת הש"ת, כי אף אם תנועות הפכיות המרמיקות, היינו היצר הרע, מקיפין אותו, אם כל זה ברצות הזמנים יצליח חוקו המימי ועל מקומו יבא בשלום, עי"ש באורך].

וזהו שרמז הכתוב, מנג"ד, כלומר על ידי שים לו למלט התנגדות מילנו הרע והוא מתגבר עליו, על ידי זה סביב לאוהל מועד יחנו, הוא מתקרב אל הקדושה.

ס"ג במדבר תשכ"ג

כל הפקודים למחנה דן מאת אלף ושבעה וחמשים אלף ושש מאות לאחרונה יסעו לדגליהם (ב לא). יש לדקדק במה שסיים הכתוב לאחרונה יסעו לדגליהם, לכאורה שהיו שם רק מרבע מחנות, וכבר פירט לעיל סדר הנסיעות של שלש מחנות הראשונות, למה הוצרך לפרט דמחנה הרביעית יסעו לאחרונה, הא ממילא ידעינן זה.

ונראה לפרש בהקדם מה שביאר ברבינו בחיי (ר"פ מסעי) הענין שהתריכה התורה בפרשת מסעי בסיפור המסעות, כי זה צא לרמז על לעתיד לבא, שהרי דברי הנביאים כולם מוכיחים שגלולה האחרונה תהיה כדמיון גלולה הראשונה, ולכן צא לרמז בזה, לכשם שסיעתו ממצרים הלכו המדברה, כן תהיה בגלולה האחרונה, שיצאו רבים מבני עמנו המדברה ויעברו במקומות אלו, והקב"ה יכלכלם וינהלם עם כמו שעשה גם בצאתינו ממצרים, עכ"ד. וכן כתב הרלב"ד ז"ל (עדיות פ"ב מ"ט) לליתות המשיח כשיגלם הקב"ה, לא יכנסו לארץ מיד, רק יוליכם הקב"ה תחלה למדבר העמים, עכ"ד (ועי' בדברי יואל פ' מסעי עמוד רח). ולפי זה יתכן לכאורה דסיליתת ממצרים נסעו ישראל לדגליהם בסדר המחנות כמפורש בפרשתן, כן יסעו לדגליהם בסדר הזה בגלולה האחרונה.

ועל פי זה יש לומר דדברי הכתוב לאחרונה יסעו לדגליהם, לא קאי על מחנה הרביעית, רק זה קאי על גלולה העתידה, והיינו דאחרי שפירט הכתוב סדר הדגלים של המחנות, מסיים ואומר לאחרונ"ה יסעו לדגליהם, פירוש דכשמזכה לעלות לגיון בריה בגלולה האחרונה, אז יסעו עוד הפעם לדגליהם בסדר המחנות הללזה על דרך שנסעו כשיצאו ממצרים.

ס"ג שבת חוה"מ סוכות תשכ"ה

הפטורת במדבר: והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי (הושע ב א). נראה לפרש על פי מאמרם (פסי"ר פי"ח ס"ו) והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם (הושע ב ג), והיכן נאמר להם, כשעשו אומו מעשה קרח ועדתו עמו של משה, לך רד כי שחת עמך (שמות לב ז). מבואר מזה כי בעשות ישראל את העגל ירדו ממדריגתם, ונאבד מהם שמם עם ה'.

אמנם כבר אמרו ז"ל (עבודה זרה ד:) לא היו ישראל רואין לאומו מעשה, אלא כדי להורות תשובה לרבים, וידוע (רמח דוד פ' אמור) דתשובה מועלת מטעם שיש לישראל דין בנים למקום, נמצא דמחטא העגל מוכח דיש לישראל דין בנים למקום. ומעתה אף שעל ידי חטא העגל נאבד מישראל שמם עם ה', מכל מקום מוכח מחטא העגל עצמו דלפחות נקראים בנים למקום.

וזהו פירוש הפסוק, והיה במקום אשר יאמר להם לא עמ"י אתם, היינו כי בכלות העגל נאבד מהם שמם עם ה', יאמר להם בנ"י אל חי, דמזה עצמו מוכח דלפחות נקראים בנים למקום.

יגל יעקב (מהגה"צ חיים מרדכי יעקב גאטליעב ז"ל, אבדק"ק מישקאלץ יצ"ו) פ' במדבר ד"ה ואגב אזכיר וכתב שם בזה"ל: ואגב אזכיר בזה דבר נכון ששמעתי בזה מפי פרי קודש הה"צ מהרי"ו טב"ם מארשיווא.

סיפורי צדיקים, גבי אור הפסוקים
המלאים זיו ונוגה מפיקים

איש על מחנהו ואיש על דגלו

פעם אחת בעת הגזירה של מלכות רוסיה להרחיק היהודים מגבולי המדינה שלשים מיל, והיה הדבר נוגע להרבה בני ישראל אזי אמר אא"ז הרה"ק רבי שמואל אליהו זצוק"ל מזוואלין בליל שבת קודש על הזמר כל מקדש שביעי כראוי לו וכו' שכרו הרבה מאוד על פי פעלו איש על מחנהו ואיש על דגלו דקשה, אם על פי פעלו הרי שכרו במדה ובמשקל ואיך אמר שכרו הרבה מאוד. אלא הפירוש הוא שכרו הרבה מאוד על פי פעלו על פי גזירת אמרי פיו של הצדיק הנקרא פעלו של הקב"ה כמו"ש יראה אל עבדיך פעליך עי"ז שכרו הרבה מאוד כי צדיק גוזר והקב"ה מקיים לכך אני גוזר להיות איש על מחנהו ואיש על דגלו לא עברו ימים מועטים ונתבטלה הגזירה. **(ישא ברכה מאדזיץ)**

ואלה תולדות אהרן ומשה

מסופר על הגאון מהר"מ מרגליות שכשהי' בן חמש והתחיל ללמוד מסכת בבא מציעא לימדו המלמד את המשנה "אבידתו ואבידת אביו אבידתו קודמת, אבידת אביו ואבידת רבו של רבו קודמת, מפני שאביו הביאו לחיי עלם הזה ורבו שלימדו תורה מביאו לחיי העולם הבא". והי' נהוג אז בימיהם שבשבת הראשונה להתחלת לימודו, היו עושים קידוש והילד חתן השמחה הי' יושב בראש המסובים, והיה חוזר על המשנה הראשונה שלמד, והנה כאשר התחיל ללמוד את המשנה בפני הציבור שקע פתאום בהרהורים, שאלו אביו: במה הוא מהרהר, ענה לו הילד: הנה כשחזרתי על דברי המשנה נתקשיתי בדברי רש"י בפרשתן עה"פ "ואלה תולדות אהרן ומשה" ופרש"י ואינו מזכיר אלא בני אהרן, ונקראו תולדות משה לפי שלמדו תורה מלמד שכל המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו, ולכאורה מדברי המשנה שלמדתי עכשיו מוכח כי יפה כח המלמד מכח האב, כיון שהאב מביאו לחיי עוה"ז ורבו מביאו לחי עוה"ב, וא"כ למה זה כותב רש"י כי המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב "כאילו ילדו", ותו לא, לאחר שהרהר קצת, קרנו לפתע פני הילד, ואמר: אני חושב שכוונת רש"י הוא לא כפי שלמדני רבי, אלא כך הוא הפי' האמיתי: המלמד את בן חבירו תורה מעל"ה עליו הכתוב היינו שהכתוב מעלה ומרומם אותו הרבה יותר מאביו, שחוץ ממה שמביאו לחיי עוה"ב הוא גם נחשב "כאילו ילדו" הוא בעצמו ובכן דברי רשיז"ל ודברי המשנה יהיו עולים בקנה אחד.

אל תכריתו את שבט הקהתי

פעם באו פרנסי העיר לאניק להתדיין עם רב העיר בפני הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע הרב טען כי אין הוא יכול להתקיים מהקיצבה הזעומה של הקהל, והפרנסים טענו שיש לו די צרכו, ולא עוד אלא שגם אומרים עליו שיש לו חסכונות, השיב להם הרה"ק מבעלזא: עכשיו התיישב לי מאמר תמוה במדרש על הפסוק "אל תכריתו שבט הקהתי" זש"ה אל תגזול דל כי דל הוא ואל תדכא עני בשער, ולכאורה מה הקשר בין שני הפסוקים, אלא בדרך כלל צרה עינם של הבריות בלויים המתפרנסים מכספי הציבור, ורוצים תמיד לגזול מהם "דלותם" ולהוכיח שיש להם כסף סמוי, ואין צריכים להחזיק בהם, לפיכך הזהירה תורה "אל תכריתו - אוכל מפי - שבט הקהתי", ואל תדכאו עני "בשער" בכל מיני השערות שיש לו ממון בסתר.

ויקח משה את כסף הפדיום

שח הרה"ק רבי יצחק מנעשכיז זי"ע שהעולם טועים במה שיאמרו שמה שאומרים שסעודת פדיון הבן נחשבת כפ"ד תעניתים נמצא באיזה ילקוט או מדרש, שאין נמצא מזה בשום מקום, רק הוא נובע מאמרי פיו של אביו הקדוה"ט מו"ה רבי מרדכי זצ"ל מנעשכיז זי"ע שאמר שבכל התורה כתיב כסף הפדוים ורק כאן כתיב כסף הפדיום שהוא אותיות פ"ד יום, לרמז על זה. **(אילנא דחיי)**

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו וישרים, ברדך צחות ומליצה נאמרים

ואחה הפקד את הלוים. כתב הרב בעל הטורים ז"ל הפקד, ב' במסורה. הכא, ואידך (תהלים קט) 'הפקד עליו רשע', וזה שאמרו 'אין אדם נעשה שוטר מלמטה אלא אם כן נעשה רשע מלמעלה', וזה הוא הפקד את הלוים שנעשו שוטרים, הפקד עליו רשע עכ"ל, ודברים אלו מרפסין איגרא וגם מאמר חז"ל שהביא אין להם ביאור. **ובדרך צחות אמרתי בפירוש הדברים, על פי מעשה שבא לידי,** בהיות פה רב חשוב וביקש מאנשי הקהל שיהנו אותו בסך מסויים והיה קשה עליהם להוציא סך כזה מקופת הקהל, על כן היו מסרבין לגדול הזה למלאות בקשתו, ונזרק מפיו מאמר זה לנגדם ואמר, 'אין אדם נעשה ראש מלמטה עד וכו'. **ואמרתי להמליץ בעדם** כי הכרתי אותם שהם יראי ה' באמת, ובקרבם הם רחמנים וגומלי חסדים, אך בהיותם ממונים על קופת הקהל ואי אפשר להם להכביד עול על הקהלה העניה, מוכרחים הם להראות כאילו הם אבירי לב, הגם שלבם עליהם יכאב על שלא יכלו למלאות בקשת הרב הגדול הזה. **וזה שאמרו, אין אדם נעשה שוטר וממונה על ממון הקהל אלא אם כן נעשה רשע מלמעל"ה, היינו רק מן השפה ולחוץ הוא מראה עצמו כרשע, אבל באמת בקרבו הוא רחמן ואיש חסד.** **(קדושת ציון)**

במדרש ילקוט בפרשתן אי' בשעה שקבלו בני ישראל את התורה נתקנאו בהם אומות העולם ואמרו מה ראו אלו להתקרב יותר מאלו, סתם הקב"ה את פיהם ואמר הביאו לי ספרי יוחסין שלכם כשם שבני מביאין שנאמר ויתילדו על משפחותם וכו'.

ויל"פ עפי"מ שראיתי בספר זכור ושמור שמביא בשם שמנה לחמו להקשות דהיאך נתנה תורה בשבת והא קי"ל בשו"ע (יו"ד סי' רמ"ה) שאין קורין לכתחילה בשבת, דהיינו שאסור ללמוד דבר חדש בשבת (מפני הטורח) ואין לך דבר חדש כמו נתינתה, ותירץ עפ"י המדרש דישראל אמרו נעשה ונשמע עד שלא שמענו כבר קיימנו דהאבות קיימו את התורה קודם נתינתה וא"כ לא הי' התורה דבר חדש, משא"כ גבי אוה"ע שהי' דבר חדש.

וז"ש בשע"ה שקבלו ישראל את התורה דהיינו ביום שב"ק ואפ"ה קבלו ישראל את התורה על אף שהי' דבר חדש, א"כ מה ראו להתקרב אלו יותר מאלו א"ל הקב"ה הביאו לי ספר"י יוחסין שלכם, דייקא "ספר" יוחסין, שיש להם הס"ת כבר בירושה להם מייחוס אבותיהם שהם בני אברהם יצחק ויעקב שקיימו את התורה עד שלא ניתנה וגם אצלם מימיהם של אבותיו לא פסקה ישיבה מהם ואין כל חדש אצלם שפיר השעה מוכשרת לכך וע"כ ניתן להם התורה.

(אלופי יהודה)

☆

איש על דגלו באותות לבית אבותם, במדרש פליאה איתא אל תיקרי באותות אלא באותיות לפיכך אמר בלעם מה אקוב לא קבה אל, והיא פלאי.

ויבואר עפי"מ דאי' בספר עשרה מאמרות דבדגלים היו כתובין האותיות מהאבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב כסדר זה, שבדגל הראשון הי' כתוב האות א' של אברהם, האות י' של יצחק, ואות י' של יעקב, וכמו"כ על דגל השני הי' כתוב ע"ז הדרך, הב' מאברהם, הצ' מיצחק, והע' מיעקב, וכן על דגל השלישי היה כתוב, הר' מאברהם, הח' מיצחק, והק' מיעקב, ועל דגל הרביעי היה כתוב, המ' מאברהם, הק' מיצחק, והב' מיעקב, ונשאר הה"א מאברהם שהיתה פורחת באויר ומחופפת על ישראל שלא ישלוט בהם שום רע, עכ"ד.

ולכאורה קשה הלא לפי הסדר הי' צריך ליכתב הה"א שזה קודם למ"ם והמ"ם יהיה פורחת באויר, אך התי' ע"ז הוא שהש"ת לא רצה להזכיר על בניו הנעימים שום שם של קללה ח"ו ואם הי' כתוב כסדרן דהיינו הה"א מאברהם, והק' מיצחק, והב' מיעקב, הי' יוצא ממנו האותיות קב"ה שהוא לשון קללה ח"ו, וע"כ הי' מהכרח שהה"א דייקא יפרח באויר והמ"ם תיכתב על המפה, (ובזה כתב בספר אבן שלמה (להגה"צ אב"ד שאמלוי זצ"ל) לפרש עה"פ ודגלו עלי אהבה, ודרשו חז"ל אל תיקרי ודגלו אלא ודילוגו, דהיינו ודגל"ו על אהבה שמהדגלים אנו רואים האהבה שהקב"ה אוהב את ישראל וע"ז דרשו אל תיקרי ודגלו אלא ודילוג"ו עלי אהבה, שע"י הדילוג שדילג הקב"ה על הה"א כדי שלא יהיה ח"ו קללה על ישראל מזה אנו רואים האהבה).

ובזה יבואר המדרש איש על דגלו באותות אל תיקרי באותות אלא באותיות לבית אבותם, דהיינו שיכתב האותיות מהאבות הק' על הדגלים כנ"ל ולפיכך אמר בלעם מה אקוב לא קב"ה אל, שע"י שראה "והנה ישראל שוכן לשבטיו" וראה את סדר האותיות על הדגלים הבין שהקב"ה לא רצה שיהא האותיות כסדרן כדי שלא יצא הצירוף קב"ה, ולכן שפיר אמר מה אקוב לא קב"ה אל.

דורש טוב

שאו את ראש כל עדת בני ישראל וגו' במספר שמות וגו'. ודייקו בזה דתיבות "במספר שמות" לכאורה מיותר.

אלא יבואר על פי מה דמתאמרא בשם אחד מהגדולים בהא דאיתא בגמרא (יומא כב:): רבי יונתן רמי, כתיב (הושע ב, א בהפטורת השבוע): **"והיה מספר בני ישראל כחול הים"** וגו', וכתיב (שם) **"אשר לא ימד ולא יספר"**. אלא: כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום (לא ימד ולא יספר), כאן בזמן שאין עושין רצונו של מקום (והיה מספר וגו'), ע"ש. **והקשה**, והלא אם ישראל אין עושין רצונו של מקום, ומספרם כחול הים, ובשעה אחת יכולים לעשות תשובה שלימה ולהיות עושים רצונו, והיאך אם כן אפשר שיתרבו מיד להיות בלי מספר.

ותירץ על פי מה שמצינו שצדיק אחד שקול נגד כמה וכמה אנשים [כמו יאיר בן מנשה, שכתוב עליו (יהושע ג, ה): "ויכו מהם אנשי העי כשלשים וששה איש" ואמרו חז"ל (סנהדרין מד.) שהיה שקול כנגד ל"ו איש, רובה של סנהדרין]. נמצא, שאם אין עושין רצונו של מקום, יש להם מספר לישראל, **אבל אם עושין רצונו אז אמנם שקול כל אחד כנגד כמה וכמה, ואם כן אין להם מספר.** עד כאן דברי פי חכם חן.

ולפי זה, אכן שמותם של בני ישראל יש להם מספר, אבל בני ישראל עצמם אין להם מספר כשעושין רצונו של מקום, שהרי אז אחד שקול כנגד כמה, לכן אמר הפסוק "**במספר שמו"ת' שרק שמותיהם יש להם מספר, אבל הם עצמם אין להם מספר.** ומדוייק שפיר.

אבני שוהם

(נדפס בס' 'נחלת יעקב' לאביו, אמשטרדם תפ"ד)

מתוך ההקדמה לספר במדבר

המשכן, המשך מעמד הר סיני

אחר שביאר תורת הקרבנות בספר הקודש [ספר ויקרא], התחיל עתה [בספר במדבר] לסדר בספר הזה, המצות שנצטוו בענין לוהל מועד [– המשכן]. וכבר הזהיר [בספר ויקרא] על טומאת מקדש וקדשיו לדורות. עתה יגביל את המשכן בהיותו במדבר, כמשר הגביל הר סיני בהיות הכבוד שם[א]. ולזה: "והזר הקרב יומת" (במדבר ג טו), כמשר אמר שם: "כי קדוש יקדל" (שמות יט יג). ולזה: "ולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו" (במדבר ד כ), כמשר הזהיר שם: "פן יהרסו אל ה' לראות" וגו' (שמות יט כא). ולזה: "וקדשתם את מקדשי הקדש, ואת מקדש המזבח" (במדבר יח ה), כמשר אמר שם: "וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו" וגו' (שמות יט כב), "והכהנים והעם" וגו' (שמות יט כד).

הטעם שנאמר 'במדבר סיני באהל מועד'

וַיְדַבֵּר ה' אֶל–מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר: (פרק א פסוק א)

בעבור[ב] שהפסיק במצות הקמיטה והיובל, שאמרו שהיו בהר סיני, חזר ואמר כאן שהיה הדבור הזה "באהל מועד", ככל הדברים אשר הזכיר מתחילת ספר ויקרא. וכן יהיו כלם מכאן ואילך באהל מועד. כי מעת שהוקם המשכן: "ויקרא אליו משה מאהל מועד", לא נדבר לו אלא משם[ג]. והזכיר כאן "במדבר סיני", להגיד שלא נסעו משם עד שנמנו[ד], כי המנין הזה היה בערבות מואב [בסוף הארבעים שנה, לכן הזכיר כי המנין הראשון היה לפני שעזבו את הר סיני], והדבור [והציווי בערבות מואב נמי היה] באהל מועד.

מעשה חש"ב

א רבינו מבאר שהגבלות במשכן היו מקבילות להגבלות שהיו במתן תורה בהר סיני, כדלהלן:

בהר סיני	במשכן
כי סקול יסקל או ירה יירה	וזר הקרב יומת
פן יהרסו אל ה' לראות	ולא יבאו לראות כבלע את הקודש ומתו
וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו	ושמרתם את משמרת הקדש ואת משמרת המזבח

והנה דברי רבינו כאן יסודם במש"כ רבינו (בהקדמה לפרשת תרומה) הדמיון בין המשכן למתן תורה על הר סיני, שאותה השראת השכינה שהיתה בהר סיני היתה על המשכן, אלא שבהר סיני היה זה בגלוי, גדלות מעמד הר סיני, ובמשכן היה זה בסתר. בהר סיני היתה זו פעם אחת, ואילו במשכן היה באופן תמידי. וז"ל רבינו:

"ושוד המשכן הוא שיהיה הכבוד משר שכן על הר סיני שוכן עליו כנספתר. וכמו שנאמר שם (שמות כד טז) **'וישכן כבוד ה' על הר סיני', וכתיב** (דברים ה כא) **'הן הראנו ה' אלהינו את כבודו ואת גדלו', כן כתוב כמשכן 'וכבוד ה' מלא את המשכן'** (שמות מ לה). **והזכיר כמשכן שני פעמים 'וכבוד ה' מלא את המשכן'** (שם פסוקים לד לה) **כנגד 'את כבודו ואת גדלו'. והיה כמשכן תמיד עם ישראל הכבוד שנראה להם בהר סיני, וכבא משה היה מלוי הכבוד משר נדבר לו בהר סיני, וכו'. והמסתכל יפה בכתובים הנאמרים במתן תורה ומבין מה שכתבנו שם, יבין סוד המשכן וכיח המקדש".**

*

ב רבינו מבאר כאן שני דברים: א. למה הוצרך לומר 'באהל מועד', הרי בתחילת ספר ויקרא נאמר שהדיבור היה מאהל מועד, ומשם ואילך תמיד היה הדיבור מאהל מועד. ב. למה הוצרך לומר 'במדבר סיני', הרי ממה שנאמר כאן 'באהל מועד' ידעינן כבר שהאוהל מועד היה במדבר סיני, שהרי מקבלת התורה בשנה הראשונה ועד כ' אייר בשנה השנית היו ישראל חונים במדבר סיני. וכאן הרי הדיבור היה בשנה השנית באחד לחודש אייר.

ג פירוש, כיון שבסוף חומש ויקרא, בפרשת בהר נאמרה מצות שמיטה ויובל ושם נאמר 'בהר סיני', ולא באהל מועד, א"כ היו יכולים לטעות ולומר שמכאן ואילך נאמרה כל הפרשיות בהר סיני, לכן חזר לומר כאן 'באהל מועד', כי מכאן ואילך היה הדבור שוב מאהל מועד.

ד פירוש, שהכתוב קמ"ל שעד כ' אייר שנסעו ממדבר סיני כבר גמרו לספור את כל כלל ישראל. דהרי דבר פשוט שלא ספרו את כל כלל ישראל ביום אחד, כמו שכתב רבינו לקמן (א יח) "אבל לא נשלם המנין ביום אחד, ולכך חזר ואמר (שם, פסוק יט) 'ויפקדם במדבר סיני', להודיע שהיה במקום ההוא, לא ביום ההוא".

סדר הדגלים לפי מהלך השמש, וסדר השבטים לפי סדר חשיבותם

בתחילת הפרשה (פרק א פסוק א) איתא הציווי לספור את ישראל, ומפסוק יז והלאה איתא שספרו את בני ישראל, ומפורט מספר כל שבט ושבט, ובפסוקים מה – מו כתוב מספר סך הכל שהיו בני ישראל מבן עשרים שנה ומעלה, 'שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים'. והנה בפרק ב הכתוב מפרט סדר ארבעת הדגלים והמחנות, איזה שבט היתה ראש הדגל, ובאיזה צד חנה, והשבטים שחנו עמו. והכתוב חוזר ומפרט את מנין הפקודים של כל שבט ושבט, ומנין של כלל ישראל יחד.

הטעם שנזכר עוה"פ מנין השבטים: כתב רבינו לא מפני שספרו עוה"פ, אלא כיון שעברו עשרים יום מאז שמנו אותם בראשון לחדש השני, עד שסדרו את הדגלים, בא הכתוב להודיע נסי ה' שבתוך עשרים יום משעה שמנאם עד שסדרו את המחנות לא מת מהם אדם, אף שהיו עם גדול.

סדר הדגלים, וסדר השבטים

סדר הדגלים בקרא הוא: **מזרח – דגל יהודה.** והשבטים החונים שם: יהודה, יששכר, וזבולן. **דרום – דגל ראובן.** והשבטים החונים שם: ראובן, שמעון, וגד. **מערב – דגל אפרים.** והשבטים החונים שם אפרים, מנשה, ובנימין. **צפון – דגל דן.** והשבטים החונים שם: דן, אשר, ונפתלי. **וטעם סדר זה** כתב רבינו שיהודה היה הראשון כיון שהוא היה המלך, ואחריו דגל ראובן שהוא היה הבכור, ושני דגלים אלו היו מבני לאה, [וגם שבט גד בא עמהם שהיה בכור שפחתה] ואחריו דגל אפרים, בני רחל, ולאחרונה דגל דן, דגל בני השפחות וז"ל:

"**והנה הפמוז** [סדרן של רוחות העולם] **תחלתן מן המזרח, כמהלך השמש** [שעולה במזרח]. **ומחניו הללוש** [שהוא הצד השני שהשמש זורחת בו] **ומחניו המערכ, ומחניו הצפון. ושמו דגל יהודה במזרח, כי הוא נוסע בראשונה שהוא הנגיד** [המנהיג], **כמו שכתוב ה', 'יהודה יעלה בתחלה'. ולמולן** [ואחריו] **בללוש, לנכוך הכתוב. והנה שני הדגלים הסמוכים** [יהודה וראובן] **היו ללאה** [של שבטי בני לאה], **עם** [גד] **בכור שפחתה, הנולד על כרכיה** [פירוש, דבכל דגל היה שלשה שבטים, ובשני הדגלים היו חמש מבני לאה, והיה חסר שבט אחד, הכניסו את שבט גד שהיה בכור זלפה שפחת לאה]. **ודגל מחה לבני רחל, כמערכ. ודגל בני הלמנות** [בני השפחות] **בצפון מחנויים".**

והביא רבינו דברי המדרש (רבה, במדבר ב' ט) שמפרש באריכה סדר הדגלים וסדר השבטים לפי חשיבותם:

"וכשם שכרית הקב"ה מרכבת רוחות העולם... וכנגדן, סדר הקב"ה הדגלים למשה. ממר לו:

מזרח, שממנו יוצא אור לעולם, יהא כנגדו יהודה שהוא בעל מלוכה. ועליו שבט יששכר, שהוא בעל תורה. ועליו מטה זבולון, שהוא בעל עשירות, כמה דכתיב 'זבולון לחף ימים ישכון'... [והם] יסעו כראשונה, כמו שנאמר 'ויעבר מלכם לפניהם וה' בראשם'".

רוח	דגל	השבטים החונים שם	משמעות הדגל	משמעות הרוח	מספרם
מזרח	יהודה	יהודה יששכר וזבולון	מלוכה, תורה, עשירות	זריחה ואור	**והם יסעו בראשונה,** משום שהמלך נוסע בראש

"לדוש, טללי כרכה ונשמי כרכה יוצין ממנו לעולם, יהא כנגדו ראובן שהוא בעל תשובה. ותשובה מדה טובה, וכימיו של הקב"ה כמין לעולם כשעה שעושין תשובה. ועליו גד, שהוא בעל גבורה, ושמעון כממע לכפר עליו. ושניים יסעו שתשובה היא שניה לתורה".

רוח	דגל	השבטים החונים שם	משמעות הדגל	משמעות הרוח	מספרם
דרום	ראובן	ראובן שמעון וגד	תשובה	טללי וגשמי ברכה	**שניים יסעו,** שתשובה היא שניה לתורה

"מערכ, מולכות שלג ומולכות כרד וקור ומוס. וכנגדן מפרים ומנשה ובנימין. ושכינה לעולם במערב כנגדו בנימין, שנאמר 'לבנימין ממר ידיד ה' ישכון לבטח עליו'. ושליטים יסעו, נמה לתורה ולתשובה גמורה, כדי שיתגבר מחם בתורה, ויתגבר על יצרו".

רוח	דגל	השבטים החונים שם	משמעות הדגל	משמעות הרוח	מספרים
מערב	אפרים	אפרים מנשה ובנימין	גבורה	אוצרות שלג וברד, קור וחום	**שלישים יסעו,** שגבורה נאה לתורה ולתשובה

"לפון, משם יוצא המושך לעולם. וכנגד שבט דן, למה? שהוא החציך העולם בעבודה זרה שעשה יבעם, שנאמר 'ומת המחד נתן בדן'. ועליו שבט משר, להמיר מת המשך, שנאמר 'וטובל בשמן רגלו'. ועליו שבט נפתלי, שהוא בעל ברכה. למחלוקה יסעו, שכל מי שעובד עבודה זרה, הולך למחור ולא לפניס".

רוח	דגל	השבטים החונים שם	משמעות הדגל	משמעות הרוח	מספרם
צפון	דן	דן אשר ונפתלי	חשך אור וברכה	חושך	**לאחרונה יסעו,** שעובד ע"ז, הולך לאחור

ומסיים רבינו: **"היה הכל בחכמה וכבוד וגדולה ליקרלה, ולכך יזכיר הכתוב הכל בפרט".**

קריאת פרשת במדבר לפני חג השבועות

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

במאמרינו בשבוע העעל"ט נתבאר דלכן קורין פרשת במדבר לפני חג השבועות כדי להפסיק בין פרשה דתוכחה לעצרת, והסימן לזה הוא "מנו ועצרו" וכמו שכ' ב'לבוש' סימן תכ"ח (סעי' ד), וז"ל: "ולעולם קורין פרשת במדבר שיש בה מניינן של ישראל קודם שבועות, וזה מנו ועצרו", עכל"ק.

ומה שהדגיש **"שיש בה מניינן של ישראל"**, משמע שיש בזה ג"כ טעם על שקורין פרשה זה לפני מתן תורה, ובאמת ראוי לעיי' בדברי ה'מהרש"א' (מגילה לא:) וזל"ק: "עיין בתוס' שכתבו דר"ל שאנו רוצים להפסיק ולקרות שבת אחת קודם ר"ה בפרשה שלא תהא מדברת בקללה שלא להסמיך הקללות לר"ה, וכן במדבר אנו קורין קודם עצרת כדי שלא להסמיך הקללות שבחקותי לעצרת" וכו', עי"ש, וק"ק לפירושם דאם ר"ל מקודם זה לקרות זה א"א לפי סדר הפרשיות, ואם לאחר ר"ה ר"ל לקרות זה א"א בפ' כי תבא, דא"כ אימתי יקראו פ' נצבים וילך והאזינו אחר כך, ועוד לפי' התוס' הל"ל שלא להסמיך הקללות וכדי שתכלה לא משמע כן. ונראה דעיקר קושיא כיון שר"ה תחלת השנה הוא ה"ל להתחיל פרשת בראשית שהיא תחלת התורה ובריאת עולם, וה"ל להתחיל בה מיד בשבת ראשון שאחר ר"ה, ותירץ כדי שתכלה שנה כו' ע"פ מ"ש שקללות שבחקותי נאמרו על בית ראשון שהיה להם כבר זכות אבות וכמפורש ביה וזכרתי את בריתי יעקב וגו', אבל קללות שבכי תבוא נאמרו על בית שני לכך לא נזכר בהו זכות אבות שכבר תמו בבית ראשון, וז"ש דלכך תקן כן פרשת במדבר קודם עצרת, כדי שתכלה קללות של בית ראשון קודם עצרת, **שישובו ישראל למספרם הנזכר בפרשת במדבר**, ותקן פרשת נצבים קודם ר"ה כדי שתכלה קללות שבכי תבא הנאמר על בית שני קודם ר"ה שלעתיד יהיו נגאלים ע"י התשובה, כמפורש פרשת נצבים ושבת עד ה' וגו' ושב ה' אלוקיך" וגו', עכל"ק. הרי מבואר דהנקודה הוא 'לחזור למנינן', ומבואר היטב ההדגשה של הלבוש.

ובספר 'שער יששכר' כתב, וזל"ק: "וי"ל רמז ע"ד מוסר כי אחז"ל בסוף מגילה לענין קללות שבת"כ ובמשנה תורה קודם עצרת וקודם ר"ה כדי שתכלה שנה וקללותיה, דעצר"ת נמי ר"ה הוא, עיי"ש, והענין שכמו שקודם ר"ה בסוף אלול וימי הסליחות המה ימי התשובה, וישראל ממעטים עצמן בבבחי' כדלים וכרשים דפקנו דלתך, שאומרים אז בתפלתנו והעתר לנגשים ונחשכים כזחיל שייסד הפייטן, ונעשים עצמם בחי' נקודה קטנה, בשברון לבם וחרטה על עונתם ובבחי' בכסה ליום חגנו, ועי"ז מקבלים ההשפעה לטובה ביום הכסא, וכן קודם חג העצרת דאיקרי נמי ר"ה כנז' וכשרוצים לקבל התורה שניתנה בסינ"י גימ' ענו"ה עם הכולל כנודע כספרים והיא הנמוך שבהרים, וכן התורה נמשלה למים שהולכים רק למקום נמוך ע"כ צריכין למעט א"ע בבחי' ענוה מקודם, ועי"ז יפתח לבנו בחג השבועות שנזכה כ"א לקבל חלקנו בתוה"ק, כי אנכ"י ר"ת א'נא נ'פשי כ'תבית י'הבית כשאחז"ל (שבת קה), והוא שהשי"ת מרכין עצמו ככיכול ונותן כחו אלינו להכין תורתו, אכן במתגאה אחז"ל אין אני והוא יכולין לדור יחדיו ואיך נוכל להשיג תורתו ואיך יכתוב נפשו עלינו, ע"כ אין באפשרות זולת בשנשפיל א"ע בבחי' סינ"י ענו"ה נוכל לקבל התורה, ע"כ רמוז לעולם קורין פ' במדבר סיני, היינו במדבר הפקר ומדרס לכל, וכשאחז"ל כנדרים (נה.) עה"כ 'ממדבר מתנה' מי שמשים עצמו כמדבר ניתנה לו התורה במתנה' וזהו בחי' מדרס ועפר ובחי' סינ"י וענו"ה כנ"ל קודם חג השבועות שעי"ז נוכל לקבל חלקנו בתוה"ק בחג השבועות הבעל"ט.

ובזה יובן שיחת צחות של צדיק וקדוש א' ז"ל **שמיעט ולא הגיד בפ' במדבר חידו"ת בשלחנו כדרכו ככל שבת**, והגיד טעמו בדרך משל הבעל שדה ומובל אדמתו בכלות התבואה הישינה לפני התבואה החדשה אין לו מה למכור ולאכול כן הוא קודם מ"ת עכת"ד, ולהבין אמרי קדוש היינו שלא יעמדו

א"ע לקבלת התורה בחג השבועות כאלו הוא למדן ומילא כרסו בש"ס ופוסקים ובכל פינות התורה, כי אז הוא בחי' מתגאה ואינו כלי מוכן לקבל, רק בבחי' ענוה יכין א"ע לקבלת התורה כאלו אין לנו כלום ועני וריק, אין עני אלא בדעת, ומה שלמד עד עתה הוא נשאר ריקן כמו בעל שדה לפני התבואה חדשה שאין לו מאומה, ועי"ז יריקו השפעת התורה בעת מתן תורה בהרחבה במדה גדושה ועובה בחג השבועות הבעל"ט", עי"ש.

ולזה ראוי לציין שהצדיק הנ"ל הי' הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א וכמו שמבואר בס' 'אורות ישראל', וז"ל: דרכו היתה לומר תורה בכל שבת בסעודת היום אבל בפרשת במדבר קודם שבועות לא אמר תורה בסעודת היום, כאשר נשאל פעם לטעם הדבר, השיב: דומה אני בשבת זו כאיכר בפרוס הקציר הישן כלה ואילו החדש עדיין לא נכנס, צריכים אנו להמתין לחג השבועות חג מתן תורה בו יתגלו סתרי תורה חדשים ונוכל לומר שוב דברי תורה", עי"ש.

ובדרך אגב ראוי להעתיק מה שמובא כעי"ז בענין אמירת ד"ת בליל ראשון של חג השבועות, בספה"ק 'ישמח ישראל' (אות י"ז) וזל"ק: "הצדיקים הראשונים ז"ל לא אמרו תורה בליל א' של שבועות, וטעמם מפני דרך ארץ קדמה לתורה, והלילה הזה היא הכנה ליראה הנקראת שער לתורה, וכמאמר חז"ל במס' שבת (לא) חבל על דלית לי' דרתא ותרעא לדרתא עבידי", עי"ש

גם בספר 'תורת אמת' מצינו בענין זה, וז"ל: "ברוב שנים קורין פרשת במדבר בשבת שקודם שבועות, וגם טעם קריאת שם הסדרה 'במדבר' ולא 'שאו' ע"ש 'שאו את ראש' כמו בפרשת 'נשא'. יש לומר, מפני שהשבת שקודם שבועות, הוא השורש והמקור של מתן תורה', כי הכל מודים שבשבת ניתנה תורה (שבת פו:), מפני שבראשונה כשנאמר הדיבור 'זכור את יום השבת לקדשו' הופיע מדברים האלו אור קדושת שבת בעצומו של יום, **ומשם והלאה בכל שבת שקודם שבועות מופיע גם כן המקור של מתן תורה'** ועיקר ההכנה של מתן תורה הוא 'במדבר סיני', וכמו שנאמר 'בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני' (שמות יט, א), כי עיקר הכנת האדם לדברי תורה הוא היציאה מבחינת 'מצרים' לבל יהיה נקשר ונטבע בחמדות ומדות זרות, כי בחינת מצרים הוא שורש ההיפוך, זה לעומת זה, נגד הקדושה, כמ"ש (בראשית יג, י) 'כגן ה' כארץ מצרים', מפני ששם הקשר של כל מ"ט מדות הרעות שנקראו מ"ט שערי טומאה, **ועל ידי שמטהרין ומבררין במ"ט ימי הספירה למאוס את כל המדות שמצד תאוות הזרות, באים למ"ט שערי הקדושה שנקרא 'מדבר סיני' על שם שירדה שנאה לאומות העולם עליו** (שבת פט) היינו השנאה לבחינת הרע, הם התענוגים זרים שמצד האוה"ע.

ועל זה נאמר 'ביום הזה באו מדבר סיני' כי זה לעומת זה, זה יוצא וזה בא, שכמה שנטהר הלב למאוס בתענוגים הזרים של המ"ט מדות ההיפוך, כן לעומת זה נכנסים בשערי הקדושה הנקרא 'מדבר', שהוא בחינת התרחקות מתענוגי עולם הזה.

וי"ל שלזה נרמז בר"ת: **ב'חודש ה'שלישי ל'צאת ב'ני י'שראל גימטריא מ"ט**, רומז על היציאה ממ"ט שערי טומאה, ור"ת: **ב'יום ה'זה ב'או מ'דבר גם כן גימטריא מ"ט**, רומז על הכניסה למ"ט שערי הקדושה, שבזה נעשים מוכנים לקבלת התורה ביום החמשים", עי"ש.

ובספר 'רביד הזהב' [מהרה"ק ר' ישראל דוב געלערנטער ז"ל] כתב דבר נפלא בהטעם דקורין פרשת במדבר קודם עצרת, וז"ל: "במדרש תנחומא איש על דגלו באותות לבית אבותם, זש"ה תביאנו אל בית היין, מהו תביאנו אל בית היין, כיון שנגלה הקב"ה על הר סיני ירדו עמו כ"ב אלף מרכבות מלאכים שנאמר רכב אלקים רבותים אלפי שנאן, והי' עשרין דגלים דגלים, התחילו מתאוה לדגלים אמרו הלואי שאנו נעשין דגלים כמותן, לכך נאמר הביאנו אל בית היין זה הר סיני ששם נתנה התורה שנמשלה ליין שנאמר לכו לחמי בלחמי ושתו ביין משכתי ודגלו עלי אהיה, אמרו הלואי מדגיל עלי אהבה וכה"א נרננה בישועתך ובשם אלהינו נדגול, ימלא ה' כל משאלותך, אמר להם הקב"ה נתאויתם לדגלים חייכם הריני ממלא משאלותיכם, ימלא ה' כל משאלותיכם מיד הראה הקב"ה אהבתו לישראל ואמר למשה לך עשה אותם דגלים כמו שנתאוו איש על דגלו באותות, עכ"ל, וא"כ כיון שנתאוו ישראל לדגלים כמו המלאכים על הר סיני **א"כ בכל שנה בשעת מתן תורה נתעורר זה ונעשו ישראל לדגלים** והיינו דאמר דגל מחנה יהודה לצבאותם, ר"ל מהמלאכים אשר נבראו ממצות ומעש"ט של ישראל קדושו נעשו דגלים, **וע"כ נ"ל העני והשפל אשר קודם קבלת התורה מסדרין ישראל הדגלים למעלה ע"י קריאת התורה שאנו קוראין פ' במדבר, דהוא סידור הדגלים קודם חג השבועות כדי שיהי' מוכנים לקבלת התורה כמו שהי' אז**, וזהו 'וכן חנו לדגליהם' היינו דגלים של מעלה שנתהוו ע"י מצות ומעש"ט של ישראל מלאכים הקדושים שנעשו דגלים, וכן עתה מסודרין למעלה המלאכים שנעשו משבט ראובן ונעשו דגל מחנה ראובן, וכן דגל מחנה יהודא וכן שאר דגלים נתהוו בכל שנה ונתעורר ע"י קריאת התורה וע"י מעשיהם הטובים, ע"כ קורין פ' במדבר קודם שבועות, השם ירחם לקבל תורתו באמת בלי שום מכשול, אמן", עכ"ל.

וע"ע בספר 'שער יששכר' (סיון, אות ד) שכתב בזה, וזל"ק: "עוד י"ל מ"ש שקורין פ' במדבר קודם שבועות, עפי"ד המדרש בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו בהם או"ה, מה ראו אלו להתקרב יותר מכל האומות, סתם הקב"ה את פיהם ואמר להם הביאו את ספר יוחסין שלכם כדרך שבני ישראל מביאים, שנא' (במדבר) ויתילדו על משפחותם, לכך מנאם בראש הספר הזה וכו' אשר צוה ה' את בנ"י בהר סיני וכו', עכ"ל. וזהו י"ל שקורין לעולם פ' במדבר קודם שבועות

משום שע"י יחוסן באו לקבלת התורה ונבחרו מכל או"ה" וכו', עי"ש.

ומרן רביה"ק זי"ע ב'דברי יואל' (דף כ"ב) הסביר טעם בזה, וזל"ק: "דהנה בפ' זו כתיב שאו את ראש וגו' למשפחותם לבית אבותם, ובמק"א נאמר להיפוך לבית אבותם למשפחותם, להורות על כך כי כדי לזכות לקיום התורה והמצוות בשלימות, זקוקים להתקשרות בין נשמות ישראל בכל הדורות, ולזאת אמר לבית אבותם למשפחותם, כלומר המצוות שקיימו בית אבותם הקדושים בדורות הקודמין, יחשבו למשפחותיהם הם כאילו קיימו הם בעצמם, וכן להיפוך למשפחותם לבית אבותם דכאשר יחסר לאבותיהם איזה מצוה שלא קיימוה, ישלימו מצוה זו ע"י שיקיימו בניהם אחריהם לדורות אותה מצוה, וע"י ההתקשרות עמהם יחשב להם כאילו קיימו אף הם מצוה זו, וזה 'למשפחותם' המצוות שמקיימן משפחותם, יחשבו 'לבית אבותם' הצדיקים בעולם העליון, **ועל כן קורין אותה לפני קבלת התורה כי ע"י התקשרות באבות הקדושים יכולים ישראל לקבל התוה"ק בשלימות, וגם אותה מעלה עליונה שזכו לה ישראל במעמד הנבחר היה הכל בכחם ובזכותם של האבות הקדושים שהתקשרו עמהם וכח זה הוא נצחי וקיים לעד**", עי"ש.

וכעי"ז כבר מצינו בספה"ק 'דברי יחזקאל' [להרה"ק משינאווא ז"ל] מה שאמר בענין זה לאחר פטירת אביו הרה"ק מצאנז ז"ל, וזל"ק: "יש ליתן טעם על אשר תקנו חז"ל הקדושים לקרות סדר במדבר קודם חג השבועות, דהנה רש"י ז"ל כתב מתוך חבתן לפניו מונה אותם כל שעה וכו', ונראה לרמז עוד דכבר נודע דברי הרמב"ם ז"ל על הפסוק (ישעיהו מ, כו) המוציא במספר צבאם לכלם בשם יקרא, דצריך להבין דמה זה שבח שקורא בשמות לכלם, אך דשם של כל דבר הוא עצם ושורש הדבר ופנימיותו, כמבואר במדרש רבה דאדם הראשון קרא לכל הבריות שמות והפליא הקב"ה חכמתו לפני המלאכים, ולכן קודם חג השבועות שישראל קדושים מכינים עצמם למעמד הנבחר ולקבל התורה הקדושה באהבה ויראה, צריכים להתקשר מקודם בשורשן העליון הנרמז בשמות השבטים הקדושים ונשיאי ישראל, ולזאת סדרו חז"ל לקרות הפרשה הזאת קודם בא יום הנבחר בכדי שעל ידי קריאת שמות הקדושים של השבטים יתקשרו כלל ישראל במקור מחצבתם ויוכלו אח"כ להגיע לתכלית קבלת התורה הקדושה, ואולם פעולת הדבר הזה הוא ע"י צדיק הדור אשר בכחו להעלות נשמות בני ישראל ולקשרם בקשר אמיץ בשורשן הקדוש, ומיום גלות ישראל הקים להם הקב"ה בכל דור ודור צדיקי הדור, וכמאחז"ל (מגילה יא.) 'במתניתא תנא לא מאסתים בימי כשדים שהעמדתי להם דניאל חנניה מישאל ועזריה, ולא געלתים בימי יוונים שהעמדתי להם שמעון הצדיק וחשמונאי ובניו ומתתיהו כה"ג וכו' שהעמדתי להם של בית רבי וחכמי דורות, וכן קרוב לדורינו מעת זרח אור המאיר לכל העולם הבעש"ט הקדוש ותלמידו הר"ר בער זלה"ה ותלמידיו הקדושים הר"ר אלימלך זלה"ה ותלמידו הר"ר מנחם מענדל זלה"ה מרימנוב ותלמידיו הקדושים עד דורנו זה שהיה אבי הקדוש זלה"ה, ועתה בעוה"ר נשארנו דור יתום דור אלמן ואל מי מקדושים נפנה, ופן יעלה על הדעת שח"ו אבדה עצה מבנים ותושיה נדחה מישראל כי אין להם עזר מצד שיוכל להעלותם ולקשרם בשורשן העליון, לזה מצינו שהכתוב מרמז לנו 'מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו' היינו מי הוא שיוכל להעלות נשמות ישראל ולקשרם לעולמות העליונים, 'נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשו ולא נשבע למרמה', היינו צדיק הדור האמיתי אשר השבועה שהשביעו אותו קודם ביאתו לעולם הזה תהי צדיק ואל תהי רשע כמאחז"ל (נדה ל:) לא היה ח"ו למרמה, 'ישא ברכה מאת ה' וצדקה מאלקי ישעו', הוא הראוי באמת לקבל שפע הקדושה ולהוריד לבני ישראל ולהעלות עם קדוש למקור הקדושה, אך כל זה בהיות צדיק הדור בזה בעולם, אולם כאשר צדיקי הדור האמיתים הלכו למנוחה ואותנו עזבו לנאנחה ונשארנו דלים ורקים מי הוא אשר יקשר בני ישראל הקדושים לשורשן ומחצבתן, לזה אמר הכתוב 'זה דור דורשיו מבקשי פניך יעקב סלה' והכוונה שזה שנעשה ע"י הצדיקים הקדושים ברוב קדושתם זהו בעצמו יעשה ע"י דור אשר דורשיו יבקשו פניך יעקב, היינו שיצעקו דורשיו במר לבם לפני הקב"ה רבש"ע ידעתי שאיני כדאי אך מה אעשה שמו בניך ישראל פניהם עלי להיות להם לראש ומנהיג עזור נא לי שיושיעו בני ישראל ע"י כאשר הושעתם ע"י הצדיקים הקדושים [ופ"א אמר פירוש של יעקב היינו בזכות הרבים], והבטיח הכתוב כי הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו יעזור להם שיוכלו לקשר את בנ"י בשורשן הקדוש כמו הקדושים שלפנינו זיע"א ולהשפיע להם שפע קודש ברוחניות וגשמיות", עכל"ק.

ויש לציין מש"כ בספה"ק 'בית אהרן' לערב שבועות, וז"ל: "היוצא לנו מזה כי בשבת זה צריך כל אחד לראות להכין לקבלת התורה", וחזר ואמר "כי השבת הוא גדול מחג שבועות ואיך יהיה הכנה לו, רק מהשבת צריך להמשיך הארה להחג, ויראה כל אחד להכין עצמו בקדושה ובשמחה לקבלת התורה, עי"ש.

וכן הוא בספר 'חמשה מאמרות' [להגה"ק ממונקאטש ז"ל] מאמר תורת שבת (במדבר) וז"ל שם בסו"ד: והנה בשבת במדבר אמרו בטור ושלחן ערוך (אורח חיים סימן תכח, סעיף ד) **'לעולם קורין פרשת במדבר קודם חג שבועות'**, ובשבת שלפני חג השבועות קבלת תורה הקדושה, 'כיון שכל ברכאין דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין ביום שבת קודש שקודם' **ואור קדושת החג וברכת השפעת התורה העתידה לבא בשבוע זו בחג השבועות הוא תלוי ביום שבת קודש, על כן צריכין להתפלל ביום שב"ת** (שבו ניתנה תור"ה (שבת פו, ב)), **שנזכה לקבל חלקנו בתורה הקדושה באמת, ובשב"ת בודאי מתקבלת התפל"ה על זה כנזכר, ונוושע לנצחים בכל ענינינו.**

לעילוי נשמת

הרה"ח

מוה"ר **פסח ראטה** ז"ל

בן יבלחט"א

הרה"ח ר' **חנני' יו"ט ליפא** הי"ו

נלב"ע כ"ג אייר

ת. נ. צ. ב. ה.

הונצח ע"י

מוה"ר **חיים סופר** הי"ו

אב"י בקרית יואל יע"א

חוקים להורותם

הלכות, דינים, מפסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ביאורים וטעמים שונים

נו"נ ע"י הרב הגאון דומ"ץ דקהילתינו שליט"א

דיני יו"ט שבועות שחל בערב שבת

היות שבשנה זו חל יו"ט שבועות בערב שבת, לכן הצגנו כאן כמה פרטי דינים הנוגע לשנה זו

יום טוב שחל להיות בערב שבת אין לאפות ולבשל ביום טוב לצורך השבת אלא אם כן הניח עירוב תבשילין, דהיינו שמפריש תבשיל ופת מערב יו"ט לצורך השבת (דנחשב בזה כאילו כבר התחיל להכין את מאכלי שבת מערב יו"ט ורק גומר ביו"ט, והטעם שהצריכו חכמים עירוב תבשילין בכדי שיזכור שאם מיו"ט לשבת אסור לבשל אלא ע"י העירוב כ"ש דאסור מיו"ט לחול, ובראשונים עוד טעמים בזה).

המנהג הוא שגדול העיר מערב על כל בני עירו בכדי להוציא את מי שנאנס וכדו' ולא הניח עירוב תבשילין. ומי שיכול לעשות בעצמו עירוב תבשילין אין לו לסמוך על העירוב של גדול העיר ומחוייב לערב בעצמו, דתקנת חכמים היה שכל אחד ואחד יעשה עירוב תבשילין בעצמו.

סדר הנחתו

נוטל העירוב בידיו ומברך ברכת על מצות עירוב.

(בפשטות השו"ע אינו מובא שצריך להחזיק העירוב בידו, ורק לגבי מי שמוזכה לאחרים איתא דצריך להגביהו, ומדברי המ"א (ריש הסימן) שכתב דמי שנזכר בבית הכנסת שעדיין לא הניח עירוב, דשוב לא מהני עשיית עירוב, ולא כתב דיכול לעשותו כשהוא בביהכ"נ ולומר הנוסח על סמך תבשיל שיש לו בבית, משמע קצת דבעי שיחזיקו בידו, ובשועה"ר (סעי' ג) כתב דנוטל העירוב בידו, ובשו"ת חיים שאל (סי' כ"ט) כתב דמעכב בידו ומביא ראיות מהראשונים לזה.

אולם בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ג סי' ח') וס' פקודת אלעזר כתבו להקל דא"צ להחזיקו בידו, ובתשובת מהרש"ם ח"ב (סי' ל"ו) נוטה להחמיר ע"פ תשובת חיים שאל, ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ז סי' ל"ו) מאריך בזה ומסיק דרק בשעת הדחק אם לא נטלו בידיו מהני, אולם לכתחילה מעכב הנטילה בידיו, וכן מבואר בשו"ת שבה"ל (ח"ט סי' קכ"ט)).

נוסח העירוב

ואומר הנוסח בהדין עירובא יהא וכו' כמובא בסידורים, וצריך להבין מה שאומר ולכוין פירוש המילות, ואם לא אמר נוסח זה להרבה אחרונים לא יצא. (רמ"א ס"כ ומשנ"ב).

בסוף הנוסח המודפס בסידורים "לנו ולכל ישראל הדרים בעיר הזאת" הוא בשביל המזכה לאחרים ע"י אחר, אבל סתם יחיד אין צריך לאמרו והעולם טועים בזה. (א"ר ס"ק י"ז וכעי"ז בחיי"א ק"ב סי"א ופשוט הוא).

שמירת העירוב

אחר שגמר הנוסח יניחנו במקום המשתמר, ויזהר שלא יאבד או יתקלקל או יאכלו אותו עד אחר שיגמור כל המלאכות ביו"ט לצורך שבת.

עשיית עירוב בשביל אחר

מי שברצונו שאחר יעשה בשבילו עירוב בתבשילין כגון שהוא נמצא במקום שאין ביכלתו לעשות עירוב לחוד, צריך שהאחר יקנה לו העירוב בשבילו, דהיינו שהאחר יתן העירוב לאחד שאינו מבני ביתו של האחר ויגביה העירוב טפח ויכוין להקנות לו, אבל באמירת הנוסח "לנו ולכל הדרים" או באמירה "שהעירוב יהא גם בשבילו" לחוד בלא שאחר יגביה, לא מהני (סעי' י').

ומצוי כמו כן במי שמתארח אצל אחרים בענין שהוא צריך עירוב לחוד [עי' לקמן לגבי בנים אצל ההורים], **דאינם יוצאים בזה שבעה"ב מכווין בעירובו גם בשבילם, אלא צריכים שיעשו לחוד או שבעה"ב יקנה העירוב בשבילם.**

אשה שנמצאת לבדה בבית וברצונה שאחר יוציאה בעירובו, צריך שהאחר יזכה העירוב בשבילה

(ולא די בזה שיכווין בעירובו גם בשבילה, וכן לא די שיעשה במיוחד בשבילה, אא"כ הוא מוזכה לה ע"י אחר).

ויכול להוציא אחרים באותו תבשיל של העירוב שעושה בשבילו, ואינו צריך עירוב לחוד לכל אחד ואחד.

(עפ"י השו"ע סעי' ג' דדי בכזית אחד בין לאחד ובין לאלפים, ובביאוה"ל (סעי' ז', ד"ה ומצוה) מסתפק כשכבר עירוב לעצמו וברצונו לערב עבור אחר, האם צריך תבשיל אחר או שיכול לזכות בתבשיל שכבר ערב).

עשיית עירוב בשביל אחר לא מהני אלא כשהוא נמצא בתוך תחומו, אבל כשאינו נמצא בתוך תחומו, ואינו יכול לבוא אליו, לא מהני העירוב בשבילו. (סעי' ח', דהא אינו יכול לבוא ליקח התבשיל).

זמן הנחתו

לכתחילה צריך להניחו מבעוד יום, ואם לא הניחו מבעוד יום מותר להניח גם בבין השמשות (רמ"א סעי' א').

ויש ליזהר לעשות העירוב קודם שהאשה תדליק נרות יו"ט.

(דבביאוה"ל ד"ה ספק, מסתפק לגבי נשים שהדליקו נרות יו"ט, האם מהני לעשות העירוב בשבילן כיון שהם כבר קיבלו יו"ט).

ובדיעבד אם שכח ולא הניח עד שהאשה הדליקה נרות יו"ט, יניח העירוב כשנזכר (כן משמע בביאוה"ל).

עשייתו בליל ערב יו"ט

יש פוסקים המחמירין דאין להניח העירוב בליל ערב יו"ט.

(להורות נתן מועדים, ישראל והזמנים, וטעמם כיון דענין העירוב הוא בכדי שיכין יפה מנה לשבת ואין הכנה אלא מע"ש בבוקר).

בשעת הדחק שירא שמא ישכח ביום וכדו' יכול לערב מבערב ולברך, ומאן דלבו נקפו לא יברך בכה"ג.

(שבה"ל ח"ט סי' קכ"ט, ודעתו דמעיקר הדין אפשר גם בלילה).

במה מערבין

המניח עירוב – אם ברצונו בין לאפות ובין לבשל מיו"ט לשבת, על סמך עירוב זה, צריך לעשות העירוב בפת ובתבשיל.

(דהפת מתיר אפיה והתבשיל מותר בישול, ובדיעבד מועיל בתבשיל לחוד אף בכדי להתיר אפיה).

ואם ברצונו רק לבשל מיו"ט לשבת די אף לכתחילה לעשותו מתבשיל לחוד, אולם בפת לחוד לא מהני אפילו בשביל לאפות בלבד.

והמנהג לעשות העירוב בכל ענין בפת ובתבשיל.

שיעור התבשיל

שיעור התבשיל צריך שיהא כזית, ושיעור הפת לכתחילה כביצה, ובדיעבד אם עשה בפת כזית א"צ לחזור ולעשות.

ומשום הידור מצוה יקח לחם שלם והתיכת בשר או דג חשובה (משנ"ב בשם של"ה).

סוג התבשיל

תבשיל זה צריך שיהא מין הראוי ללפת בו את הפת [דהיינו שדרך בני אדם להשתמש בהם כתוספת לפת] כגון בשר ודגים ושאר מיני תוספות מבושלים, אבל אין לקחת מיני תבשיל שאין דרכן ללפת בהם כגון פירות מבושלים וכדו'.

ובערוך השולחן כתב דראוי ליקח ביצה משום שאינה מתקלקלת מהר, ובזמנינו שאפשר לשמור את המאכלים במקרר ראוי לקחת חתיכת בשר או דג חשובה.

בישול לשם העירוב

לכתחילה מצוה מן המובחר לעשות תבשיל בכוונה לשם העירוב דהיינו שיבשלה בכוונה לשם מצות עירוב (ביאוה"ל ס"י בשם הב"ח).

לערב על פת ותבשיל קפואים

מעיקר הדין אפשר לערב אף כשהם עדיין קפואים, ומהיות טוב אם אפשר נכון להמתין עד שיפשירו (שבט הלוי ח"ט).

החייבים בעירוב

בעל הבית שהניח עירוב תבשילין מהני לכל בני ביתו ואינם צריכין לערב לעצמן (לפי שהם נטפלין להבעה"ב כיון שהם אוכלים ממאכליו).

נוסע לעיר אחרת

הנוסע לעיר אחרת צריך להקפיד שהעירוב יהא מונח בעיר שהוא נמצא ביו"ט.

(בשו"ע ברמ"א סעי' ה' מבואר לגבי מי שסומך על עירוב של אחרים דצריך שיהא נמצא באותו העיר, ובשפ"א (ביצה טז: ד"ה בגמ' וכמה) מסתפק לגבי שהניח עירוב בעצמו האם יכול להיות בעיר אחרת, ובשו"ת שבה"ל (ח"ח סי' קכ"ב) מסיק דלכתחילה ודאי יש לחוש לזה).

עירוב תבשילין עבור הדלקת הנרות

אותם שאינם אוכלים סעודות שבת בביתם ואין בדעתם לבשל או לעשות שום מלאכה ביו"ט לצורך שבת חוץ מהדלקת הנרות לשבת חייבים בעירוב תבשילין ויניחו בלי ברכה.

(שו"ע סעי' ז, כף החיים ס"ק קי"ג, שו"ת מנחת יצחק ח"ז סי' ל"ו, ועי' עוד בהערה הבאה).

ואם בכוונתם גם לעשות מלאכה נוספת לצורך שבת כגון להרתיח מים ביו"ט לצורך שבת יניחו העירוב בברכה.

(ועדיין יש לעיין האם הם נחשבים כסמוכים על שולחן בעה"ב דהרי הסעודות הם אוכלים רק אצל ההורים, וממילא היו נפטרים מעיקר הדין כמו אורחים שהבאנו לעיל, אולם לכאו' כיון שהם דרים לחוד בבית והם מכינים בעצמם כמה מאכלים לחוד אפי' מאכלים שאינם צורכי סעודה, וכמו"כ הם מחממים מים לחוד, לכן לכאו' הם נחשבים כאינם סמוכים וחייבים בעירוב לחוד, ובקונטרס מהגאון ר' מרדכי געלבער שליט"א ראיתי מובא דבכה"ג יכוונו להדיא שאין ברצונם לצאת בעירובו של הבעה"ב שהם סמוכים על שולחנו, והביא בשם בעל להורות נתן זצ"ל שטוב שיקדימו לערב לפני הבעה"ב שהם סמוכים על שולחנו).

חיוב אורחים בעירוב

אורחים המתאכסנים אצל בעל הבית כגון בנים נשואים הנמצאים אצל הוריהם ליו"ט ושבת וכוונתם לסייע בהכנת התבשילין ביו"ט לצורך השבת, או להדליק נרות מיו"ט לשבת, יש להסתפק אם הם חייבים בעירוב תבשילין או שנטפלין לעירוב של בעה"ב, והמנהג הוא שאינם מערבים לחוד ונכללים הם בעירוב של הבעה"ב.

(אשל אברהם בוטשאטש, דכל בני הבית אף הנשואים הסמוכים על שולחן בעל הבית יוצאים בעירובו).

והרוצים להחמיר יכולים לערב לעצמם בלא ברכה ויאמרו רק הנוסח בהדין עירובא או שיבקשו מהבעה"ב שיזכה להם את עירובו ע"י אחר שאינו מבני הבית.

(ומקום החומרא עפ"י ספיקת הביאוה"ל (סעי' כ' ד"ה מי שלא עירב), דמסתפק לגבי המשרתים העבריים האם צריכים עירוב בעצמם, וצדדי הספק הוא דכיון שאפשר לזכות עירוב לצורך אחרים על ידם, ממילא אינם נטפלים אצלו וצריכים בעצמם עירוב, או כיון שהם אוכלים ממאכליו הם נטפלים אצלו ונפטרים בעירובו, וספק זה שייך גם בבני ביתו הנשואים הדרים אצלו דיכולים לזכות על ידיהם, ולכן נכון לערב בעצמם, ובשו"ת מנח"י המובא בהערה להלן מבואר דדעתו דחייבים בעירוב בכה"ג, דנשאל שם לגבי אורחים המתארחים אצל בעה"ב האם חייבים בעירוב עבור הדלקת הנרות לחוד, ומבואר דדעתו שאין לפטור מחמת סמוכים על שולחנו).

הכנת הנרות

נכון להכין מערב יו"ט אף את הפתילות לצורך שבת כיון דלהרבה פוסקים אסור לחבר את הפתיל צף ביו"ט, וכן המדביקים הנרות בפמוטות יש להכינם מעיו"ט דביו"ט אסור להדביק הנרות.

דיני עירובי תבשילין

א] עירוב תבשילין יש לעשותו בתבשיל ופת כדי שיהא מותר לבשל ולאפות מיו"ט לשבת אמנם עיקר העירוב הוא ה"תבשיל" אלא שנהגו לכתחילה לעשות גם בפת [א] ובדיעבד אם הניחו רק תבשיל ולא פת מותר אף לאפות ביו"ט לצורך שבת [ב].

ב] אך אם נזכרו לפני כניסת החג שלא הניחו רק תבשיל ולא פת צריך להוסיף לכתחילה גם פת ויאמר שוב את הנוסח "בהדין עירובא" אבל לא יברך שנית [ג] ואם אינו צריך כלל לאפות ביו"ט רק לבשל אף לכתחילה אינו צריך להניח רק תבשיל ולא פת [ד].

ג] אם הניחו רק "חלה" בלבד דינו כמו שלא עירב כלל וצריך לחזור ולערב בתבשיל [ה] ואם לא חזר ועירב בתבשיל אסור לו לבשל ואפילו לאפות מיו"ט לשבת שאין זה נחשב לעירוב כלל [ו].

ד] נוהגים לקחת לחם לצורך העירוב תבשילין ומשום הידור מצוה יש ליקח לחם שלם דהיינו חלה שלימה או מצה שלימה [ז] ויניחו לחם זה ללחם משנה בכל סעודות השבת ובסעודה שלישית של שבת יבצע עליו [ח].

ה] לכתחילה צריך שתהא הפת בגודל "כביצה" ובדיעבד מועיל אם יש בו כזית [ט] ואם כבר עשה העירוב "בכזית" א"צ לחזור ולעשותו בכביצה [י] ושיעור התבשיל הוא "כזית" אפילו אם עושה את העירוב להרבה אנשים [יא] ושיעור כזית וכביצה אפשר לשער לפי שיעור הקטן כיון שעירוב תבשילין הוא רק דרבנן [יב] ונכון להדר ולקחת השיעור הגדול של הכזית וכביצה [יג].

ביאורים והוספות

(א) כמבואר בפוסקים דעשיית התבשיל מתרת גם לאפות אלא שנהגו כדעת הפוסקים המחמירים להצריך פת ותבשיל.

(ב) כמבואר בסימן תקכ"ז ס"ב.

(ג) משנ"ב שם סק"ז.

(ד) בית יוסף בשם התוספות.

(ה) משנ"ב שם סק"ז בשם הסכמת האחרונים וכן בשו"ע הרב ס"ג ולכאורה מסתבר לפי"ז שאם לא ידע וטעה ובירך על החלה שהניח ואח"כ נודע לו שיש להניח דווקא תבשיל שצריך לחזור ולברך שוב דמה שבירך על החלה לא יצא בזה כלל חובת ותקנת עירוב תבשילין.

(ו) בשער הציון ס"ק י"ז מביא דעת השבלי הלקט שסובר שלאפייה מועיל הנחת הפת בלבד ובסקי"ח ביאר בשם הגר"א דלשיטת הראשונים הסוברים שיש לקחת גם פת פשוט שהנחת פת בלבד מועלת לצורך אפייה אלא שלדידן דקיי"ל שהתבשיל הוא העיקר א"כ פת לבדה אינה מועילה אפילו לאפייה ולמעשה המשנ"ב כתב שהאחרונים הסכימו שלא מועיל הנחת פת אף לאפיית הפת כיון שעיקר העירוב נתקן בתבשיל – והנה בטעם הדבר שעירוב בפת אינו מועיל מבואר בגמרא ביצה (ט"ז ע"א) שצריך דבר שמלפת את הפת ומפרש רש"י שם שצריך דבר שמוכח שנעשה לצורך שבת לאפוקי פת שהיא עיקר הסעודה בכל יום ואינו מיוחד לשבת ובשבלי הלקט (סימן רמ"ו) כתב דכיון שהפת דרך בנ"א לאפותו לכמה ימים לא מוכחא מילתא שעושה זאת לשבת.

(ז) משנ"ב סק"ח ובסקי"א מביא שהמהרי"ל לקח לחם שלם.

(ח) במשנ"ב סקי"א שכך נהג המהרי"ל והטעם בזה כיון דאיתעביד בה מצוה חדא ליתעביד בה מצוה אחריני וכתב המאירי (שבת קי"ז ע"ב) דאע"פ שאמרו חז"ל שאין לעשות מצוות חבילות חבילות וא"כ איך עושין במצה אחת שתי מצוות ומיישב שהיינו דווקא לעשות את המצוות יחדיו בבת אחת משא"כ כאן שאין שתי המצוות נעשות יחדיו בבת אחת.

ו] אף שיוצאים ב"כזית" מן התבשיל אך משום הידור מצוה יש לקחת לעירוב תבשילין חתיכת בשר או דגים חשובה [יד].

ז] אפשר לעשות עירוב תבשילין על פת ותבשיל שהם קפואים כי בקל אפשר להפשירם וראויים לאכילה [טו].

ח] מעיקר הדין יכול לקחת כל מיני מאפה של מזונות וא"צ שיהיה דווקא "פת" [טז] אבל צריך שיהיה מיני מזונות אשר ראויים לקבוע עליהם סעודה אבל מיני מזונות שאפילו יאכל מהם הרבה לא יהיה קביעות סעודה אי אפשר לקחתן לעירוב תבשילין [יז].

ט] אם הניח "ביצה לעירוב תבשילין ונתגלה בה ביו"ט טיפת דם לפני שהתחילו להכין צרכי שבת שפיר יש לסמוך עליו לצורך עירוב תבשילין [יח].

י] אלו שלוקחים לעירוב תבשילין "ביצה" יזהרו שתהיה שלימה בקליפתה שאם תהיה קלופה הרי אסורה באכילה משום סכנה אך בדיעבד אם הניח ביצה קלופה יש להקל ולסמוך עליו לאפות ולבשל מיו"ט לשבת [יט].

יא] ראוי לעשות עירוב בתבשיל שנתבשל בערב יו"ט אך מי שאין לו תבשיל מערב יו"ט מותר אף לכתחילה לערב בתבשיל שנתבשל קודם לכן [כ].

יב] מצוה מן המובחר לקחת לעירוב תבשילין דווקא תבשיל שנתבשל במיוחד לצורך העירוב תבשילין או נתבשל עכ"פ לצורך השבת אמנם מעיקר הדין אפשר לערב גם בתבשילין שלא נתבשלו במיוחד לצורך זה [כא].

ביאורים והוספות

(ט) שו"ע ס"ג וברמ"א שם.

(י) משנ"ב סק"י.

(יא) משנ"ב סק"י.

(יב) כמבואר במשנ"ב סימן תפ"ו ס"א ובביאור הלכה סימן רע"א סי"ג ושיעור הקטן הוא כזית בערך 27 סמ"ק וכביצה בערך 50 סמ"ק.

(יג) כזית הוא 50 סמ"ק וכביצה 100 סמ"ק ועיין בא"א בוטשאטש מה שכתב כאן

(יד) משנ"ב סק"ח בשם השל"ה הקדוש והנה רבים נוהגים להניח ביצה מבושלת כמבואר בערוך השולחן (סעיף י"ג) ובבן איש חי פרשת צו הלכות ע"ת כי הביצה מבושלת בטבעה אינה מתקלקלת אף שמונחת כמה ימים והרי עירוב תבשילין שנתקלקל ביו"ט ואינו ראוי לאכילה א"א לסמוך עליו אבל בימינו שאפשר לשמר את המאכלים היטב במקרר ראוי לקחת חתיכת בשר או דג חשובה כ"כ בקובץ מבית לוי.

(טו) שו"ת שבט הלוי ח"ט סימן קכ"ט.

(טז) כ"כ בשו"ת שבט הלוי ח"ט סימן קכ"ט.

(יז) כעין הטארטים למיניהם ומיני וופלה ובלינצעס ובכלל זה מיני בצק שנתבשלו או נטגנו בשומן כגון לאקש"ן קוגעל וכדומה עיין תוס' ביצה ט"ז ע"ב ד"ה קמ"ל.

(יח) כיון שבזמן בזה הביצים הם בדרך כלל ספנא מארעא ומעיקר הדין אין איסור לאכלם אחר שמסיר את הדם ולכן אף שרבים נוהגים להחמיר לכתחילה ולזרוק את הביצה מ"מ מעיקר הדין מותר לאכלו ואפשר לסמוך עליו לגבי עירובי תבשילין.

(יט) בשו"ת דברי צבי ח"ב (סימן רכ"ז) מיקל בזה בצירוף דעת כמה ראשונים שכל שהוא לצורך מצוה אין שורה רוח רעה ובצירוף שיטת שו"ת בית שלמה סימן קפ"ט דבביצה מבושלת אין רוח רעה.

(כ) ביאור הלכה סי"ד ד"ה לכתחילה ומדייק מלשון המשנה "ועושה תבשיל מערב יו"ט" אך נראה שאין להחמיר בזה אלא בתבשיל ולא בפת שמערבים בה.

(כא) ביאור הלכה ס"ו ד"ה עודשים בשם הב"ח.

הלכות מזוזה (זז)

סימן רפו – מקומות החייבים במזוזה, ובו כ"ג סעיפים

ו. אַכְסַדְרָה, וְהוּא הַמָּקוֹם שֶׁיֵּשׁ לוֹ ג' כְּתָלִים וְתִקְרָה, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהּ שְׁנֵי פְּצִימִין בְּרוּחַ רְבִיעִית, פְּטוּרָה, מִפְּנֵי שֶׁהַפְּצִימִין לְהַעֲמִיד הַתִּקְרָה הֵם עֲשׂוּיִים וְלֹא מִשּׁוּם מְזוּזוֹת (ל' הָרַמְבַּ"ם פ"ו מֵהִ"ת ד"ג). אֲבָל אִם יֵּשׁ לָהּ מְחִצָּה גַּם בָּרוּחַ הָרְבִיעִית, אַף עַל פִּי שֶׁהִיא נְמוּכָה אוֹ שֶׁעֲשׂוּיָה חֲלוֹנוֹת חֲלוֹנוֹת, חַיֶּבֶת.

אכסדרה – פרגולה

אכסדרה – כמו שמצוי בזמנינו 'פרגולה', המיועד לישב בה [לאכול ולשתות] בימות הקיץ, אם יש לה רק שלושה דפנות, ופרוצה כולה מצד רביעית, פטורה ממזוזה, אע"פ שיש שם עמודים בצד רביעית, כיון שמטרת העמודים היא לחיזוק התקרה, ולא לשם צורת הפתח[1] (שו"ע).

אכסדרה – פרגולה שיש לה ארבע דפנות הגבוהות עשרה טפחים, אע"פ שאין הדפנות מגיע לתקרה, או שעשויה חלונות חלונות, אם הוא פתוח לבית חייבת במזוזה בברכה, אם יש דלת (שו"ע)[2]. וי"א שאף אם אינו פתוחה לבית חייבת במזוזה, ולהלכה יש לקבוע שם מזוזה בלא ברכה[3].

---

1 בגמרא (מנחות לג.) **"אמר רבה בר שילא אמר רב חסדא, אכסדרה** [כעין פרוזדור לפני הבית, שיש לה תקרה ושלש דפנות סתומות (ללא פתח), והצד הרביעי פתוחה לגמרי ללא דופן, מלבד מעט דופן המחזיק את התקרה] **פטורה מן המזוזה, לפי שאין לה פצימין** [עמודים בצידי הפתח שישמשו כמזוזות המשקוף, ולכן הצד הרביעי הפתוח אינו נחשב פתח. ומקשה הגמרא, שמשמע מדברי רב חסדא שרק מפני שאין לה פצימין היא פטורה מן המזוזה], **הא יש לה פצימין חייבת** [במזוזה, וקשה הלא פצימין אלו שבאכסדרה] **לחיזוק תקרה הוא דעבידי** [הם עשויים לחיזוק התקרה שלא תיפול, ולא נעשו לשם פתח לשמש כמזוזות המשקוף, וא"כ גם אכסדרה שיש לה פצימין צריכה להיות פטורה מן המזוזה. מתרצת הגמרא] **הכי קאמר, אע"פ שיש לה פצימין, פטורה שאין עשויין אלא לחיזוק לתקרה** [ולא לשם פתח לשמש כמזוזות המשקוף].

אמר אביי חזינא להוא לאיספלידי דבי מר [ראיתי את האכסדראות שבבית רבה] **דאית להו להו פצימי ולית להו מזוזתא** [שיש לה פצימין ואין להם מזוזה, והטעם משום] **קסבר לחיזוק תקרה הוא דעבידי.**

מיתיבי בית שער, אכסדרה, ומרפסת חייבין במזוזה [וקשה על אביי שאמר שאכסדרה פטורה מן המזוזות. מתרצת הגמרא] **באכסדרה דבי רב** [אכסדרה שיש לה 'ארבע' דפנות אלא שאינן מגיעות לתקרה, והיא חייבת במזוזה. אמנם אכסדרה שיש לה רק שלש דפנות פטורה מן המזוזה. ומקשה הגמרא] **אכסדרה דבי רב, כאינדרונא מעלייתא הוא** [היא כחדר גמור , ומה החידוש שהיא חייבת במזוזה, מתרצת הגמרא, בברייתא מדובר] **באכסדרה רומיתא** [שכולה עשויה חלונות חלונות, ומחדשת הברייתא שאף שדפנותיה עשויה חלונות חלונות חייבת במזוזה]". וכן נפסק בשו"ע שם.

2 כמבואר בהערה הקודמת מקור הדין. ומש"כ שחייב במזוזה בברכה רק כשיש שם דלת, דכן ההלכה שחדר שיש לה צורת הפתח ואין שם דלת מניחים מזוזה בלא ברכה, כיון שנחלקו הפוסקים האם חייבת במזוזה.

גם לך יש שאלה על איזה חדר האם חייב במזוזה או איה מקום הנחתה?
אפשר לשלוח תמונה מהמקום או תוכנית של הדירה.במייל:
036182411@BEZEQINT.NET
ובס"ד נשתדל לענות בהקדם.

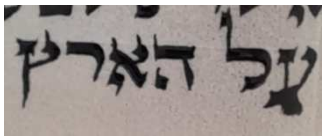
משמעות השו"ע (שם) שאכסדרה שיש לה ארבע דפנות חייבת במזוזה, אפילו שאין נכנסים דרכה להבית. דהרי בטושו"ע בסעיף ו' בדיני אכסדרה כתוב שאם יש לה ארבעה דפנות חייבת במזוזה, ולא קאמר דווקא עם נכנסים דרכה לבית. ובסעיף ז כתב "מרפסת... ובית שער והגנה פטורים, ואם בית פתוח לאחד מאלו חייבים וכו'". הרי לנו שבאכסדרה לא מחלק אם נכנסים דרכה לבית. אמנם דעת הרי"ף (סוף הלכות מזוזה ו; מדפי הרי"ף) והרמב"ם (פ"ו מהל' מזוזה ה"ז) שאכסדרה שיש לה ארבע דפנות נמי דינו כהנ"ל שאינה חייבת במזוזה אלא אם כן נכנסים דרכה להבית. ולכן יש להניח מזוזה בלא ברכה.

וביאור השיטות דהנה בגמרא (שם) "תניא בית שער, אכסדרה, ומרפסת חייבין במזוזה". ובגמרא (יומא יא.) איתא "יכול שאני מרבה בית שער אכסדרה ומרפסת, תלמוד לומר בית, מה בית מיוחד לדירה אף כל המיוחד לדירה, יצאו אלו שאינן מיוחדים לדירה". ולכאורה הסוגיות סותרות זו את זו.

וכתב הרי"ף (שם) "ואי קשיא לך הא דתנן בית שער **אכסדרה** ומרפסת חייבות במזוזה, התם כשבתים פתוחין לתוכן". וכ"כ הרמב"ם (פ"ו מהל' מזוזה ה"ז) "בית שער **אכסדרה** ומרפסת והגינה והדיר פטורין מן המזוזה מפני שאינם עשויין לדירה, אם היו בתים החייבין במזוזה פתוחין למקומות אלו חייבין במזוזה". הרי להו שלהרי"ף והרמב"ם גם אכסדרה תלוי אם נכנסים דרכה לבית. אמנם דעת השו"ע שסתירת אכסדרה אם חייבת במזוזה מתורץ בזה שמחלק הגמרא בין אכסדרה של שלש דפנות שפטורה ממזוזה, לבין אכסדרה של ארבע דפנות שחייב במזוזה. ולכן באכסדה של ארבע דפנות חייבת במזוזה אע"פ שאין נכנסין דרכה להבית.

שאלות ותשובות בדרך קצרה, שהגיע אל פתח הלשכה

שאלה: אות ע' של 'על' הארץ מה דינו?

תשובה: פסולה, משום דהוה שינוי צורה. ולכן אין להתיר לגרור רק החלק המיותר, משום חק תוכות, ויש לפסול האות. אבל מכיון שמזוזה צריכה להכתב כסדרן, יצטרך למחוק ה5 אותיות שכתב אח"כ.

דירות אירוח / צימרים

שאלה: השכיר בית [צימר] לשבת קודש, או לימים מועטים, או שהשכיר חדר בבית מלון, ואין שם מזוזה האם השוכר חייב לקבוע מזוזה. [וצדדי השאלה דהרי חיוב מזוזה הוא על השוכר, מ"מ כאן שזה רק לתקופה קצרה האם השוכר חייב].

תשובה: השוכר פטור מלקבוע מזוזה כפי המבואר בשו"ע (סימן רפו סעיף כב) שהדר בפונדק בארץ ישראל פחות משלשים יום, פטור ממזוזה. ונראה שהשוכר יכול לגור שם אע"פ שאין שם מזוזה.

כתב אלקיכם במקום אלקים

שאלה: סופר שכתב 'אלקיכם' במקום 'אלקים', האם צריך לקלוף כל השם, או שיכול לקלוף רק הנטפל לאחריו הכ' ם', ולכתוב אח"כ ם.

תשובה: **יקלוף הנטפל לבד.** מקור הדין: נחלקו הפוסקים האם מותר לקלוף הנטפל לבד, דעת הנוב"י שאסור, משום שכשקולף רק הנטפל הרי זה מחיקה, וזהו חמור מלקלוף כל השם, משום שבקליפת השם, כל מקום שהוא שמו עליו, אבל בנטפלין לה' כל זמן שהן נטפלין קדושת השם עליהם, אבל כשקלפן לעצמן, שוב פסקה מעלתן, שהרי אינן נטפלים עוד להשם. והכרעת החת"ס (יו"ד סימן רס) לחלק בין נטפל במקומו דאין לקלוף רק הנטפל כדעת הנוב"י, לנטפל שאינו במקומו, כגון בשאלה דידן, שאז יכול לקלוף הנטפל לבד ואי"צ לקלוף כל השם. [אבל למחוק הנטפל אסור, משום שכבר קדשו השם].

ב' סיון

הגה"ק רבי חיים אלעזר שפירא זי"ע ממונקאטש [בעל "מנחת אלעזר"]

יניק וחכים

נולד לאביו הגה"ק מוהצ"ה שפירא זי"ע בעמח"ס דרכי תשובה ביום ה' טבת שנת תרל"ב בעיר סטריזוב (שכיהן אז אביו שם ברבנות) בברכתו שלמרן הד"ח, ונקרא שמו ע"ש זקינו הה"ק רבי אלעזר מלאנצהוט זי"ע.

כשהי' בן שתי שנים למדו זקנתו כ"ב אותיות התורה ובאותו יום השיג כל סדר הא"ב מא' עד ת' וביום השני הראתה לו הנקודות להטעימו כי קמץ א אָ והוא רץ והקדים לפניו כי קמץ ב בָ וכן כל האותיות והנקודות ונשתוממו אנשי הבית על גודל חריפותו ומהירת השגתו ואז שלט בו עינא בישא ונחלה הילד והי' מסוכן ופנו לצאנז ע"י טעלעגראם להזכירו ומרן הד"ח צוה להשיב להוסיף לו שם חיים, ואז גזרו הוריו להפסיקו מהלימוד עד שיגדל.

וכשהי' בן שמונה שנים בערך ושמו הטוב הולך לפניו התקשרו עמו בשידוכין עם בת הה"ק רבי שרגא יאיר מביאלעבזעג זי"ע בנו של הה"ק רבי נתן דוד משידלאווצע זי"ע קישור החיתון הי' בווארשא ודרש אז העלם דרשה נפלאה בשנת תרמ"ב עזב הה"ק בעל השם שלמה זי"ע את ביתו מסטריזוב למונקאטש והמנח"א הי' אז בן עשר שנים ויש ממנו פנקס קטן אשר החל לרשום בו חידושי תורה וכן כשהי' בר חד סרי כתב לעצמו חידושים בהלכות תפילין.

ר"ח סיון

- רבי מאיר הלוי הורוויץ מטיקטין ב"ר שמואל שמעלקא (מהר"ם טיקטין) תק"ג
- רבי יודא צבי מרוזדול ב"ר שלמה תרמ"ו
- רבי משה טורם ב"ר נתן לייב מרימנוב תרנ"ד
- רבי יוסף אהרן ב"ר אליעזר זאב מבוטשעטש תרע"ג
- רבי אליעזר דוד גרינוואלד מסאטמאר ב"ר עמרם (קרן לדוד) תרפ"ח
- רבי אברהם מנחם שטיינבערג אב"ד בראדי (מחזה אברהם) ב"ר מאיר תרפ"ח
- רבי אליעזר ליפא זילבערמאן מראצפערט ב"ר משה תש"ד

ב' סיון

- רבי משולם זושא יצחק מטלמאש ב"ר יחיאל מיכל מקורמא תרצ"ו
- רבי לוי מראדוויל ב"ר דן
- רבי ישראל מוויזניץ ב"ר ברוך (אהבת ישראל) תרצ"ו
- רבי חיים אלעזר שפירא ממונקאטש ב"ר צבי הירש (מנחת אלעזר) תרצ"ז
- רבי חיים יצחק אייזיק האלברשטאם אב"ד סלאטפינא ב"ר יהושע מדאלינא תש"ד

ג' סיון

- רבי יעקב שמשון משפיטיווקא ב"ר יצחק תקס"א
- רבי שלמה מרוזדול ב"ר משה חיים מקאלוב תר"מ
- רבי ישראל צבי מקאסאני ב"ר יהוסף (אור מלא) תש"ד
- רבי אהרן טייטלבוים אב"ד נירבאטור ב"ר ישראל יעקב יוקל מוואלווע תש"ד
- רבי מרדכי שפירא מבערטש ב"ר צבי אלימלך תש"ד
- רבי יצחק רויזנבוים ב"ר מאיר מקרעטשניף תש"ד
- ואחיו רבי מרדכי מראחוב תש"ד

בשנת תרמ"ז נערך נישואיו בעיר טשעבין ובשמחת השבע ברכות השתתף מרן הק' משינאווא זי"ע.

בצל קדשו של הרה"ק משינאווא

משנת תרנ"ד ואילך נסע עם אביו למרן הק' משינאווא זי"ע ודרכם הי' לשבות שם בכל שנה ב' שבתות פ' נח – לך והי' המנח"א חשוב מאוד בעיני הה"ק משינאווא והעיד עליו כי הוא מעין נובע אשר מי ששומע היום מאת ו' דברי תורה ולמחרתו כאשר פיהו פותח בחכמה לא יכירהו עוד אשר יאמר עליו כי הוא זה שדיבר עמו אתמול מחמת גדלותו שהוא מוסיף והולך מיום ליום.

ופעם כאשר כבר נפרד מרבו ומחמת סיבה נשאר ללון עוד לילה אחד ובבוקר הלך לקבל פני רבו מחדש מאחר שנשאר שם ללון ומרן הק' משינאווא ישב אז עם התפילין וכאשר ראה אותו שמח לקראתו והראו לו בירושלמי חגיגה שאם לן עוד לילה חייב להקביל פני רבו מחדש וחלץ התפילין של ראש ושחח עמו, ואח"כ כשנפרד ממנו הלך ללוותו עד הרחוב (והוא אברך כבן ז"ך) וברכו שבכל אשר יפנה יצליח לטובה והי' לו להמנח"א ברכה זו חשיבות גדול והזכיר זאת פ"א ברבים בדרשתו מה שברך אותו מרן הק' משינאווא.

גדלותו בתורה

בשנת תרס"ד נתמנה לראב"ד בעיר מונקאטש והי' יושב בראש מושב הב"ד פעמים בשבוע (ולא הי' נוטל חלקו בשכר של הדין תורה) ובימים ההם הוציא לאור שו"ת מנחת אלעזר המלא בחריפות ובקיאות, והי' רב חילי' דאורייתא ופעם בלמדו השיעור בישיבה מנהגו בעת הרצאת השיעור הי' שישב על בימה ומאחוריו עמד ארון של ספרים וכך הגיד השיעור פ"א הקשה

הבחור המופלג מאור הערש מיילעך בערטשער באמצע השיעור קשיא על הרמב"ם ואמר לשון של הרמב"ם ענה לו הרה"ק לא כך כתוב רק לשון אחר ואמר הלשון ולפי"ז לא הי' קשה כלום, והבחור הנ"ל התווכח ובאמצע דבריו אמר לבחור א' להביא לו הרמב"ם מיט דעם לעדערנעם רוקען אמר לו הרה"ק א זיידענע רוקען אינו כל כך טוב כמו לעדערנעם ריקען (וכיון על עצמו שיש לו בראשו דברי הרמב"ם כתיב כך והוא לבוש בבגד משי ויש לו גב של משי) אני אומר לך שאינו כתיב כך בכל אופן חיפשו בהרמב"ם ונמצא כתוב כמו הרה"ק אח"כ אמר הרה"ק בזה"ל: "בבלי וירושלמי מדרש און זוהר האפט איך (היינו אני ערב שאני זוכר) בעווה"ר רמב"ם אין טור האפט איך נישט אבער אז איך שפאר מיך ווייס איך אז אזוי שטייט".

על כס הרבנות

בשלהי שנת תרע"ד נחלה הה"ק הדרכי תשובה ובאחת מהשבתות בחודש אלול כשברך ברכת הזימון על שולחנו אמר "ברשות מורה מורינו הרב" ובזה סמך את בנו להיות ממלא מקומו וביום ר"ה דרש לפני תק"ש עפ"י צווי אביו וביום ב' דסוכות תרע"ד נלב"ע אביו הקדוש ולאחר שעבר היו"ט נתמנה לאב"ד דמונקאטש ובדרשתו הראשונה בביהכ"נ בפ' וירא פי' הפסוק וירא אליו ד' – מורה על מי שנגלה אליו ד' בהשגחתו ויצוהו לנשאותו – באלוני ממרא – בחלקן של נכרי בהיותינו עוד בגלותינו בארץ העמים חלק אומה"ע – והוא יושב בפתח האוהל – האיש הלז צריך להיות שפל בדעתו כי הוא פתח האהל ואינו ראוי מצד עצמו רק בזכות אבותי הקדושים אשר שמשו בכתר הרבנות. פבק"ק והנה שלשה אנשים – ה"ה זקני הגה"ק בעל בני יששכר זי"ע ואא"ז הגה"ק מהר"ש זי"ע ואאמו"ד הגה"ק הכ"מ בזכותם אוושע ובכחם אזכה לנהל על מי מנוחת מבועי התורה והיראה באמת עד ביאת ינון בקרוב וב"ב אכי"ר.

ד' סיון

- רבי ישעי' נפתלי הירץ מדינוב ב"ר דויד (הנותן אמרי שפר) תרמ"ה
- רבי משה זילבערמאן מראצפערט ב"ר נפתלי הירצקא תרפ"ה

ה' סיון

- רבי חיים מלבוב ואחיו רבי יהושע רייצס ב"ר יצחק הי"ד תפ"ח
- רבי שמואל ב"ר יעקב יושע בעל פני יהושע תקכ"א
- רבי זאב וואלף מזיטאמיר (אור המאיר) ב"ר שמואל תקנ"ז
- רבי גרשון אשכנזי אב"ד ניקלשבורג ומיץ ב"ר יצחק (שו"ת עבודת הגרשוני) תנ"ג
- רבי אליהו מזידיטשוב ב"ר יצחק אייזיק תרל"ט
- רבי מאיר מנחם מפיעטרקוב ב"ר הלל מראדישיץ תרע"ב
- רבי צבי חיים הורוויץ מרימנוב ב"ר אשר ישעי' תרצ"ט
- רבי ישעי' שפירא מא"י ב"ר אלימלך מגראדזיסק תש"ה

ו' סיון

- רבי חיים ב"ר בצלאל מווירמייזא (אחי המהר"ל, ספר החיים) שמ"ח
- מרן הבעש"ט הק' רבי ישראל ב"ר אליעזר תק"כ
- רבי אברהם שלום מסטראפקוב ב"ר יחזקאל שרגא משינאווא ת"ש
- רבי חיים טייטלבוים אב"ד טעטש ב"ר אלי' בצלאל תש"ד

ז' סיון

- דוד מלך ישראל חי וקים בן ישי ב"א תתקכ"ד
- הגר צדק מווילנא אברהם בן אברהם תק"ט
- רבי ישכר בעריש מזידיטשוב ב"ר יצחק אייזיק מכפר סאפרין תקצ"ב
- רבי יעקב שמשון הלוי קאנגער מטשחויב- קלויזנבורג ב"ר משה מסאניק תש"ב
- רבי ברוך מקאמארנא ב"ר שלום תש"ג
- רבי צבי הירש כהנא מספינקא ב"ר נחמן תש"ד
- רבי אהרן משה לייפער מגרוסווארדיין ב"ר ישכר דוב בערצי מסאטמאר תש"ד
- רבי זעליג ראובן בענגיס אב"ד ירושלים (לפלגות ראובן) ב"ר צבי תשי"ג

יבוא צר ואויב בשערי העיר, ואף בעשי"ת היו כמה כפרים במצור ובמצוק ונכבשו תחת יד האויב בלשת חיל רוסיא והמנח"א נשאר תקיף בדעתו שלא יכנס השונא לתוך שערי העיר וכן הי' כי פתאום ברח השונא ולא נכנסו לעיר. באותם הימים הי' המנח"א עסוק בהצלת נפשות מישראל והי' הולך בעצמו לקבץ כסף להפליטים מחנות לחנות ומבית לבית פעם אחת בא אצלו שליח משר הצבא והודיעו כי איש יהודי מאנשי הצבא עשה פשיעה גדולה ונחרץ דינו למות רח"ל וכפי הנימוס על הרב דמתא להתוודות עמו לפני מותו, ושלח אחר נשיא הקהלה והלכו למקום פקודת אנשי המלחמה ליכנס אל ראש שר הצבא ושומר הפתח לא הניחום ליכנס כאשר אין לו רשות על זה והמנח"א סיכן נפשו ונכנס בלי בר ובתחנונים ביקש רחמים על איש הישראלי הנז' וישא חן וחסד בעיני השר והבטיחו כי לא יהרוג או ויצא בשמחה ובטוב לבב שהציל יהודי ממוות לחיים והיהודי הנז' לא ידע מי שהשתדל בשבילו.

צופה נסתרות

הי' נהירין לו שבילין דרקיע וידע את אשר נעשה כשהגיע השמועה לא טובה מפטירת הה"ק ר' משה משינאווא זי"ע והיו

מציל ומושיע

בשלהי שנת תרע"ד ותגעש ותרע"ד הארץ כשפרצה מלחמת העולם הראשונה וסמוך לר"ה תרע"ה הגיע הפחד מחיל רוסיא שכבשו עיירות רבות לא רחוק מגבול עיר מונקאטש וביום ב' דר"ה גילה המנח"א לאנשי בריתו כשהשכים בבוקר נפל פסוק לתוך פיו, שם פחדו פחד לא הי' פחד וגו' פזר עצמות חונך ולאשר דחז"ל אמרו דהוא נבואה קטנה א"כ ברור אצלו שהוא פחד חנם ולא

אנשי ביתו מלחשים זה עם זה והבין מלחישתם ויען והראה להם נרשם אצלו בגמרא על נייר כי אור לעש"ק נפטר הה"ק הנ"ל והי' נכתב בר"ת ב' ז' ה' נ' ה' ר' מ' מ'. וכן הי' בקריאת קוויטלאך שהי' תמיד יודע אם נושעו כבר.

וסיפר הרה"צ ר' אברהם חתן הה"צ מביטש זצ"ל ששבת פעם אצלו על שב"ק ובע"ש התמרמרה הרבנית בפניו על העדר בריאת בעלה המנח"א והוא לא ראה שום שינוי בשולחנותיו ותפלותיו ובסעודה שלישית והוא ישב מימינו וחשב ברעיונותיו כי הני מילי ששמע מהרבנית וסדר עבודתו סתרי אהדדי באין מבין וממחשבה למחשבה עברו עשתונותיו להתבונן כמה שני חייו של המנח"א ובתוך כך הרכין המנח"א את עצמו ולחש לו באזנו בחורף נהייתי בר נ"ז שנים, והוא עמד משתומם איך תפס מחשבתו.

בארץ הצבי

בשנת תר"ץ לאחר זמן רב ששאל ע"י חליפת מכתבים את הסבא קדישא רש"א אלפנדרי זי"ע אם יבוא לא"י והשיב לו בא יבוא ברנה, נסע לאה"ק ושהה שם רק י"ג ימים והשתטח אז בקברי הקדושים במירון והי' שם ביום ל"ג בעומר צפת וטבריא ובירושלים עיה"ק וגם ביקר אז אצל הסבא קדישא הנז' והמתיקו סוד ביניהם ואז נפטר הסבא קדישא, ואחר שובו לביתו בחג השבועות לפני אקדמות בעת אמירת הדרשה כמנהגו אמר בתוך דבריו הי' לי פתחון פה בירושלים עה"ק לפני האי סבא קדישא זי"ע ושאלתי אותו אימתי אתי מר הגואל צדק והשיב בקצרה הנה זה עומד אחר כתלינו וכו'.

בשנת תרצ"ג ביום י"ז אדר נערך חתונת בתו ברוב פאר והדר והי' אז כינוס לצדיקים וחסידים למאות ולאלפים והשמחה הי' גדול מאוד גם מהעמים להבדיל שמחו והשתתפו בשמחת קבלת פנים להחתן והמחותנים.

האמונת בביאת המשיח

ידוע גודל עבודתו והכיסופין לביאת משיח כאשר העיד על עצמו בזה"ל איך בין נישט מסיח דעת פון משיח בכל יום ובכל שעה וכמעט בכל רגע ובדדשותיו ותפלותיו הי' מוריד כנחל דמעה על גלות השכינה וצרות ישראל וכשהי' שוכב על ערש דוי והירבו בתפילות לרפואתו הי' אומר שכך צריכים להתפלל על הגאולה וא"כ הי' כבר בא משיח.

גם ידוע מלחמתו נגד בכת הציונים והי' לוחם נגדם בכל עוז גם נגד כת האגודה כאשר הרעיש באסיפה בטשאפ הידוע שלא יתחברו עמם, וכן הי' לוחם נגד קבלת הסערטיפיקאטן שחילקו אז (והי' קורא אותה בשם שמד צעט או טוטין שיין) שהוא סכנת הדת ופגם באמונת המשיח, והי' חוזר בכל זמן ועידן את דברי הגאון הרבי ר' יהונתן בספרו אהבת יהונתן בהפטורת ואתחנן וז"ל: באם שהכלל נועדו יחדיו לילך לירושלים ואומות העולם מסכימים אפ"ה צווחה שחלילה לילך שמה וכו' ולכן ביקשה שלא ילכו עד שתחפץ ר"ל עד שיגיע הזמן ע"כ.

אשכבתי דמר

מתחלת חורף שנת תרצ"ב נחלש המנח"א וסבל יסורים גדולים ברגליו וכמה פעמים רמז שקרב יום קיצו, שפתותי' הי' מרחשין בתפלות ובקשות וכן שמעו איך שמתחנן רשב"ע זכני שאשוב עוד בתשובה שלימה לפניך באמת, ביום ל"ג בעומר ערך שלחנו בחדרו ודיבר בערגה מל"ג בעומר במירון שהי' שם בשנת תר"ץ, בש"ק האחרון לחייו סיים בשעת הקידוש מקדש ישראל והזמנים ובתפלת שחרית במטתו פתח לפניו סידור האריז"ל באמירת הלל [ועי' בס' דברי תורה שזקינו הק' מרן רמ"ל מסאסוב זי"ע הגיד הלל פ"א בפ' בא כי הרגיש נועם העליון מיום פטירתו בשבוע זאת (גם בירך בקידוש כנ"ל בשבת האחרון לחייו) ביום ג' ר"ח סיון אמר לזוגתו הרבנית כי הוא הולך למות ובאור ליום ד' במסדבר בשעה עשר כבר לא הי' יכול לדבר ובשעה שתים עלתה נשמתו השמימה ולא הספידוהו ותו כאשר כתב בצוואתו רק חתנו.

וזה נוסח מצבתו: פ"נ הרב המפורסם למד תורה מתוך יסורים וחיבר הרבה חיבורים נחמדים ויקרים, ובעזרת ה' בגבורים עמד לנס לעשות פעלים, לטובת אמונת ושמירת והחזקת דת תוה"ק בכלל ובפרט ולטובת אחב"י מו"ה חיים אלעזר אבדפה"ק והגלילות ונשיא כולל אה"ק דרמבעה"נ זי"ע בע"ס שו"ת מנחת אלעזר אות חיים ושלום שער ישכר ושאר הרבה חיבורים, בן לאותו צדיק וגאון הקדוש המפורסם מאור הגולה המקובל האלקי מוהר"ר צבי הירש שפירא זצלה"ה אבדפה"ק בע"ס דרכי תשובה, באר לחי רואי שו"ת צבי תפארת ושאר הרבה חיבורים, ולמעלה בקודש דור דור זי"ע יחוס נא הש"י עליו ויחוננהו במדת החסד כדכתיב וחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם נפטר (ב' סיון שנת תרצ"ז) לפ"ק תנצ"ב ומעבר השני יחקקו בזה"ל נוסח צוה לרשום על המצבה.

מורשתו הרוחנית

שו"ת מנחת אלעזר ז' חלקים, אות חיים ושלום על הלכות תפילין ומילה, נימוקי או"ח, מאמר זכרון צדיקים (הספדים), חמשה מאמרות, עולת תמיד (על מס' תמיד), מאמר מילי דהספידא, דברי תורה (ט' מהדורות), מאמר אדון כל (על חרוז א' אדון לשבת) דרכי תשובה על הלכות מקוואות, הגהות והשלמות לספה"ק באר לחי ראי על תיקוה"ק לאביו הק' ועוד הרבה שנשארו בכתבי יד.

ג' סיון

הגה"ק רבי יעקב שמשון משפיטיווקא זי"ע

מתולדותיו

נולד לאביו רבי יצחק אשר יחוסו מגיע לרבינו האי גאון, וזקניו היו הגה"ק רבי שמשון מאוסטרופלי והרה"ק המהר"ל מפראג זי"ע, ומצד אמו מגזע רש"י הקדוש זי"ע, הי' מתלמידיו

הגדולים של הגה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע, והרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע, עובדא מופלאה יסופר בספר "נתיב מצוותיך" להרה"ק ריי"א מקאמארנע זי"ע, על דביקותו ברבו זה, כשהי' ריי"ש באה"ק בשנת תקנ"א, ראה פ"א בחזיון הלילה את השכינה בדמות אשה בוכיה על בעל נעוריה, כשהקיץ אמר לסובבים אותו אין בעולם כעת מי שיהי' בעלה דמטרוניתא אלא רבו הק' רבי פנחס מקאריץ ובוודאי נסתלק באותה לילה, וקרע קריעה בבגדו בברכה כדין תלמיד שמת רבו עליו רח"ל ובכה בכיה גדולה, כעבור זמן קצר הגיע הבשורה מחו"ל שאכן באותו לילה נסתלק רבו ר"פ, כמן כן יצק מים על ידו של הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוז בן בתו של הבעשטה"ק זי"ע, גם הי' מבאי ביתו של הרה"ק יעקב יוסף מפולנאה זי"ע בעל ה"תולדות", ומגדולי וקדושי ארץ הללו שאב מלא חופניים תורה וקדושה ממה שקבלו מקדוש ה' הבעש"ט הק' זי"ע.

גדלותו בתורה

מיוחד במינו הי' ריי"ש בולט בין האריות החברייא קדישא במיזוג גאונותו האדירה, עם קדושתו הגדולה, כמו שמכנהו בספר "בוצינא דנהורא" 'גאון הגאונים חריף עצום, איש אלוקים קדוש הוא', מובא בספר 'כתבי שו"ב' פ"א בא איש אחד לפני הרה"ק ר"פ מקאריץ זי"ע ושפך לבו לפניו שזה כמה לילות שאביו בא אליו בחלום ואומר לו שימיר דעתו רח"ל, טהר ר"פ בתעניתים וסיגופים כדי להוודע מה גורם לשוכן העפר שיבוא ויסית לדבר עבירה רח"ל, עד שמשמיא קא גליא ליה, שזוהמא של שתי–וערב המונחת בקבר היהודי היא המביאו לזה, צוה ר"פ לפתוח הקבר ומצאו שם מטבע שכל הנראה נפל מאחד מאנשי החברא קדישא ועליו הי' ש"ן, וסילקו את המטבע, ומאז הניחו אביו, כשנכנס ריי"ש לרבו סיפר לו רבו מהצרה הזאת, ולא אמר לו מה שעשה, ושאלו ר"פ מה עושים לצרה זאת, ענה ריי"ש דבר מעין זה מובא בירושלמי שהי' אצל ר"מ וצוה להוציא את העו"ז שהי' טמונה בהקבר, עמד ר"פ ואמר כמה כחה של תורה, מה שהטרחתי עצמי ברוח הקודש, הי' זה גלוי וידוע לפני ריי"ש ע"י תורתו, הגה"ק ה"תניא" זי"ע אמר עליו שבין גאוני בני זמנו חידוש הוא בעמקותו, בספר אהלי צדיקים מובא שרי"ש ביקר פ"א אצל החיד"א זי"ע והחיד"א כיבדו מאוד, עד שביקשו שידרוש בביהכ"נ, ודרש אז בסוגיא דשטרי חוב בבא מציעא, החיד"א עם תלמידיו היו נוכחים בעת דרשתו, ומאד התפעל החיד"א מגדלו בתורה ובקיאותו בש"ס ופוסקים, גם עם גאוני ארץ אפ' מתנגדי החסידות הי' לו מהלכים והם הכירו בגדלותו וגאונותו, הגאון ר' ישעי' פיק זצ"ל מברלין הי' מקרבו מאד והשתעשע הרבה עמו בפלפולי תורה, פ"א התיר בכחו דההתירא שלו איזה שאלה חמורה, ולעומתו יצא הגאון הגדול רבי סענדר מרגליות זצ"ל אבד"ק סטנאב באיסור חמור, ושלח לאנשי קהילת שפיטיווקא שיורידו את ריי"ש מגדולתו מאחר שנכשל בהוראה ומתיר את האסור, אנשי קהילת שפיטיווקא בידעם את כח התורה של רבם, וכדי להשקיט את ההבערה שיצאה ללהב ע"י הגאון ר' סענדר, שלחו שני התשובות בלי להזכיר שם האוסר ושם המתיר להגאון בעל ה"נודע ביהודה" זצ"ל שהוא יכריע עם מי האמת, והשיב הנודע ביהודה תשובה המצדד להיתר, ועוד מפליג בשבח דבריו של המתיר שכל דבריו ונימוקיו בנויים על יסודי התורה.

עם הנודע ביהודה זצ"ל

כשנדפס הספר הק' "תולדות יעקב יוסף" מאת הגה"ק ר' יעקב יוסף מפולנאה זי"ע, ספר שהאיר לארץ ולדרים עליה, הטומן בתוכו חריפות ובקיאות בצד חסידות ויראת השם, אז באו בסוד ה' ליראיו החברייא קדישא תלמידי הבעשטה"ק והמגיד, והסכימו להפיץ את הספר בעולם, ושיגיע הספר גם לידי המתנגדים, למען ידעו את דרך החסידות, גם להגאון בעל "נודע ביהודה" זצ"ל – שהי' ידוע ומפורסם בהתנגדותו העזה מול דרך החסידות – נשלח הספר, וכולי האי ואולי ירכך את התנגדותו למעט, כעבור זמן מה, נודע להם שאדרבה ה"נודע ביהודה" לא נותן תשומת לבו להספר אלא אדרבה הספר מונח למטה בארון הספרים שלו, אז החליטו החברייא קדישא ע"פ הורתו של האר"י שבחבורה הרה"ק ר"פ מקאריץ זי"ע לשלוח את ר' יעקב שמשון לה"נודע ביהודה" למען ימתיק את הענין ויוכיח לנו"ב את גדלו של הספר בפרט ואת שיטת החסידות בכלל, ריי"ש קיבל עליו את השליחות ויצא לפראג מקום מגוריו של ה"נודע ביהודה", בהגיעו לפראג הלך לביהכ"נ מקום בו מתאספים תלמידי הנודע ביהודה לשמוע את שיעוריו, ריי"ש לא התוודע להם מי הוא, והתחיל לפלפל עמהם בפלפולי התורה, עד שהכירו את גדלו בתורה, פ"א באמצע שיעורו של הנו"ב הגיע למבוי סתום, קושיא שלא יכלו לפתור אותו, אז קם ריי"ש על רגליו והחל לישב את הקושיא בטוב טעם, הנ"ב בראותו את גדלו בתורה החל לכבדו במאד ואף הזמינו להיות בין אוכלי שולחנו, כאכילתם כך תורתם בעת הסעודה עסקו בתורה, ונעשו אוהבים זה לזה, ולא משה ידו מתוך ידו, אז הבין ריי"ש שהגיע השעה למלא את תפקידו שלמענו בא לפראג, ביקש מהנו"ב שיתן לו רשות לדרוש בבית המדרש, הנו"ב שמח מאד, וביקשו שיגלה לפני התלמידים באיזה סוגיא רצונו לדרוש, ריי"ש השיב שהדבר תלוי בהם, יביאו נא מסכת אחת ובכל מקום שייפתח שם ישא את דברו, והביאו מסכת בבא בתרא ופתחו בדף י', מאמר הגמ' "עשרה דברים קשים נבראו בעולם, הר קשה ברזל מחתכו, ברזל קשה אש מפעפעו, וכו', אמר אדרוש בסוגיא קשה זו, התלמידים תמהו מאד האם למילי דאגדתא אלה ייקרא סוגיא חמורה, בשבת נתאספו כולם בביהמ"ד לשמוע מה בפיו על ה"סוגיא החמורה", אך עמדו משתומם בשמעם את דבריו המופלאים, את העשרה דברים הקשים החל לקשר ולשזר בסוגיות החמורות שבש"ס, הוא התחיל בדבר הראשון: "הר קשה" ובאמרו זאת הביא את כל הסוגיות העוסקות בענין הר, כגון השוחט לחד וכדר', והקשה ע"ז קושיות חמורות מסוגיא אחת של הד על משנהו, וסיים על זה "הר קשה" כלומר הקושיו"ת של סוגיא דה"ר, "ברזל מחתכו" כלומר יתורץ ע"י סוגיות המדברות מענין ברזל, והביא סוגיות של ברזל ופרק עם זה כל הקושיות שהקשה מהסוגיות של הר, וכן עשה עם כל עשרה דברים, פעורי פה

נשארו התלמידים בסיימו את פלפולו הנפלא והמעמיק,

הנו"ב בראותו עתה יותר כמה נפיש חילא דהאי גברא רבא, קרבו אליו ביותר ועתה שאלהו על מטרת בואו לפראג, ענה ר"ש האמת אומר, כי לא לכבודי הגעתי הנה, כי אם לכבודו של מורי ורבי מחבר הספר הקדוש "תולדות יעקב יוסף", שמעתי שכבוד תורתו אין מכבד את הספר כראוי, וכתלמידו של רבי יעקב יוסף שהנהו מתלמידיו של הרה"ק רבי ישראל בעש"ט לא מצאתי מנוח לנפשי ובאתי להוכיח למעלתו מה גדול הוא הספר, וע"י כך ידע כמה גדולים הם דרכי החסידות, ועתה שטוח אני בקשתי לפני כבודו שיעיין וישים לבו בספר הזה, הנו"ב כשמע כ"ז ענה לו, שיתן לו שלשים יום כדי לעיין בספר ולאחר מכן יחווה דעתו על זה, כתום ל' יום נכנס ר"ש ומצאו מעיין בספר, וכשגמר עיונו סגרו ונשקו והניחו בכבוד, ר"ש כבר הסתפק מה שראה והבין שהנו"ב הושפע לטובה מהספר, אז גילה לו ר"ש כי הוא הרב שהתיר את השאלה החמורה, ועל דא יצא נגדו ר' סענד מסטאב, ומפאת התנגדותו אל דרכי החסידות שלחו לו התשובות מבלי להכיר שם האוסר והמתיר, והנו"ב הסכים עמו, הנו"ב בשמעו דברים אלו, התרעם עליו מדוע לא גילה לו עד עת כל זאת, כי אז הי' מכבדו ביותר, ובקש סליחה אם לא כבדו כראוי, ר"ש נפרד מאתו ונסע לביתו לאחד שמילא את שליחותו כיאות. (א"ה, על סיפור זה יש הרבה גרסאות, הגירסא שלפנינו הוא מספר "דור דעה" של הרב מסלאוויטא נכדו של הר"פ מקאריץ שסיפר בשם אביו ששמע מזקינו ר"פ)

עלייתו לאה"ק

בשנת תקנ"ד יצא לאה"ק על מנת להשתקע שם, (בשנת תקנ"א בעת פטירת רבו ר"פ מקאריץ זי"ע, כבר הי' אז בא"י אבל ככל הנראה חזר לחו"ל) לפני עלייתו נסע לחבריו החברייא קדישא על מנת להפרד מהם, ונסע עד אוסטאנבול כדי לקחת משם ספינה להפליג לא"י, הרה"ק ממנוקאטש זי"ע מביא בספרו דברי תורה (ועיין בקיצור בברך משה פ' לך) וז"ל: סיפרו לנו זקנינו בשם הגה"ק משפיטיווקא זי"ע בבאו לאה"ק הגיד (בדרך משל ומליצה) וסיפר: הן בנסעי לאה"ק אמרתי להבעל דבר טרם נסיעתי מסטאמבול על הספינה, בילע"ט (טיקע"ט) של נסיעה עולה סך רב, אמרתי לו בחר לך א' משני אופנים או אתם תסע לאה"ק ואני אשאר בחו"ל ויהי' לי טוב בלעדיך בחו"ל או אתה תשאר בחו"ל ואני לבדי אסע לאה"ק, כי לשלם שני בילעט"ן בעד שניני אין לי ממון ולא כח, ובחר לו לישאר בחו"ל ואני לבדי אסע לאה"ק, וזהו בוודאי טוב מאד, ושמחתי בנסיעתי על הספינה, ובבואי לאה"ק מיד על הנמל ראיתיו להבע"ד עומד שמה וצעקתי מכאב לבי מה אתה עושה פה הלא הנחתיך בסטאמבול ואמרת שתשאר שמה, והייתי בעיניו כמתעתע, ויען ויאמר את תשאלני מה אני עושה פה (אחד בא לגור וגו') הלא בכאן אני גר בקביעות דירתי, ומ"ש שדיברת עם א' בסטאמבול, זה הי' בוודאי שלוחי בחו"ל עכ"ד, הגיע לאה"ק והתיישב בטברי', תיכף עם ביאתו לאה"ק בראותו את מצבם הדחוק נרתם לפעולות למען הישוב, ושלח מיד שד"ר לפולין להתרים את בנ"י למען ישוב א"י, וגם הוא בעצמו יצא בגלל זה לחו"ל, ונדד להרבה מדינות בעולם, לארצות המזרח מצרים וצפון אפריקא ועוד, בספר "גדולת צדיקים" מובא וז"ל: שמעתי שפעם אחת סיפר הרב הגה"ק אלקי רבינו שמחה בונם זצ"ל מפרשיסחא מכבוד הרב הגה"ק אלקי רבינו יעקב משפעטיווקא זצ"ל שפעם אחת נסע בספינה על הים בליל ראש השנה והיתה רוח סערה גדולה מאד ועמדה הספינה להטבע בים, והי' ממתין הרב הנ"ל ומצפה ומשתוקק מאד שיאיר היום כדי שיוכל לתקוע תקיעת שופר, וכן הוה תיכף כשהאיר היום לקח את השופר ותקע בו תקיעת שופר, ותיכף נח הים מזעפו, ואמר הרבי ר' בונם שהעולם היו סוברים שמשום זה הי' מצפה שיאיר היום לתקוע בשופר כדי שתגין עליו המצוה, ובאמת לא כן עמדו, רק הי' חושק ומצפה ומשתוקק לעשות עוד מצוה אחת קודם פטירתו, וראה עד היכן גדולת הצדיקים, עכ"ל, משליחותו זו חזר בתחילת שנת תקנ"ט והגיע לחיפה, ומשם חזר לטברי' שם מצא את הרה"ק ר' נחמן מברסלב ששה שם באותה זמן בא"י.

ובא השמש

ביום ג' לחודש סיון בשנת תקס"א נח נפשי' ועלה השמים, ומנוחתו כבוד בביה"ח בטברי', סמוך למקום קבורתו של הרה"ק ר' נחמן מהורדאנקע זי"ע ומצבה אחת מציינת את מקום קבורת שניהם.

וזה אשר חרות על מצבת קבורתו: זאת מ"ק הרב המובהק חסיד קדוש ה' מוהר"ר ר' יעקב שמשון בן ר' יצחק משפיטיווקא נלב"ע יום שלשה לחודש סיון שנת תקס"א תנצב"ה.

מדברי תורתו נשאר קצת מפוזר בספרי החסידות.

הכנה לשבועות - ר"ח סיון - יום הפיוחס

לקט מדרש כפי צדיק וקדושי עליון, תמוז לקדושת היום וסגולתו

ובאמת כדי לזכות לבא למדרגה כזו שירגישו בעת קריאת התורה פרשה זו כאילו עומדים ממש לפני הר סיני לזה צריך הכנה יתירה כמו שהכינו בנ"י את עצמם מ"ט יום מיציאתם ממצרים שיהיו מוכנים לקבל התורה וכו' וכמו"כ כהיום בני עלי' המכינים עצמם כראוי לקראת חג קבלת התורה הם זוכים להיות במדרגה זו שירגישו בעת הקריאה ממש כמו בשעת מתן תורה אכן אעפ"י שאין אנו במדרגה זו אלא שאנו מאמינים שהצדיקים הקודמים שאמרו זאת בוודאי ידעו והרגישו בחינה זו מ"מ גם אנחנו לפי מדרגתנו יכולים לזכות למעין זה ולכן צריכים אנחנו להכין עצמינו לקראת יום קבלת התורה איש איש לפום דרגא דילי' וכמדת הכנתו בקדושה וטהרת המחשבה כן יזכה להשיג ולהרגיש טעם מ"ת על פי פעלו.

(ברך משה)

◆◆◆

הרה"ק מרוז'ין זי"ע אמר פעם בטעם הדבר שיום ב' בחודש סיון נקרא בשם יום המיוחס הלא ביום זה לא אירע שום דבר, רק משל למה הדבר דומה למלך שהזמין אליו ארבעה מטובי הציירים ומסר להם תפקיד לצייר את קירות ארמונו, האומנים חילקו את העבודה ביניהם שכל אחד יצייר קיר אחד בכל חדר, הם עשו את המלאכה כמיטב כשרונם, חוץ מאחד שלא עשה מאומה, ורק ישב וחישב חשבונות ומדד מדידות, ולא הביט חבריו פשר הדבר, עם תום העבודה, בא זה והביא מראות יקרות, וחיפה בהם את הקיר הרביעי, והשתקפו בו כל הציורים של שאר הקירות בהתמזגות נפלאה, ואמנם הקיר הזה היתה היפה ביותר, כמו"כ - סיים הרה"ק מרוז'ין - דווקא משום שאין היום הזה מיוחס לעצמו בשום חשיבות מיוחדת, וכל יחוסו הוא מיום שלפניו (ראש חודש) ומיום שלאחריו (שלשת ימי הגבלה) משום כך לו יקרא מיוחס והיא כדוגמת המראות שהשתקפו בו כל הציורים אע"פ שלא הי' בידו שום יחוס עצמו, כן ביום המיוחס אוגר בתוכו את כל הסגולות שלפניו ושלאחריו והוא הדבר בכל מי שרואה בעצמו שאין לו שום יחוס רק מה שלפניו ושלאחריו, זה עצמו הוא יחוסו.

(נר ישראל)

◆◆◆

ונמצא שיכול האדם להרגיש בכל יום ויום קדושת כל המועדים, ולא כמו ההמון עם שבר"ה כולם ועומדים לפניו ית' בתפלה ותחנונים ושבים בתשובה ומפשפשים במעשיהם על עיי"ת, ובפרט ביו"כ ואח"כ המה שבים לקדמותם, וכמו"כ בחג השבועות המה מקבלים את התורה ואח"כ המה חוזרים לקדמותם, ולא עשה הקבלה זו רושם בלבבם על כל ימי השנה אך עיקר קבלת התורה צריך להיות באופן זה שיקבל האדם האור הרוחניות שבתוה"ק ושיטעום וירגיש העריבות נעימות ידידות התוה"ק שעל שם כוונה זו סופרין ספיה"ע מפסח עד עצרת שהיא הכנה על קבלת התורה בכדי שיספר ויזכך ויטהר האדם א"ע אז מכל הזוהמות והטומאות בכי שיהיה כלי מוכן לקבל האור הרוחניות שבתורה ושירגיש עריבות ומתיקות אורה בכל ימות השנה, ושיבוא בכל פעם להשיג אורות חדשים בהתוה"ק.

(מגן אברהם)

◆◆◆

פ"א אמר היהודי הק' מפשיסחא, שכל הבריאים מוכרחים לספור בימי הספירה בלשוניהם מספר הימים אף עכו"ם, והיה לפלא בעיני שומעיו ולקחו במבחן גוי א' לביתו והיה עמו כל מעל"ע לשמוע כל מה שידבר וסיפר להם מעשה שיהי לו עם בהמה שמכר בעד סכום דוקטין וסכום הזהובים ושמעו מהגוי הזה מספר מהספירה.

(צבי לצדיק)

◆◆◆

גם בחודש הזה כיון שקרבו לפני הר סיני נתגלה ג"כ שיוכלו לקרב את עצמם להקב"ה ולקבל התורה ולקרב עצמן לפני הר סיני, סינ"י מלשון שנאה שישנא לכל דבר רע כמו שאמרו חז"ל סיני שבו ירדה שנאה לעובדי כוכבים ומזלות רצונם לומר למעשה עובדי כוכבים ומזלות ולזה צריך כל אדם כשבא ר"ח סיון עד חג השבועות לקרות באותו עסק התורה ולהמשיך לו זה הקדושה שנתגלה ביום זה וזהו שפי' רש"י שיהיו דברי תורה חדשים כאילו היום נתנם דהיינו שבאמת נתגלה כל דבר בעתו.

(עבודת ישראל)

◆◆◆

ויאמר משה וכו' היו נכונים לשלשת ימים ומה היו עושין באותן הימים היו מתפללין להשם יתברך והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך.

(באר המים)

◆◆◆

חודש סיון הוא כנגד אוזן שמאלי ענינו ע"פ מאמר העולם כאשר שומעים ושוכחים שנכנס באוזן ימין ויוצא באוזן שמאל אבל בסיון שהוא קבלת התורה צריך להיות שגם אוזן שמאל ישמע ולא יצא מראש כלל.

(תורת אבות)

◆◆◆

בר"ח סיון דיבר הרבה מהכנות לשבועות שיש כמה אנשים שנכשלים בזה שמחפשים קודם להשיג חיות ואור כשרואים שאין זאת עמם נופלים ומעורבבים בלבם אבל באמת צריך לעמוק בעבדות וזאת יבא ממילא.

(בית אהרן)

שבת שלפני שבועות

'שבת הגדול שלפני שבועות' ◇ בכוחו לתקן כל ימי חייו ◇ ממנה ממשיכין הארה לשבועות
שבת דרך ארץ ◇ מסוגל לרפואת הגוף והנפש ◇ שבת קבלת התורה ◇ השורש והמקור של מתן תורה

מנהג קדמון לקרא לשבת זו 'שבת הגדול שלפני שבועות'

"במחזור ישן בכת"י נמצא דגם שבת שלפני שבועות נקרא שבת הגדול, ונמצא שם "יוצר לשבת הגדול של שבועות" מהפייטן בשם אברהם מיוסד על סדר א"ב. וכן מצינו מזמן הראשונים שהיתה נקראת שבת הגדול, והוא ב'פירוש למסכת משקין' לרבינו שלמה בן היתום, שחי בימי רש"י באיטליה, שכותב: "ר' ינאי הוה ליה ההוא תלמידא, דכולא שתא הוה מקשי ליה בבית המדרש בשעת הלימוד, **מיהו בשבת הגדול שלפני פסח ועצרת וראש השנה, שכן בשבת זו דורשים שם בכתי כנסת** בעניני צדקה, תשובה ומעשים טובים, וסוכה לא היה מקשה ליה, מפני שמתקבצין כל העם לשמוע הדרשה מר' ינאי פן יבלבל דעתו מרוב חריפתו, דתלמיד חריף ומפולפל הוי ושמח ביה ר' ינאי".

וכ"כ בשבלי הלקט (סימן רה; ומשם בתניא רבתי, סימן מב) "**ועל שנעשו נסים לישראל באותו שבת אשר לפני הפסח נקרא שבת הגדול שבת שלפני הפסח, וכן נהגו לקרות שבתות לשלש רגלים**".

ואמנם כן מצינו במחזור רומא: "**יוצר לשבת הגדול של שבועות**"; וכן יש שם: "**אזהרות מרבי שלמה ז"ל ופירושם, אומרים אותם בשבת הגדול של שבועות**". וכן נמצא בסידור לחג השבועות, כ"י קדמון, מנהג קורפו, כתוב בדף הראשון: **סדר לשבת הגדול של שבועות**. ובפנים כתוב: שבת שלפני שבועות נוהגין כאן לקרא אותו שבת הגדול, כמו השבת הגדול של פסח, על שם הנס הגדול שנעשה בו. "**וטעם למנהגנו הוא שקורין גם לזה שבת הגדול, על שם הכרזת התורה, שנתנה בשבועות, שהיא גדולה מן הכהונה ומן המלכות, לכן נוהגין לומר בשבת זו יוצרות ורשות כמו בשבת הגדול של פסח**".

שבתות ימי הספירה בכחם לתקן כל ימי חייו אשר חלפו בחושך, ובפרט בסוף ימי הספירה

דברי כ"ק עט"ר אאמו"ר זצללה"ה זי"ע הכ"מ על דברי המד"ר (ויקרא כ"ח, נ') **תני ר' חייא שבע שבתות תמימות תהיינה** (ויקרא כ"ג, ט"ו) אימתי הן תמימות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום. המדרש הזה אומר דרשוני, והרבה דיברו מזה בסה"ק:

וכ"ק אאמו"ר זצללה"ה דיבר בקדשו כו', כאשר צותה לנו התורה שבע שבתות תמימות [עיי"ש שרומז ל**ימי שנותינו בהם שבעים שנה**"], היינו שנחבר כל הזמן יחד שיהי' תמימות, ואיך יצויר דבר זה שיקובין כל הזמן יחד שיחשב תמימות, בלתי אם נעשה כל משך הזמן רצונו של מקום, אז ע"י המעשה הטוב יקובין הזמן יחד ויקרא בשם תמימות, ובאמת אם ח"ו מחסר איזה זמן מהמשך הזמן ההוא לבטלה בלא תורה ומע"ט אז אינו נקרא תמימות וחושבנא אתאבד מני'.

א"כ מה יעשה האדם [אשר כבר חלפו עברו עליו ח"ו הרבה ימי חייו בריקניא], ע"ז אמרה התורה **שיראה עכ"פ לשמור שבע השבתות שהם בתוך ימי הספירה, כי ע"י שמירת שבת כהלכתו מוחלין לו על כל עוונותיו,** ואפילו עובד ע"ז כאנוש מוחלין לו (שבת קי"ח ע"ב), ושקולה שבת ככל התורה כולה (ירושלמי נדרים ספ"ג וזוה"ק ח"ב מ"ט.) וע"י שמירת שבת כהלכתו מסתלקים ונמחקים כל המשחיתים שנבראו מחטאים שלו, **וע"י שמירת ש"ק זוכה לבחינת תשובה מאהבה, אז נעשה מכל העבירות זכיות,** והשבת הוא מרכז כל השבוע, וע"י שמירתו יקובין כל זמן ימי השבוע, אחרי שמכל העונות שעשה נעשו זכיות ומע"ט, ממילא כל רגע ספורה ויקרה, **ועי"ז יוכל לקבץ כל ימי הספירה ונעשה מזוקק שבעתים ע"י ימי השביעית, היינו ע"י ימי השבתות נעשו כל המ"ש יום מזוקקים ומצורפים.**

וכן כאשר יתקן איש ביום אחרון יתוקן כל הזמן, ועד ממחרת השבת השביעית תספרו ותזכו כל החמשים יום, כמובא במדרש והובא בתוס' חגיגה (ג' ע"ב ד"ה ומי ע"ש) שלשה מעידין זה על זה הקב"ה ושבת וישראל, וע"י קדושת שבת זוכה כ"א לניצוץ אמת, כמבואר בירושלמי (דמאי פ"ד ה"א, ע"ש) שאפילו עם הארץ אימת שבת עליו וירא לשקר, **וכאשר בא לנקודת האמת רואה את נגעי לבבו ושפל מצבו, וממילא כשיודע שפלות עצמו יכיר ויבין רוממות הש"י, ועי"ז נזכה לקבלת התורה מחר,** כן יה"ר אמן. (כתי"ק)

ישמח ישראל

משב"ק שלפני שבועות צריך להמשיך הארה לשבועות

איש על דגלו באותות לבית אבותם. בליל שבת ערב שבועות אמר בשם אביו זצוק"ל. איש על דגלו, על דגלו על דלוגו, והאריך בזה כל אחד לגוון הקבוע לו ולדלוגו במה שמדלג למקומו, איש על דגלו באותות לבית אבותם, שיהיו האותיות והאו"ת הידוע, יהיו לבית אבותם, כמו שהיו במצרים שלא שינו את שמם ולבושם כו', ולא היה אחד מהן פרוץ בערוה כו' (ויקרא רבה לב, ה). ולכך קורין תמיד פרשה זאת קודם שבועות, כי זאת הפרשה הכנה לקבלת התורה, **וסוף דבריו שעיקר הכנה לקבלת התורה בשמחה.**

ואז בזמן מתן תורה, היה צריך להיות קבלת התורה בהתגלות קולות וברקים, **ומאז ועד עתה יש בכל שנה קבלת התורה** אבל לא בהתגלות פרטי כאז בשעת מתן תורה, וסיים היוצא לנו מזה, **כי בשבת זה צריך כל אחד לראות להכין עצמו לקבה"ת,** וחזר ואמר, כי השבת הוא גדול מהג השבועות ואיך יהיה הכנה לו, **רק מהשבת צריך להמשיך הארה להחג ויראה כל אחד להכין עצמו בקדושה ובשמחה לקבלת התורה.**

בית אהרן

שבת זו מסוגל לרפואת הגוף והנפש

"שבת הוא מלזעוק ורפואה קרובה לבא" (שבת יב.) **הוא ביחוד בשבת זה שקודם מתן תורה, כידוע שבמתן תורה נתרפאו כולם,** והנה עפ"י פשוט, שעל ידי קבלת התורה נעשה רפואה לכל המיחושים כמו שנאמר (משלי ג, ח): 'רפאות תהי לשריך'. אולם הלא חז"ל הוציאו זה הדרש מהפסוקים שקודם מתן תורה, שלא היה בהם אלמים שנאמר 'ויענו כל העם'; גדמין וחרשין שנאמר 'נעשה ונשמע', **ואם כן בהכרח לומר שנתרפאו קודם מתן תורה על כל האברים שיהיו מוכנים לקבל, כי באמת גם על זה נצרך רפואה לכל החושים שיהיו מוכנים מצד האדם, כמו כלי השמיעה והראיה, וכן כולם, שלא יהיה שום עיכוב מצד האדם.** אמנם יש עוד בשורש כה השמיעה והראיה בעצם שממנו נשפע 'כל **הכוחות להכלים', וזה נשפע בקדושת שבת שהוא מקורא דכולא** (מקור הכל).

ועל זה רמזו חז"ל (שבת פז.) **'הכל מודים שבשבת ניתנה תורה'**, כי כל כלי המקבל שיהיו מוכנים לקבל, הוא בהכרח רק ע"י קדושת שבת, **"ובודאי בכל שנה נשפע הכח הזה בשבת הקודם למתן תורה, שיהיה שבת הוא מלזעוק ורפואה קרובה לבא".**

תורת אמת

שבת דרך ארץ

בשבת שלפני חג השבועות שאל הרה"ק הרמ"מ מוואורקא זצ"ל שבת שלפני הפסח נקראת "שבת הגדול" שבת שלפני יום הכפורים נקראת "שבת תשובה", ומה שמה של שבת זו שלפני שבועות, הוא שואל והוא משיב: "שבת דרך ארץ", משום שדרך ארץ קדמה לתורה.

בית יצחק. וואורקא

"שבת שלפני שבועות" לכולי עלמא בשבת ניתנה תורה

בשנה זו (שנת תשל"ח) הכניסו חמשה ספרי תורה לבית המדרש הגדול בקרית יואל שנכתבו על ידי אנ"ש, שני ספרי תורה בכל יום מימי החג, והחמישי היה של הרה"ח ר' יוסף משה טויב ע"ה שעלה ונסתפק אם להכניס את הספר תורה שלו בעצם חג השבועות, לקיים מה דאיתא (עיין ברכ"י או"ח סי' תצ"ד) **כל הנותן ספר תורה חדשה לביהכנ"ס בעצרת כאילו הקריבו מנחה בזמנה,** ואף על פי שלא יוכל לעלות לתורה ולברך על ספרו, או שיקדים להכניסו ביום השבת בכדי שיוכל לעלות לתורה, ושלח לשאול את הכרעת רבינו ז"ל. רבינו ז"ל שמע את שאלתו, **וכתשובה הרים את ידיו הק' ואמר בלה"ק: "לכולי עלמא בשבת ניתנה תורה".** (מס' שבת דף פ"ו:), וכן עשה שהכניס את הספר ביום השבת.

רצון צדיק (דף שכח)

נלקט מספר "מקראי קודש - לשבת" אוצר נפלא על ענייני שבת

וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת

זמירות שבת (ט)

◇ י-ה רבון עלם ◇ צור משלו אכלנו ◇

י׳ה רבון עלם

אור לצדיקים וחושך לרשעים

׳שבחין אסדר צפרא ורמשא׳ בכח השירות ותשבחות הנאמרים לפני הקדוש ברוך הוא יהיה אור (׳צפרא׳) וגאולה לישראל, וערב (׳רמשא׳) וחושך לרשעים, כי הזמירות והתשבחות להשי״ת מזמרים את העריצים ומכריתים את החוחים.

(ויטב פנים - מאמר קדישין ליל ד דסוכות)

דיליה יקר ורבותא פרוק ית ענך מפום אריותא. לכאורה אין הענין לכבוד רק לגבורה. אך נראה דלענין גבורה י״ל הן הן גבורותיו כו׳, מה שאין כן לענין כבוד שבוודאי אין זה כבודו ית׳ שיהיו צאנו נטרפים ח״ו [ולזה אמר דיליה יקר וכו׳ פרוק ית ענך וכו׳].

(ישמח משה - שיח ספונים לתפלת שבת דף נב ע״א)

צור משלו

נמתקים הדינים

׳וברננה נעלה׳, על ידי שמחה וזמר של מצוה, מסתלקים המקטרגים, ומתעלים ונמתקים כל הדינים מעל ישראל.

(צמח צדיק - פרשת נח בד״ה ונח)

על ידי הרינה נמחלים לו עוונותיו

׳וברננה נעלה׳, על ידי הרינה והשירה לפני הקב״ה, מתעלה ומתרומם האדם, כענין שמצינו אצל דוד המלך שאחר שאמר שירה נמחלו לו עוונותיו (שיהש״ר ד ג), שכן השירה היא מחלקי התשובה מאהבה, והודיה להקב״ה על אשר מקבל תשובת השבים, וממילא נעשה אהוב וחביב ונקרא בן למקום ושוב אין מזכירים לו עוד עוונותיו הראשונים.

(יסוד העבודה - ח״ג פ״ה אות יג)

חוץ מצא

הרה״ק מאפטא נסע פעם לשבת קודש לעיר אחת, וגם בנו רבי יצחק מאיר ונכדו רבי משולם זוסיא זי״ע נסעו איתו, ובשבת קודש ערך השולחן באכסניא, והיות והרמ״ז היה אז ילד וניחן בכח הנגינה מופלאה והיה שר הזמירות, וכשהגיעו להזמר צור משלו בקשו זקנו לנגן, וענה הנכד שהוא עייף כבר וגם בעל האכסניה בקשו שינגן הזמר ולא רצה, א״ל בעל האכסניה הרי כתוב כל מה שיאמר לך בעה״ב עשה, וענה לו הילד הרמ״ז שכתוב בהמשך ׳חוץ מצא׳ ר״ת צ׳ור מ׳שלו א׳כלנו.

(זמירות שפתי צדיקים, אפטא - בסדר ליל שבת)

שבענו והותרנו כדבר ה׳ (זמר צור משלו). קשה היכן צונו השי״ת שחוייבין להותיר מאכילת שבת. אמנם האמת כן הוא, כי הנה השביעה הוא מחיובי עונג שבת, כי אם לא יהיה שבע אזי לא יהיה עונג שבת, ואינו ניכר שהאדם שבע אלא כאשר ישאיר מאכילתו. וזהו שאומר שבענו והותרנו והא ראיה שהותרנו ואז הוא מקיים עונג שבת כדבר ה׳.

(אמרי פנחס – שער השבת אות סה)

בדובר שלום פי׳, דהנה איתא בגמרא (סוטה י.) שהקדים אברהם אבינו שמו של הקב״ה לכל עובר ושב, לאחר שאכלו ושתו עמדו לברכו, אמר להם וכי משלי אכלתם והלא משל כל העולם כולו אכלתם, הודו וברכו ושבחו למי שאמר והיה העולם, ועל ענין זה מיוסד הזמר (צור משלו), כי לאחר שאכלו ושתו אומר הבעה״ב להמסובים לא תברכי אותי, רק ברכו אמוני לצור, לפי שמשלו אכלנו כולנו ולא משלי.

(זמירות נעימי אהרן – טוב טעם עמוד קמז)

❖ טהורים יירשוה ויקדשוה / מעשי צדיקים ❖

עזי וזמרת י-ה רבון עלם

השיר י'ה רבון עלם עוד כתב מו"ח ז"ל כשהיה אאמו"ר הגה"ק מה"ר שמעון סופר (אב"ד קראקא בנו הצעיר של מרן החת"ס זי"ע) זצ"ל בן י"ג שנים החל רוח השיר לפעמו וכתב לעצמו תחנות ובקשות והשתפכות הנפש, וביחוד הרגיש אהבה נפלאה לארה"ק חיבת ירושלים ואהבת ציון מלאה בתי נפשו, והוריד כנחל דמעה השיר י"ה רבון עלם ועלמיא פעל על נפשו פעולה עצומה וכל מיתרי נפשו התגעשו בהביטו על השיר הזה, אך לא מלאו לבו לזמרו יען אביו מרן הקדוש החתם סופר זצ"ל לא שרו, ונפשו העדינה נכספה וגם כלתה בהשתוקקות עצומה לזמר מזמור זה ומאוד תמה מה זה כי יוכל אביו להתאפק לבלתי זמר השיר רבון עלם, ופעם כי הציקו רוח השיר והרגיש כמו געגועים וכעין חולת אהבה אם לא יזמר השיר הזה להשתפך נפשו בו יחלה, מ"מ לא מלאו לבו לזמרו אף בינו לבין עצמו כי אמר הלא דבר הוא שאבי לא שרו עד היום - ואנכי כה אמר לי אאמו"ר זצ"ל בזה הלשון "איך האב אלץ קליין בחור'ל דעם טאטע זכרונו לברכה פערשטאנדען, און דער טאטע ז"ל האט געווייסט דאס איך קען איהם בעסער וויע עלטערע פון מיר", כבר בילדותי בינותי שכל דרכיו ותנועותיו קודש הם ואחרי כי לא יכולתי להתאפק פעם בסעודת שב"ק על השולחן החילותי להפליג במעלת השיר הזה והבטתי אל פני אבי והוא הביט עלי ובמבטינו הבינונו זה את זה, או אז פתח אבי הקדוש ואמר רצונך לידע מדוע לא אזמר שיר זה, [אבל] עד שאגיד לך מדוע, מוטב שאזמרהו [מקודם, ואח"כ אגיד לך הענין], והתחיל לזמר השיר רבון עלם, ומאז לא פסק מעל שולחנו מלזמרו, ואחר עבור ימים מספר או ירחים, סיפר ק"ז החת"ס ז"ל לאאמו"ר ז"ל מעשה שהרב ר' ישראל נאגארא היה חזן האר"י ז"ל והיה פייטן גדול וחיבר שירים הרבה על כל שבתות השנה ומועדים וגם שיר על הצדקה אשר החרוז הראשון נגלה לו בחלום, והשיר רבון עלם חברו בלילה, ולמחרתו כשבא לבית מדרשו של האר"י ז"ל ניגש אליו האר"י ז"ל ואמר לו 'ישראל ישראל חיברת בלילה הזה שיר נפלא מאד ובאה השכינה עם פמליא גדולה לשמוע, וכיון שמצאוך בלי מלבוש עליון נסתלקה', עד כאן הסיפור אלה הדברים שמעתי מפ"ק אאמו"ר זצ"ל, וסיים דבריו חושבני שזה היה נימוקו דאבא ז"ל שמנע עצמו מתחילה לשיר שיר דאתרמי בה מילתא.

(מכתב סופר - הקדמה עמ' ד', מנהגי החת"ס - פ"ה אות י"ד ובהערה יא)

ויחרד כל העם אשר במחנה

בשעה שפתח חזן החצר החסיד רבי מאניש חזן את פיו בשירת 'יה רבון עולם ועלמיא', שינה הרבי [הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זללה"ה] מרגע לרגע את צורתו, ומעשה שהיה כששר החזן והגיע למילים 'פרוק ית ענך מפום אריותא' זרק הרבי את ראשו אחורה עד שראו בחוש את התפשטות הגשמיות ונפל פחד עצום על הנוכחים עד שכמה מהם ממש ברחו החוצה.

(שירי המלכות - עמוד לד)

ויזמרון לך שירין ורחשין

בענין הזמר 'י-ה רבון עלם' אמר רביה"ק בעל ברך משה זללה"ה אשר בצאנז היו מזמרים פיוט זה, אבל בסיגעט לא היו מזמרים זאת, אך בכל זאת אתרמי לפעמים שהיו מזמרים אותו, והוי עובדא בשנת תשנ"ח כאשר באו לארה"ב חברי הביד"ץ מעיה"ק ירושלים ת"ו למען חיזוק 'קרן הצלה', אז בליל שב"ק אצל השולחן הטהור כיבד רבינו את הגאון הצדיק המפורסם רבי מאיר בראנסדארפער זצ"ל בעל קנה בשם, לזמר הפיוט י-ה רבון עלם, וזימרו בהתעוררות והתלהבות בניגון המקובל אצלם מהרה"ק בעל בני יששכר זי"ע.

ואחר כך סיפר אחד מותיקי החסידים לרבינו זי"ע מה ששמע מזקן אחד מעיר זבארוב, כי בעירם כיהן ברבנות הרהגה"צ רבי ברכיה טייטלבוים זצ"ל בן הרה"ק רבי משה יוסף זצ"ל מאוהעל, שהיה חתן הרה"ק בעל צבי לצדיק מבלאזשוב זצ"ל, ובכל ליל שב"ק היה מזמר 'י-ה רבון' בניגון הלז מהבני יששכר, וחלונות ביתו היו פתוחים, והיה לו קול נעים וחזק, והיה קולו נשמע בכל העיר בנעימות ומתיקות, ונהנה רבינו מאד למשמע הדברים.

(ויש לציין לזה כי נכדי הרה"ח המפואר ר' אשר גבאי ז"ל סיפרו שמקובל בידם מזקינם ז"ל שנסע הרבה פעמים עם מרן הקדושת יו"ט זי"ע, ושמע בצאנז הניגון על י-ה רבון עלם, שחיבר רבי אביש מאיר החזן ז"ל, וכשחזרו לסיגעט היו מזמרין זאת ב'אויבער טיש' אצל מרן הייטב לב זי"ע, ובייטב פנים לסוכות מאמר קדישין אות מד, מפרש שם לשון הפייט 'שבחין אסדר צפרא ורמשא' עיי"ש)

(זמירות ברך משה, פרק יא, 'יה רבון')

ניגון המקובל מהרה"ק בעל בני יששכר זי"ע

כ"ק מרן אדמו"ר (מתולדות אהרן) זי"ע כשהיה מזמר קה רבון עלם בניגון הרה"ק בעל בני יששכר זי"ע - שהמשיכו אחריו לזמרו יוצ"ח הק', בנו הצמח דוד זי"ע ואחריו בנו הצבי לצדיק מבלאזוב זי"ע, ואחריו תלמידו הי ניהו רביה"ק בעל שומרי אמונים זי"ע, היה מזמרו בהתעוררות מיוחדת, והיה ניכר ביותר שלהבת קודש היא העולה על מוקד לבבו הטהור, ולא יכול לעצור בעצמו, עד שעין בעין יראו בתנועות גופו הטהור, ובדמעות עיניו אשר הוריד ברגשי קדושת הזמר הזה, ביום שבת קדשינו.

(זכור לאברהם - עמ' שטז)

פנימי תרצ"ז בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מתוך שיחה אצל מסיבת שבע ברכות של נכדת כ"ק אדמו"ר מוויזניץ ארה"ק שליט"א וכ"ק אדמו"ר מוויען שליט"א

בבית המחותן הרה"ג ר' **יואל משה מרדכי כ"ץ** שליט"א
ר"מ במתיבתא נחלת יעקב וויען

יום ג' פרשת ויקרא תשפ"ג לפ"ק

רבינו שאל להאדמו"ר מוויזניץ: ווי לאנג בלייבט מען דאה?

האדמו"ר מוויזניץ: איך פאר שוין מארגן אי"ה.

רבינו: אזוי, מ'פארט שוין אהיים?

האדמו"ר מוויזניץ: יא, איך פאר אוועק פון דא פון וויליאמסבורג מארגן, צוריק אהיים קיין ארץ ישראל פאר איך דאנארשטאג אי"ה.

ס'איז דאך שוין באלד יום טוב, איך בין געקומען נאר צו די שמחה.

רבינו שאל להאדמו"ר מוויען: אויף וועלכע סוגיא גייט מען זאגן די דרשה שבת הגדול?

האדמו"ר מוויען: כ'וועל זאגן דעם אמת, איך וויים נאך נישט, כ'האב נאך נישט געהאט קיין צייט עפעס עוסק צו זיין אין דעם.

איך פלעג אמאל מער עוסק זיין אין דעם, פריער אהנהייבן, נאר די טירדות וועלן כסדר מער, יעצט איז עס ב"ה אויך א שמחה.

איך וויים נישט וויאזוי דער רבי באווייזט דאס.

רבינו: ב"ה, דער אויבערשטער געט כח.

האדמו"ר מוויען: אבער איך האב נישט אזא פראבלעם דערמיט..., וויייל אויב ס'מאכט'זיך נישט נעם איך אפיר דעם לב אהרן אויף סוגיות אזן מ'האט אלעם גרייט....

איך ניין עם יעדעם מאל, איך גלייב דער רבי איז נישט ברוגז אז מ'זאגט נאך וועך ס'פעלט אוים.

רבינו: ס'איז ביי מיר א חשיבות אז מ'קוקט אריין דערין.

האדמו"ר מוויען: ס'איז זייער שיין.

רבינו: א יישר כח.

בנו המחותן אבי הכלה הרה"ג ר' יואל משה מרדכי כ"ץ שליט"א: ביי אונז פלעגט מען פארלערנען פארדעם די סוגיא אין ביהמ"ד, אנהויב אין די קהלה (קהל עדת יראים וויען) פלעגט נאך מיין טאטע פארלערנען די סוגיא א וואך פארדעם, אבער שפעטער איז עס שוין געווארן מער חסידי'יש, איז מען שוין נישט ממשיך אזוי.

רבינו: [בצחות] מיט דעם זעמיר אונז נאך געבליבן אשכנז'יש....

האדמו"ר מוויזניץ: דהיינו, מיט וואס פירט זיך דער שוואגער וויי א אשכנז?

א' הנוכחים: וויייל סאטמארער רבי לערנט נאך פאהר שיעורים ברבים אין די סוגיא, עטליכע וואכן פאר די דרשה.

האדמו"ר מוויזניץ: אזוי, מ'זאגט נאך א סוגיא יעדעם יאר?

רבינו: יא, איך לערן פאהר ביי די בחורים, די סוגיא וואס מ'גייט זאגן שבת הגדול, אזן אזוי איז שבת שובה אויך, ב"ה.[1]

---

1 ומרגלא בפימי' של כ"ק רבינו שליט"א לספר זכרונות מימי קדם, אשר בשנות בחרותו הלך בכל שנה ללמוד ולשמוע את שיעורי הסוגיא

האדמו"ר מוויזניץ: איך פרעג טאקע אויף שבת הגדול, דער שוואנגער זאגט נאך א דרשה?

רבינו: אי"ה, איך האף צו זאגן א דרשה שבת הגדול. מ'טאר נישט נאכלאזן, איך פראביר נאך צו זיצן אין די ישיבה אויך יעדן טאג, כ'האב היינט אויך פארגעלערנט אין די ישיבה, ב"ה, דער אויבערשטער זאל געבן כח ווייטער.

המחותן אבי החתן הרה"ג ר' שלמה יעקב זיידא אייבנשטיין שליט"א אבד"ק גאלאנטא: מ'דערציילט אז דער תולדות האט אמאל געוואלט אריין גיין צום בעל שם טוב, האט ער געזעהן עפעס א איד אינדרויסן, האט דער איד אים געבעטן, זאגט מיר עפעס א שיין ווארט, האט דער תולדות געזאגט פאר דעם איד, ואתה קדוש יושב תהילות ישראל, געווענליך אז מ'וויל זאגן אז דער רב זיצט אין א שטאט, זאגט מען 'ער זיצט אויף אזא געהאלט', האט דער תולדות געזאגט 'ואתה קדוש' דו הייליגער באשעפער, 'יושב' דו זיצסט, אויף וואם זיצט דער אויבערשטער, 'תהילות ישראל', אויף די לויב פון די אידן, אויף דעם זיצט ער, אזוי האט דער תולדות געזאגט פאר דעם איד.

וועז ער איז אריין געגאנגען צום בעל שם טוב, האט דער בעל שם טוב געזאגט, דו זאלסט וויסן אז דער איד איז געווען אליהו הנביא, און ער איז געגאנגען אין הימל איבער זאגן דיין ווארט פארן כסא הכבוד, דער אויבערשטער זיצט, אזוי ווי איינער וואם זיצט אויף א פאזיציע.[2]

רבינו: דער ייטב לב טייטשט (פר' קדושים) דעם 'ואתה קדוש יושב וגו' וקרא זה אל זה ואמר קדוש', אז דער אויבערשטער איז יושב ומצפה אז איין איד זאל אנרופן דעם צווייטן 'קדוש', און דעמאלטם זאגט דער אויבערשטער 'קדוש קדוש ה' צבקות', אז ביידע זענען קדוש.[3]

שמסר ברבים דו"ז רביה"ק ז"ל לפני חג השבועות, בהסוגיא שידרוש ביום א' דחג השבועות אחר התפילה אצל הקרעפיל טיש.

2 כן מובא בס' שיח שרפי קודש (ח"ד דף עא) בשם הרה"ק ר"א מפאריסוב זצללה"ה, שפע"א בא התולדות יעקב יוסף זי"ע לבית מדרשו של הבעש"ט הקדוש, וראה אברך אחד שהיה הולך והוזר בתוך בית המדרש במוחין גדולים ולא הכירו, קרב בעל התולדות אל האברך ושאלו מהיכן הוא, והשיבו האברך שתיכף יענה, כי כן דרך מי שאין לו פנאי להשיב, כן היה הרבה פעמים עד לבסוף היה שואל לבעל התולדות מה נפקא מינה לכם מאיזה מקום אני, ענה לו בעל התולדות אם שני אנשים ממרחק באים יחד ומתוך דיבורם אשר ביניהם שואלים זה לזה בשלומם, מתוך זה באים לידי אהבה ויכירו זה את זה ולזמן מרובה אם פגעו אינש באינש ורואין זה את זה שמח כל אחד עם חבירו ויתן כל אחד ואחד שבח להשי"ת שזכה לראות את עצמו עם חבירו עוד הפעם ונצמח מזה שבח להשי"ת, וכתיב (תהלים כב, ד) ואתה קדוש יושב תהלות ישראל, שהשי"ת ממתין ומצפה מתי יגיעו לו שבח והודאה מישראל כי מאוד חביב לפני השי"ת תהלות ישראל [השי"ת זיצט אויף א פאזיציע פון תהלות ישראל, תרגום: הקב"ה יושב על הכסא של תהילות ישראל].

וכאשר גמר וסיים התולדות את דבריו התעיף עיניו והאברך אינו וראה שהוא מעשה פלא, נכנס התולדות להבעש"ט הקדוש זי"ע וסיפר לו את כל המאורע, ענה לו הבעש"ט הקדוש זי"ע שזה היה אליהו הנביא זכור לטוב ובא לכאן לשמוע ממך את פירוש הנאה של ואתה קדוש וכו' שאמרת, ועתה אומר אליהו הנביא ז"ל התורה הזו בשמים משמך, ועתה ראה נא כמה גדול אהבת חברים לשם שמים אפילו שאין אתה מכירו אם אתה רואה שהוא ירא שמים ומאנשי מידות טובות צריך אתה להתחבר אליו ועל ידי זה מגיע שבח להשי"ת.

3 וז"ל שם: והנראה לי בזה על פי מה ששמעתי מפי דודי הגאון הקדוש מו"ה אריה ליב זלה"ה מווישניצא [בעל ארי דבי עילאי ז"ל] שפירש (עה"פ מלאכי ג, טז) אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו, כלומר שכל אחד הוא נדבר בלב רעהו שהוא ירא ה', היינו שכל אחד מחזיק את רעהו לירא ה' יותר ממנו, ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה', כלומר ששניהם נכתבין ליראי ה', כי הקב"ה אומר כדין וכדין. ואני אחריו מלאתי דבריו ופירשתי בזה מאמרנו (תפלת שחרית) ואתה קדוש, כלומר מעצמותך, אינך צריך להסכמה מזולתך, אבל בישראל צריך כל אחד הסכמה וסיוע מזולתו שיאמר ויסכים עליו שהוא קדוש כל כך זה מזולתו, כדכתיב (דברים לד, ט) ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו, על כן אתה יושב (ומתתין) תהלות ישראל, כלומר שישראל יהללו זה את זה לכבותו בשם קדוש, והיינו וקרא זה אל זה ואמר קדוש, שכל אחד קורא לרעהו קדוש, קדוש קדוש קדוש ה' צבאות אומר כדברי שניהם, שזה קדוש וזה קדוש, (כי) מלא כל הארץ כבודו, כל אחד עובד כפי מדרגתו ובחינתו.

והענין, כי אנשי המוניים, אם כי רבים הם, לא ידעו ולא יבינו תואר קדוש הפרוש ומובדל מתאות עולם הזה באכילה ושתיה ושיחה כמבואר בדברי רמב"ן על הפסוק קדשים תהיו, ואיך ידעו לכנות לזולתם בשם הרב הקדוש. ולזה צריך שאיש קדוש המוסמך מאיש קדוש יכנה לזולתו בשם קדוש, אזי גם למעלה נקרא קדוש, כי כמו שמסכימים למטה כך מסכימים למעלה, כדמצינו בקידוש החדש (ש"ר פ"ו, ב) דכתיב (תהלים נו, ג) אקרא וגו' לאל גומר עלי, אותו יום שמקדשין החדש למטה לראש חודש ולמועדים מקדשים אותו מלמעלה. וזהו שאמר הכתוב (לעיל יא, מד) והתקדשתם (כלומר מזולתכם, אז) והייתם קדושים.

וזה שלא אמר קדוש תהיה, כי מאן ספין וחשוב לכנותו בשם קדוש, בלתי על ידי רעהו הקדוש, הרי יש שני קדושים. וזהו שאמר קדושים תהיו לשון רבים, כל אחד על ידי הסכמה וסיוע מזולתו הקדוש, כי

ואמר: [בצחות] ער איז דער עפקן ר' חיים מאיר, אויף עם זאג איך אלעמאל א רמז, ס'שטייט אין פסוק (תהלים לט, ד) חם לבי בקרבי בהגיוני תבער אש, ח"ם איז ח'יים מ'איר, לב"י איז ב'ן י'קיר ל'י, בהגיוני תבער אש, אלץ ברענט ער אלץ טוהט ער.

רבינו שאל את האדמו"ר מוויזניץ: מ'זאגט תורה אויף גימטריאות, יא?

האדמו"ר מוויזניץ: יא אביסל, און אביסל דרוש אויך. און אין לב אהרן וועז איך קוק אריין טרעף איך דארט פון ביידע געגנט....

רבינו: יא, מיר קומט אויך אוים צו זאגן אמאל אויף גימטריאות אדער ראשי תיבות.

ואמר: [בצחות] איך זאג אלץ, אז נאך די התונה האב איך שוין אויך לייענם צו זאגן תורה אויף גימטריאות....[4]

דעם ראפשיצער רב'ס גימטריאות איז עפעם פלאי פלאים, מ'קוקט אריין אין זרע קודש, ס'איז עפעם הפלא'דיג.[5]

באמת, אין ייטב לב טרעפט מען אויך היפש גימטריאות, ראשי תיבות. אין ייטב לב און אין ייטב פנים.

האדמו"ר מוויען: אין זיין ספר רב טוב אפשר נאך מער.

קדוש (מעצמותי בלא סיוע, רק) **אני ה' אלקיכם.** וזהו שאמר הכתוב (תהלים כ, ב-ג) יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלקי יעקב, כלומר זה לך למשגב לשמוע תפלתך, במה שיש לך שם אלקי כמו שהיה ליעקב, שנאמר (בראשית לג, יח) ויקרא לו אל, שהקב"ה קרא אותו אל (מגילה יח.). וכן הדרך היום לקרוא לאיש צדיק וקדוש, איש האלקים. אבל ישלח עזרך (לוה) מקודש, ממי שהוא קדוש, ומציון המצוין בהלכה (ע"פ ברכות ח.) יסעדך, לכוותך בשם איש אלקי ובשם קדוש. ועל זה אמר המדרש כי אנחנו צריכים סיוע זה מזה, וזהו שאמר קדושים תהיו ולא אמר קדוש תהיה, על זה אמר המדרש יכול כמוני שאיני צריך לזולתי, תלמוד לומר כי קדוש, מעצמותי בלא סיוע מזולתי, אני ה' אלקיכם. אבל אתם קדושים תהיו לשון רבים, כל אחד על ידי סיוע והסכמה של זולתו, ולא תמצא קדוש אחד, כי אם קדושים. וזה שאמר (שמואל-א ב, ב) אין קדוש כה' כי אין בלתך והבן.

4

כידוע שדרך צדיקי בית וויזניץ לומר רוב דברי תורתם על דרך הרמז של גימטריאות וראשי או סופי תיבות, וכן הוא דרכם כבר מאבי השושלת הרה"ק האהבת שלום, וכך המשיך בנו הק' בעל הצמח צדיק, אשר כבר בראש הספר מובא כללים ברורים להגימטריאות והראשי תיבות וכו', וכך המשיכו כל יוצאי חלציהם.

ויש לציין דבר פלא המובא בס' קדוש ישראל (ח"א עמ' פ"ו) שהמהרי"ד מבעלעא ז"ל היה אומר ד"ת באושפיזין של משה על דרך גימטריאות, ונימק מנהגו כי במס' חולין (קל"ט.) שואל הגמ' משה מן התורה מנין, ומיישב דכתיב 'בשגם הוא בשר' ופירש"י שמש"ה גימט' בשג"ם, וא"כ נמצא שמשה רבינו נרמז בדרך של גימטריא, וע"כ אמר באושפיזא דמשה על דרך זו, ופע"א אחר השולה"ט שאל לחתנו מסערעט וויזניצא איך מצא חן בעיניו הדברי תורה, כי הוא היה בדרך של וויזניץ, וע"ש ההמשך.

5

עיי' בספר אילא דחיי שמדבר מהגימטריאות המצויות בכתבי הגה"ק מראפשין ז"ל, וזה לשונו: הגאון הקדוש בעל מלא הרועים היה פעם אחת אצל הגאון הקדוש מראפשין, וראה שהיה מונח כתב קודש שלו על החלון, ומצא בחשבון הגימטריאות שאין החשבון מכוון, והראה להקדוש מראפשין, והשיב לו, הנה העולם סוברין שהחידושי תורה מצדיקי אמת הוא על ידי הגימטריאות, אם כן לפי זה יחשב הדבר לאומנת הבדחנים, וטעות הוא, אך דעו כי הצדיקי אמת אשר יחגרו עוז במתנם לומר תורה, הוא כי על ידי רוב קדושתם שהתקדשו את עצמם זכו לשמוע כרוזא משמים נפק בחידושי תורה הואת שנשפע להם השמים, ויען כי ליכא מילתא דלא רמיזא באורייתא, על כן נתנו רמז על איזה פסוק בגימטריא, ואם אין החשבון מכוון ישתמשו בחשבון כולל ובמספר קטן, עיי"ש.

וכדבריו הק' מובא בספה"ק דגל מחנה אפרים (פרשת חוקת) וז"ל: על כן יאמרו המושלים בואו חשבון, על כן, היינו על איזה סוד כשרוצים אנשי השם לגלות, יאמרו המושלים, היינו אותם הדורשים התורה בבחינת משל, בואו חשבון, שמביאים אותו אל חשבון וגימטריא, כדי להבינם סוד הדבר ההוא איך שמרומז בו הסוד, אבל באמת הם הבינו זה מהאור של הדבר עצמו שמאיר להם ה' ברוך הוא בחסדו הגדול, להבין שיש באותו דבר סוד ההוא, עכלש"ק.

אך מאידך יש לציין דברי החיד"א זצ"ל בספרו שם הגדולים (מערכת ספרים ערך גימטריאות) ...ודבר פשוט שאין לאבד הזמן ולטרוח בגימטריאות, רק אם יבוא בנקל בעת מן העתים, הנה מה טוב... עכ"ל.

אגב, עיי' בס' דברי תורה - מונקאטש (ח"ב אות ז) שמובא מעשה מאחד מחסידי הרה"ק בעל החידושי הרי"ם מגור זי"ע שנזדמן לשהות בעיר דזיקוב בראש השנה אצל הרה"ק רבי אליעזר'ל זי"ע בנו של הרה"ק רבי נפתלי מראפשין זי"ע, ובנועם שיחו ביום הדין דרש הרבי ר אליעזר'ל דברי אלקים חיים בדרך גימטריא, לבאר הטעם של מנהג ישראל תורה שאוכלים בר"ה חלות עגולות שקוראים באליציא 'ראדיש', ועל זה הדרך היה יושב ודורש תילי תילין של גימטראות על חלות 'ראדיש', ואחרי שלא היה החסיד מורגל באמירת תורה בדרך זה, על כן עלה בלבו מחשבות והרהורי לגלוג על דברי הרה"ק מדזיקוב, מה גם שכל מילת 'ראדיש' אינו אלא שפת המקום, ואיזה מקום יש לדרוש על משמעותה דברים נשגבים כל כך.

כשחזר לרבו סיפר לפניו את מה שראו עיניו בדזיקוב, כשהוא מוסיף בנימה של זלזול על הד"ת שאמר על ה'ראדיש' והיה נראה שכוונתו לשחוק, נזף בו החידושי הרי"ם, ואמר לו, האם ידעת מדוע התפילין נקראו בתורה טוטפות, הלא חז"ל (מנחות לה) דרשו שנקראו כן על שם מנין פרשיותיהן, כי טט בכתפי שתים ופת באפריקי שתים, ומכאן תחזה שגם משפות ולשונות הגוים למדו הלכות חשובות בהלכות תפילין, אם כן מה זה תאמר לשחוק.

רבינו: יא יא, אין רב טוב איז טאקע אויך דא.

האדמו"ר מוויען: פרפראות לחכמה.

רבינו: יא, תקופות וגמטריאות פרפראות לחכמה. (כלשון המשנה אבות ג, יח)

הגריימ"מ: מיין טאטע זאגט אסאך מאל רמזים אויף די טעמי המקרא אויך, אויף די טראפן, מונח רביעי, זרקא, סגול.

רבינו: ס'איז דא וואס זאגן אויף דעם טעמים און רמזים.[6] דאכט'זיך אין וויגד יעקב איז אויך דא אויף דעם עפעס ענינים.

האדמו"ר מוויען: ליכא מידי דלא רמיזי באורייתא.

רבינו: די טעמי המקרא דאס איז דאך הלכה למשה מסיני.[7]

אבד"ק נאלאנטא: אויף די טעמי המקרא האט אמאל איינער מסביר געווען, אז א איד האט אמאל געבארגט געלט פון עמיצן, און ס'איז געקומען צו באצאלן פרעגט ער איך האב דיר געבארגט געלט? האט ער אים געזופן צו דין תורה ער וויל נישט באצאלן, וועז ער איז געקומען צו דין תורה, האט ער געזאגט, איך האב דיר געבארגט געלט דא האסטו עס, ער האט געזאגט די זעלבע וועדטער, נאר אנדערש געטייטשט, קודם האט ער געזאגט בלשון קשיא, און דא האט ער עס געזאגט ווי א תירוץ.

---

6 ועי' בזה בס' בארות המים להרה"ק רבי ר' הירש מרימנוב ז"ל (פ' חוקת), ועי' בס' מלבוש שבת ויו"ט שהאריך לבאר טעמי המקרא.

7 עיין בשו"ת יכין ובועז (ח"ב סימן ב) ובספר מגן גבורים (סי' ס"א) שמברר דפיסוק טעמים הלכה למשה מסיני, וכדדרשינן בגמ' מגילה (ג.) הא דכתיב (נחמיה ח) ויבינו במקרא אלו פיסקי טעמים, וכן חזינן חשיבות טעמי המקרא מדברי הגמ' בברכות (סב.) מפני מה אין מקדחין בימין, ר' עקיבא אומר מפני שמראה בה טעמי תורה, וברש"י פי' נגינות טעמי מקרא של תנ"ך, בין בניקוד שבספר בין בהגבהת קול ובצלצול נעימות הנגינה של פשטא וכו' מוליך ידו לפי טעם הנגינה, ראיתי בקוראים הבאים מארץ ישראל עכ"ל.

וכן הביא משו"ת הרדב"ז (ח"ג סימן תרמ"ג) שכתב להדיא שמסר הקב"ה למשה הנקודות והטעמים כשאר תורה שבעל פה, ורק רב ור"י פליגי אם החיוב לימוד פיסוק הטעמים הוא מן התורה או לא, ובזה קיימא לן דאינו חייב מדאורייתא ללמוד הפיסוק טעמים, ומן התורה יכול להפסיק במקום שרוצה, ע"ש.

אך יש לציין שבספרים קדמונים יש מחלוקת גדולה בזה, ויש שסברו שהוא מאנשי כנסת הגדולה, ויש שסברו שהם מעזרא הסופר, ואכמ"ל.

רבינו: בנוגע די טעמי המקרא איז אזוי, די תורה הקדושה האט פיר זאכן, עם איז דא טנת"א,[8] דאם איז ראשי תיבות [ט'עמים נ'קודות ת'גין א'ותיות], ס'איז דא די אותיות, דער כתב. און ס'איז דא די נקודות. און ס'איז דא די תגין אויף די אותיות. און די טעמים. וועז מ'שרייבט א ספר תורה, שרייבט מען די אותיות און די תגין. און וועז מ'ליינט אין די תורה, ליינט מען אויך די נקודות און די טעמים.

קומט אוים אז עם ווערט נשלם די קדושה פון די ספר תורה וועז מ'שרייבט א נייע ספר תורה ביי די ערשטע קריאה, וויל ביז יעצט וועז מ'האט געשריבן איז געווען נאר די אותיות און די תגין, און ביי די ערשטע קריאה קומט שוין אויך צו די נקודות מיט די טעמים, דעמאלטס איז דא די פיר זאכן פון די ספר תורה,[9] די חלק הכתיבה און די חלק הקריאה.

אין פני יהושע (מס' קידושין) איז דא שמועס וועגן די ביידע חלקים פון א ספר תורה.[10]

---

8 הנה נתבאר בספר יצירה (פ"ד משנה ט"ו) שהאותיות נקראים אבנים, אשר הם בונים תיבה שלימה, כי כך הוא הסדר שכל תיבה מורכבת מכמה אותיות, וכל תיבה כלולה מארבע בחינות, שהן, ט'עמים נ'קודות ת'גין א'ותיות, שהם ארבע מדריגות זו תחת זו. ובספר הק' אוצרות חיים מהרח"ו וז"ל יש שער טנת"א ובו ב' פרקים על ביאור ארבע מדריגות אלו.

9 כן כתוב בס' עץ חיים לרבי חיים וויטאל זצ"ל (שער הנקודים פרק ו דף ט"ל ע"ג) וז"ל שם: ...וזה טעם הספר תורה שיש לו בחינת כתיבת אותיות ותגין וחסרים ממנו טעמים ונקודות וכו', ועל ידי שהשליח ציבור קורא הפרשה בתורה בטעמים ונקודות לתקן מה שחסר ממנו, לכן תמצא כי הטעמים יש בהם הוראה בהוצאת הבל הפה, כי יש ניגון פרטי לכל טעם בפני עצמו בהוצאתן מהפה ולחוץ, וכן הנקודות יש להם הברה, אבל התגין אין להם שום תנועה ונדנוד בעת קריאת האותיות, והטעם כי בחינת הטעמים והנקודות הם מורים בזמן שהאורות בתוך הכלים, ולכן הם נרגשים ונדנודים בעת קריאת האותיות, יען כי על ידי הנקודות והקריאה הם מאירים בתוך כליהם שהם האותיות, אבל התגין מורים על זמן, היות האורות על גבי האותיות וחוץ להם שאז אין לאותיות שום נדנוד ותנועה, כי רוחניותם נסתלק מהם, אמנם עומדין עליהם בריחוק להאיר להם הארה מועטת, כדמיון התגין העומדים זקופים על האותיות לא בתוכן, עכ"ל.

10 עי' בפני יהושע על מס' קידושין (ל.) שמבאר שם ענין החשבון של י"ש ש'ישים ר'בוא א'ותיות ל'תורה, וז"ל שם בתו"ד: "ועוד נ"ל לפרש בענין יותר מרווח שכל אות מאותיות התורה יש לה שני בחינות קדושות ממש, ענין הכתיבה שנכתב באצבע אלקים וענין קדושת הקריאה שדיבר הקב"ה עם משה, וכדכתיב אחת דיבר אלהים שתים זו שמענו

האדמו"ר מוויזניץ: אין בני ישראל שכר זאגט ער אסאך מאל ענינים אויף די תגין.

רבינו: יא, ביי די חנוכה תורות (מאמרי כסלו טבת מאמר ב' אות ח') אויף וירא אלקים את האור כי טוב (בראשית א, ד), בשם דעם רוקח ברענגט ער עס.

האדמו"ר מוויזניץ: יא חנוכה, ער זאגט דארט פיר מאל ניין איז זעקס און דרייסיג.[11]

הגרימ"מ: די נעמען פון די טראפן איז אויך א הלכה למשה מסיני?, ווייל די רמזים זאגט מען דאך אויף די נעמען פון די טראפן.

רבינו: מן הסתם, איינער האט דאם דאך אזוי אווענק געשטעלט. די אלע זאכן זענען הייליג מקובל.[12]

צדיקים וועט זיי האבן געליינט די תורה האבן זיי אריין געלייגט א גרויסע עבודה, קריאת התורה איז געווען גאר א גרויסע עבודה.

האדמו"ר מוויזניץ: דער שוואגער ליינט אליין יעדן שבת קריאת התורה?

רבינו: ניין. יעדן שבת לייגן איך נישט. דער טאטע ז"ל האט אויך נישט געליינט, נאר די הייליגע טעג.[13]

אבד"ק גאלאנטא: אינטערסאנט זאגט מען ביים רבי'ן (הדבר"י) ז"ל, ווי ער האט אריין געלייגט אין יעדע עלי' וועמען צו ענדיגן.

רבינו: וואם ער האט אויסגעלאזט ביי די עולים לתורה.[14]

ורואין את הנשמע ושומעין את הנראה, ואמרינן נמי יש אם למקרא ויש אם למסורת, וראיה ברורה לדברי, שהרי כל אותיות שבתורה נאצלו מהשם הקדוש הויה ב"ה ולא כשהוא נכתב הוא נקרא, וא"כ כל התורה כיצא בה הכתיבה לחוד והקריאה לחוד, וא"כ שפיר מצינן למימר שעולין סמ"ך ריבוא ל"א ריבוא דכתיב וכ"ט דקריין וכמה אותיות לרוב שאין ניכרין כלל במבטא ואין בהן אלא בחינת כתיבה, כאותיות הווין ואלפין שבאמצע התיבה והנחה, כן נ"ל נכון בעזה"י, ואם שגיתי אתי תלין וה' הטוב יכפר בעדי, ועוד יש לפרש על דרך מזה ומזה הם כתובים ואין להאריך, עי"ש.

11 עיי"ש שמביא בשם הרוקח (סי' רכ"ה) שבפסוק 'וירא אלקים את האור כי טוב', יש על הט' ד' תגין, להורות ד' פעמים ט' היינו רמז אל ל"ו נרות של חנוכה, עיי"ש עוד בדבריו.

12 עיין בס' טעמי המנהגים (עמ' תקס"ו) שיש סגולה גדולה לומר בכל יום שמות טעמי המקרא, ע"ש. וכן בס' פרדס רמונים להרמ"ק זצ"ל יש ביאור על שמותיהם על פי קבלה, וכן מצינו בתורת הגר"א הרבה חידושים על פי טעמי המקרא. וכן בספר אבקת רוכל מקדמוני גאוני תימן יש ביאורים עפ"י רמז ועפ"י סוד על שמות הטעמים.

13 וכן בפר' שקלים ופר' זכור וקריאת המגילה, [ומרן רביע שליט"א נוהג לקרות בתורה גם בשביעי של פסח וביום א' דחג השבועות].

14 שעשו אצלו הרבה הוספות לכבד בעלי' כל האורחים החשובים ובעלי היארצייט. וסיפורים רבים מסופר על עבודתו הק' של מרן רביה"ק בעל דברי יואל ז"ל כאשר סיים את הקריאה בפסוק מיוחד שהי' מכוון לטובת העולה, כדרכו בקודש בקול ובמתיקות, ונעתיק כאן כמה מהם ממה שהובא בספר זקניך ויאמרו לך:

איינמאל האט א איד פארלוירן זיין פרנסה, יענע וואך איז געגאנגען פר' וויצא, און ער האט פונקט געמאכט א שמחה, און שבת האט ער עולה געווען אין ביהמ"ד. פאר ער האט עולה געווען האט ער זיך צוגעבויגן צום רבי'ן בעל דברי יואל ז"ע און ער האט זיך מזכיר געווען. און דער רבי האט ביי אים אויסגעלאזט מיטן פסוק "ויפרץ האיש מאד מאד". יענע וואך האט ער געטראפן א פיינע פרנסה וואו ער האט ב"ה מצליח געווען.

אזוי אויך א איד וואס האט געהאט גרויסע צרות אין זיין געשעפט, עס האט זיך אריינגעכאפט ווערים אין זיין סחורה, איז ער געקומען צו פארן צום רבי'ן ז"ע בעל דברי יואל אויף שבת שירה, און ער האט מזכיר געווען פארן רבי'ן. דער רבי האט געהייסן פארן גבאי ר' יוסף אשכנזי ע"ה, אז מ'זאל אים געבן א עלי' שב"ק. וכך הוה, און ער האט עולה געווען פרשת המן, און דער רבי האט ביי אים אויסגעלאזט דעם פסוק "ורמה לא היתה בו"... וען ער האט געענדיגט זאגן די צווייטע ברכה רופט זיך דער רבי אן "דו קענסט דאס נוצן"... וכך הוה, ער איז אהיימגעפארן און פון דעמאלטס אן האט ער מער קיינמאל נישט געהאט קיין פראבלעמען.

עס האט פארציילט הרה"ג ר' ישראל דוד נייוואנער ז"ל, אז ער האט עולה געווען לתורה א שבת נאך די בר מצוה אין די שטאט סאטמאר ביים רבי'ן בעל דברי יואל ז"ע. ער האט עולה געווען די עלי' פון שביעי. ס'איז געווען פ' יתרו, מ'האט אנגעהויבן נאך די עשרת הדברות און דער רבי האט ביי רבי ישראל דוד'ן אויסגעלאזט פינף פסוקים נאך חמישי מיט די וועדטער "כאשר שמעת אתה ויחי".

בשעת מעשה האט מען געזען ביים רבי'ן א מורא'דיגע זאך וואס עס האט נאך קיינמאל בעפאר נישט פאסירט. דער רבי האט אויפגעהויבן זיינע צוויי הייליגע הענט און מיט א מורא'דיגן קול האט ער ווי געבענטשט די אלע אידן וואס זענען ארום אים געשטאנען אויף די בימה - "כאשר שמעת אתה, ויחי"! אזעלכע וועדטער וואס דאס האט בשעתו געהאט גאר א גרויסן באדייט אין יענע צייטן איז שוין גאנץ אייראפע געווען כמדורת אש, אויף פאר די אונגארישע אידן האט די ערד שוין אנגעהויבן צו ברענען אונטער די פיס ר"ל. דער גאנצער עולם האט געשפירט אז דא האט דער רבי גע'פועל'ט א ישועה.

אבער אויסער דעם איז געווען ביי אים א גרויסע עבודה דאם לייענען קריאת התורה.

כ׳האב געהערט פון ר׳ חיים הערש יאקאבאוויטש, ער קומט פון קליינוואַרדיין, דארט אין קליינוואַרדיין האט געוואוינט אין די ערשט קריג, רבי לייבוש טורנער (הגה״ק ר׳ ארי׳ לייבוש האלבערשטאם ז״ל מק״ק טארנע, בן הגה״ק הדברי יחזקאל משינאווע ז״ל), דעם שינאווער רב׳ם א זוהן, ער האט דארט געפליכטעט, האט ער אים געהערט דארט ליינען די מגילה, פורים האט ער געדאוועט פריה, האט ער אים געהערט ליינען די מגילה, האט ער מיר געזאגט, ער געדענקט מיט אזעלכע בכיות האט ער געליינט די מגילה... דער דזשיקובער רב, רבי אליעזר דזשיקוב׳ער איז געווען אמאל אויף א שבת אין צאנז, און דער דברי חיים האט געליינט, און בשעת׳ן ליינען האט ער געקלאפט מיט די

אויף די בימה זענען דאן געשטאנען ר׳ ישראל דוד מיט זיין פאטער הרה״ח ר׳ מנשה ז״ל פון ארשיווע, וועלכער האט דארט געזאגט דעם ׳ברוך שפטרני׳ הרה״ח ר׳ יוסף אשכנזי ז״ל. זיי פאטער דער משב״ק הרה״ח ר׳ פייוויש אשכנזי הי״ד - וועלכער פלעגט אלעמאל שטיין אויפ׳ן באלעמער ביים ליינען - איז פונקט נישט דארט געווען דעמאלסט. שפעטער ווען ער האט געהערט וואס דא איז פארגעקומען איז ער בלייך געווארן און ער האט פארשטאנען אז ער האט דא פארפאסט א מורא׳דיגע געלעגנהייט.

וכך הוה, עס האט זיך אזוי אויסגעשטעלט אז די אלע אידן וואס זענען געשטאנען אויף די בימה בשעת וועו דער רבי האט געזאגט אט די הייליגע ווערטער האבן איבערגעלעבט די מלחמה און זוכה געווען צוריק אויפצושטעלן א דור ישרים יבורך. אויך ר׳ ישראל דוד וואס האט פארלוירן ביי די קריג זיין מאמע מיט ניין געשוויסטער הי״ד איז ער אליינס לעבן געבליבן פון די משפחה מיט זיין פאטער ע״ה, ובראשם דער רבי ז״ל אליינ׳ס.

אויך אין די שפעטער׳דיגע יארן וועו דער רבי ז״ל האט שוין נישט געליינט אליין, נאר וועו ער איז שוין צוריק געקומען פון בעל-האדבער (ששהה שם מחמת חולשתו מקץ תשכ״ח עד קיץ תשל״ד שאז העתיק דירתו לקרית יואל), עס איז געווען דעמאלסט שבת תרומה-שקלים, און מ׳האט געגעבן א עליה שלישי פאר כ״ק מרן רבינו שליט״א, און רבי אברהמ׳לע ווערצבערגער האט געליינט, און האט אים אויסגעלאזט מיט די ווערטער ׳לשאת את השולחן׳, און דער רבי ז״ל האט זיך געגעבן א רוף אן ׳פירן טיש!׳...

כ״כ ראוי להזכיר העובדא הידוע שאירע בעת שהותו של רביז״ל בעיר לאנדאן בפ׳ ראה שנת תשי״ד, וסיים אז להרבני הגגיד ר׳ געציל בערגער ז״ל הפסוק ״ומשלת בגוים רבים ובך לא ימשולו״, ואז יצא זכאי במשפט גדול וקשה בנכסיו, ועי״ז נתעשר בעשירותו המופלגת ופיזר נתן אלפי אלפים למוסדות רביז״ל די בכל אתר ואתר.

העגט און מיט די פוס, ער האט געמאכט קולות ער האט געשריגן, ס׳איז געווען א גרויסע עבודה. און דער דזשיקובער רב איז געווען אויף זיין פלאץ און אויסגעהערט דאם ליינען, און ער האט געזאגט פאר זיינע שכנים, ער האט אזוי געוויזן אינעם חומש, דא וועט ער קלאפן מיט די העגט, און דא מיט די פוס, דא וועט ער שרייען, אזוי האט ער זיי געזאגט, און אזוי איז טאקע געווען, דער דברי חיים האט געליינט, און דארט האט ער געקלאפט, פונקט אזוי ווי דער דזשיקובער רב האט געזאגט אזוי איז געווען.

נאכץ ליינען איז דער דברי חיים צוריק געקומען אויפן פלאץ דארט וואו דער דזשיקובער רב איז געזיצן. און דער דזשיקובער רב זאגט פאר׳ן דברי חיים, ׳מחותן,[15] – ער איז דאך אים געווען א מחותן – איך האב עדות אז איך פארשטיי אויך א פסוק חומש און עם כל זה האלט איך מיך איין, וואם האט דער מחותן אזוי געקלאפט?׳, זאגט איהם דער דברי חיים ׳יא אמת, אבער ס׳איז דא אין דעם נאך און נאך...׳,[16] אזוי האט ער געזאגט, ס׳איז דא אין דעם נאך און נאך און נאך... [ענינים עמוקים].

האדמו״ר מוויזניץ: מ׳פארציילט עפעם אז דער צאנזער רב האט געלערנט א גאנץ יאר פשט אין א ווערטל וואם ער האט געהערט פונעם ראפשיצער רב, ווען ער איז צוריק געקומען האט ער אים געזאגט ׳נו יונגערמאן זאג עפעם׳, האט ער אנגעהויבן צו זאגן פשט אפאר וועגן, אסאך טעמים האט ער געזאגט, האט ער נאכדעם געזאגט, ׳וואם זאל איך טוהן, כ׳בין נאכנישט צוגעקומען צו קיין העלפט׳. אין די כוונה פונעם ראפשיצער רב, די אלע פשטים און אופנים וואם ער האט געלערנט פשט, איז ער נאכנישט צוגעקומען צו קיין העלפט.

אבד״ק גאלאנטא: מ׳דערציילט אז דער שינאווער רב איז געווען אמאל אין צאנז ביי קריאת התורה פרשת יתרו, און ס׳איז געווען א מורא׳דיגע התעוררות, האט ער געקלערט אויב ס׳איז אזוי פרשת יתרו ווער ווייסט וואם עס גייט שוין זיין שבועות, למעשה האט ער שפעטער געזהן

---

15 בנו של מרן הדב״ח ז״ל הרה״ק ר׳ מאיר נתן ז״ל הי׳ חתנו של הרה״ק מדזיקוב ז״ל.

16 יש לציין שמרן רבינו שליט״א פירש פע״א בעובדא זו את המשנה באבות (פרק ו) רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, דהיינו ׳נאך און נאך און נאך׳ כדברי הרה״ק מצאנז הנ״ל.

אז שבועות איז נישט געווען אזא התעוררות, האט ער געזאגט אז פון דא איז א ראיה אז 'הקריאה מעורר הזמן' קען נאך אמאל זיין שטערקער ווי דער זמן אליינם.[17]

רבינו: אבער די קשיא איז אז ס'איז דאך דעמאלטם אויך קריאה מעורר הזמן, ס'איז דאך דעמאלטם אויך דא א קריאה, ס'איז נישט נאר דער זמן.

די מעשה גייט אזוי אז ער האט געפרעגט דעם פאטער. ער איז געווען אין צאנז און ווען דער דברי חיים האט געליינט האט ער גהערט ממש קולות וברקים, האט ער זיך פארגעשטעלט אז אויב דאס איז יעצט אזוי וועט דאך שבועות אוודאי זיין מער, איז ער געקומען אויף שבועות נאכאמאל, און שבועות האט ער נישט גהערט, האט ער געפרעגט דעם פאטער, האט ער אים געענטפערט אז אויף שבועות האט ער זיך שוין געהאט צוגעגרייט, ער האט געמאכט אן הכנה צו דעם, האט דער דברי חיים געזאגט, אמאל געט מען אהן אן הכנה מער ווי מיט אן הכנה. דאס איז דער חילוק.

אבער דער חלק מעשה איז אויך שטארק, אז פרשת יתרו האט ער ממש גהערט קולות וברקים אזוי ווי ביי מתן תורה.

אבד"ק גאלאנטא: מ'זאגט נאך אז רבי אייזיק'ל זידיטשויבער האט געהאט א חסיד ער האט געהייסן רבי שלמה'לע דאלינער, ער איז געווען אויף שבועות אין זידיטשויב, און ווען רבי אייזיק'ל האט אנגעהויבן צו ליינען די עשרת הדברות האט ער געזעהן ממש שווארץ פאר זיך, ער האט מורא געהאט אז ער גייט שטארבן, ער וועט אויסגיין, האט ער אנגעהויבן צו טראכטן און ער איז צוריק געקומען צו זיך, האט אים רבי אייזיק'ל שפעטער געזאגט, א שאד א שאד אז די האסט אוועק געטראכט, דו האסט שוין געהאלטן ביי 'חשך ענן וערפל', ווען דו ווארטסט ווען נאך אביסל וואלטסטו ווען גהערט דעם 'קול ה' דיבר מתוך האש', אשאד אז דו האסט מסיח דעת געווען.

רבינו: ס'איז א קול גדול ולא יסף (דברים ה, יט).

אבד"ק גאלאנטא: רש"י זאגט דאך 'ולא פסק' [וז"ל שם: ולא יסף מתרגמינן ולא פסק, כי קולו חזק וקיים לעולם], זאגט דער קאמארנער אז ביי נכדי רש"י גייט דאס נאך אהן עד היום, אזוי זאגט ער.

---

17 ועי' בברך משה פ' יתרו דף קנ"א, מה שביאור בזה.

רבינו: ער רעכנט אוים רש"י הקדוש וכן כל יוצאי חלציו, דעם אר"י הקדוש דעם בעל שם טוב, די תלמידי בעל שם הק', אז אלע האבן זוכה געווען צו הערן די קולות וברקים.[18]

האדמו"ר מוויען: ס'איז אינטערעסאנט וועם ער רעכנט אוים. ס'איז א געוואלדיגע מדריגה צו הערן קולות וברקים ווי ביים מעמד הנבחר.

רבינו: יא, אבער אזוי זאגט ער.

די משנה זאגט דאך (אבות ו, ב) בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, פון וואו גייט דאס ארויס? פון הר סיני. ווי קומט דאס צו הר סיני?, נאר דאס איז פון די קולות וברקים, ולא יסף, 'ולא פסק', במילא הערט מען דאס יעדן טאג, עם קומט נאך ווייטער יעדן טאג.

אבד"ק גאלאנטא: מ'זאגט דאך אז די הרהורי תשובה וואס א מענטש האט קומט דאך פון דעם.

רבינו: דער בעל שם הקדוש זאגט דאס.[19]

---

18 כ"כ הרה"ק מקאמארנא בספרו היכל הברכה (פר' ואתחנן) וזה לשונו: קול גדול ולא יסף, עי' רש"י ז"ל שכתב "קולו חזק וקיים לעולם". מבואר שמי שמקדש עצמו יזכה לשמוע קול ה' שקיים לעולם, כמו שזכה מרן הקדוש האר"י ומרן הבעש"ט עם כל התלמידים כידוע ומפורסם, שזכו לשמוע בקולות וברקים וקול שופר חזק באמירת "אנכי" עם כל הרזין סתימים עילאין, וכן רש"י ז"ל היה לו זה המדרגה כפי הנראה מדבריו ופרושו וכן כל יוצאי חלציו, עכ"ל.

19 כן מתאמרא משמיה דמרן הבעש"ט הק' זי"ע (הובא בתולדות יעקב יוסף פ' ויקרא) על המשנה (אבות פ"ו מ"ט) בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, דלכאורה ממה נפשך, אם אי אפשר שישמע אדם הכרוז הזה למה יוצא בת קול כלל, ואם אפשר שישמע מדוע באמת לא נשמע לשום אדם, וביאר כי מה שמגיע לאדם הרהורי תשובה בכל יום הוא מן הכרוז ההוא, ואם יטה אוזן לשמוע קול הקריאה אפשר לכל אדם שישמע והיינו במחשבה, אך אם הוא בר דעת להבין שזה המחשבה הוא קול הכרוז והבת קול יטה אזנו לשמוע בלימודים לעשות רצון קונו, אבל הפתי כשבא לו הרהורי תשובה מהכרוז נתעצב והולך לבית היין לומר תנו שכר למרי נפש ואינו שומע לקול הבת קול לשוב אל בוראו, עכ"ד. (ועי' בזה גם בספה"ק חרדים פ"ע).

ובזה ביאר מרן רביה"ק ז"ל בברך משה (פ' תרומה עמוד קצה) מה שאמרו ישראל (שמות כד ז) כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע, כי בני ישראל קבלו עליהם שמירת התורה והמצוות וכל אשר דיבר ה' נעש"ה, ושמא תאמר הלא עלולים להכשל בחטא ופשע, על זה הוסיפו ואמרו

אבער אינטערעסאנט דער ראפשיצער רב (זרע קודש פר׳ וארא) זאגט אז נישט יעדער איז זוכה צו הערן דעם בת קול איינוג, נאר די צדיקים הערן דאס. אנדערע הערן שוין אביסל שוואכער, נאכדעם איינער וואס איז נאך ווייטער הערט דאס נאך שוואכער, און אזוי ווייטער, אזוי זאגט ער אין זרע קודש, דאס איז נישט פאר יעדן איינעם, נאר צדיקים הערן דעם בת קול בכל יום.[20]

האדמו״ר מוויזניץ: פארוואס דארפן דאס די צדיקים הערן זיי זענען דאך במילא ערליכע אידן?

דער טאטע (האדמו״ר הישועות משה מוויזניץ ז״ל) פלעגט אזוי צו פרעגן די קשיא, דער וואס הערט דעם בת קול דארף דאך שוין נישט הערן, און דער וואס דארף הערן הערט דאך נישט, איז פארוואס פעלט אוים דער בת קול?

רבינו: למעשה, עפעס הערט מען, עפעס גייט אריין, עפעס א הרהור תשובה.

אויב מ׳וויל באמת הערן, דעמאלטס הערט מען עס, אזוי שטייט אין ספרים.[21]

אבד״ק גאלאנטא: די גמרא זאגט דארט אין מס׳ תענית (דף כא.) ביי רבי יוחנן ואילפא אז ס׳איז ארויס א בת קול אז מ׳גייט אראפ ווארפן אויף זיי די וואנט [שמניחין חיי עולם הבא ועוסקין בחיי שעה], רבי יוחנן האט דאס געהערט און אילפא נישט. רבי יוחנן איז געגאנגען אין ביהמ״ד אריין און ער איז אויסגעוואקסן א רבי יוחנן.

לאחמ״כ יצא רבינו במחול לצדיקים

ונפרד רבינו מהם ברב ברכות

ונשמ״ע, פי׳ שישמעו ויטו אוזן לקול הבת קול היוצא בכל יום ויום מהר חורב, וישובו בתשובה אל השי״ת, עכ״ד.

ומרן רבינו שליט״א כאשר דיבר בקדשו בתוך דרשת הכנה ליו״ט שבועות, אמר כדלהלן: וכל זה נאמר לשעתו ונאמר גם על לעתיד בכל דור ודור, כי בכל שנה ושנה יש לנו הזכיה לקבל התורה מהדש, כי קולו של הקב״ה נצחיי הוא, ועד היום הזה נשמע מסוף העולם ועד סופו קול ה׳ בכח, וכדמתרגם (בפ׳ ואתחנן) ולא פסק, ואילו היה לנו עינים טהורים, בוודאי היינו זוכים לשמוע ולראות את הקולות ואת הלפידים שעדיין ישנם בעולם, וגם כעת שאין לנו זכיה זו, מכל מקום התעוררות בלב מגיע לכל אחד, ובכל שנה ושנה אף שאין האדם מרגיש בפועל, עם כל זה "טוט אים עלעקטירעזירן" התעוררות מחדש על קבלת התורה, ובבוא יום חג השבועות מתרומם לבבו בהעלות על זכרונו כי ביום הזה עמדו רגליו על הר סיני וזכה לשמוע אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה, כי גם אני נמנה בתוך עם ישראל שזכו למעמד הנבחר (שמות יט טז) ויהי קולות וברקים וענן על ההר ויחרד כל העם אשר במחנה, שהקב״ה פתח העליונים והתחתונים והראה לדעת כי אין עוד מלבדו, והשיגו אז ישראל אחדות הבורא ית״ש ומזה נשפע עליהם חרדה גדולה, וקבלו עול התורה והמצוות באימה ובפחד ברתת ובזיע. וכמו כן אנחנו מעבודתינו בהתקרב ובא עת שנזכה לשמוע את דבר ה׳, צריכים אנו לבקש שנזכה להאזין אליו ולהרגיש אחדות הבוית״ש, וגם יאחז כל אדם הפחד והיראה שישנו עוד בעולם מעין דמתן תורה, שגם זה בכלל הקול גדול דלא פסק, ואף במשהו וכל שהוא של חרדה אם נזכה לזה, גדול הוא והרבה יש בזה להשפיע על האדם.

ובכן בעמדינו בשלשת ימי הגבלה, הנה אנו קוראים פרשת בחודש השלישי ועשרת הדברות, צריכים להכין את נפשינו ולהתבונן בקדושת הימים הבאים לקראתינו לשלום, לקבל בהם עול התורה ולבכות ולהתחנן לפני ה׳ שנזכה לאורו של תורה שניתנה ביום הזה, ושנהיה גם אנחנו נכלל בתוך בני ישראל המקבלים בו ביום עול התורה מהדש.

ויה״ר שנזכה לשמוע ולהאזין ולהבין דברי אלקים חיים, ולאיזה השפעה ממה שיושפע מן השמים, ויה״ר שנזכה להיות מן השומעין ולא מן הנדחין ח״ו, ונזכה קצת לשמוע וקצת להרגיש, והיה זה שכרינו מה שיכולין לזכות לאתערותא דלעילא והתעוררות קדוש ביום הזה שהוא מעין דמעין ממעמד הנבחר, והשי״ת יהא בעזרינו שנזכה לקבל התורה באנפין נהירין בשכל הישר ובדעה נכונה, ונזכה לשפוך תחינה לפני החנון לאדם דעת בתפלת והאר עינינו בתורתך ודבק לבינו במצותיך, ועל ידי שנקבל עלינו עול התורה וקיום המצות ונעשה רצון השי״ת נזכה לכל טוב ולביאת הגואל במהרה בימינו.

ועי׳ בדברי יואל לחג השבועות דרוש ב׳ ועוד, עה״פ ו׳אתם׳ תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, ובפסוק ו׳עתה׳ אם שמוע וגו׳.

---

20 וז״ל שם: כמו שביארו הקדמונים (ספר חרדים בהתימת הספר) דברי רז״ל שאמרו (אבות פ״ו מ״ב) שבכל יום בת קול יוצאת מהר חורב, וכתוב בספרים שמזה בא לכל אדם הרהור תשובה בכל יום, על ידי הכרוז היוצא מהר חורב, רק שהצדיקים הקרובים אל ה׳ מרגישים יותר בשמיעה ממש ששומעים את הקול, ויש עוד מדריגה, שבאמת אינם שומעין רק שמרגישין בלבם איזה הארה מזה הקול, ומזה מרגישין הקול, וכל מה שמתרחק מהקדושה מתרחק אצלו כח ההרגשה והשמיעה, ועל דרך זה כולם בכמה ענינים.

21 עי׳ בספה״ק דגל מחנה אפרים (פ׳ ראה) על הפסוק שמור ושמעת וגו׳ וזלש״ק: י״ל רמז בשני תיבות אלו, ע״ד ב״ק יוצאת מהר חורב וכו׳, ומה שאמר אא״ז זללה״ה ידוע שהוא הרהורי תשובה הבאים לאדם בכל יום, ועיין בספרים הקדושים של הרב מפולנאה זללה״ה, והנה בזה נתבאר התימא והפלא שהקשה מפני מה הכרוז יוצא בשאין שום שומע, וביאר ז״ל מי שרוצה לשקול בפלס רגליו ולבקש דרך ה׳ ויהיה עומד ומצפה מתי יהיה לו התעוררות דבר ה׳ אז בוודאי ישמע הב״ק שהם הרהורי תשובה כנ״ל, והוא שמרמז שמור לשון המתנה היינו שתהא ממתין ומצפה לשמוע דבר ה׳, אז בוודאי ושמעת הרהורי תשובה הבאים לאדם בכל יום אתערותא דב״ק והמשי״ב:

זאת התורה לא תהא מוחלפת

דברות קודש קילורין לעינים

מכ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

אצל שיעור תהלים בהיכל המתיבתא הק' בקרית יואל יצ"ו יום ב' פרשת במדבר תשפ"ג לפ"ק

דוד המלך זאגט אין תהלים, קאפיטל ט"ו פסוק ג', לא רגל על לשונו לא עשה לרעהו רעה וחרפה לא נשא על קרובו.

כ'האב דא געקלערט צו זאגן אזוי, אונזער תפקיד איז צו מאכן א כבוד פארן באשעפער, א כבוד פאר די תורה הקדושה, און א כבוד פארן פעטער ז"ל נשמתו בגנזי מרומים.

ביים פעטער ז"ל איז אמאל געווען, מ'איז צו אים געקומען רעדן וועגן דף היומי, וואספארא גוטע זאך דאס איז, גאנץ כלל ישראל וועט לערנען דף היומי, יעדער וועט לערנען גמרא, ס'איז אזא גוטער רעיון, ס'איז אזא גוטע זאך. ער האט געענטפערט קורץ, "**דף היומי איז א חיזוק פאר די אגודה, און די אגודה איז א חיזוק צו ציונות!**" אזוי האט ער געענטפערט.

ס'איז געווען ל"ג בעומר פאריגע וואך. עס איז געווען עגמת נפש אין די פארגאנגענע יארן ל"ג בעומר אין מירון. צו מאכן א סדר אז מ'זאל קענען ארויף גיין צום ציון הקדוש פונעם הייליגן תנא רבי שמעון בן יוחאי איז זייער א גוטע זאך, און יעדער האט ארויס געקוקט אז מ'זאל קענען ארויף גיין אומגעשטערט אהן א עגמת נפש. אבער צו מאכן פעולות צוזאמען מיט א חבר הכנסת המינים, אז ער זאל מצליח זיין אין זיין תפקיד, און אז ער זאל קענען איבער נעמען און באקומען בעלות אויף גאנצן הר מירון ובכללם מערת התנא רבי שמעון בר יוחאי?!

דער סך הכל פון ל"ג בעומר וואס איז געווען, אלע אלע זענען משבחים ומפארים דעם חבר הכנסת המינים, דער בענטשט אים, דער וואונטשט אים בכל לשן לחישותא. עם שטעלט זיך אזוי אויס, יעדער לויבט דעם חבר כנסת המינים, און דער חבר כנסת המינים אליינס לויבט דעם ראש הכופרים, דאס איז ליידער דער מציאות, ס'איז ליידער נתרומם געווארן דער כבוד פון די מדינה אויף א פרומען אופן, באופן נורא, די כבוד פונעם חבר כנסת המינים, די כבוד פונעם ראש הכופרים, און די כבוד פון די עצם מדינה הציונית.

ווען א יחיד וואלט דאס געטוהן, איז מה לנו ולו, אונז קענען מיר אים שוין, ער איז א איש נבזה, אונז האבן מיר נישט קיין געשעפטן מיט אים. **די שאלה שטעלט זיך ארויס, דער פעטער ז"ל וואלט צו דעם מיטגעשטאנען? ער וואלט געגעבן די הסכמה פאר דעם? און ער וואלט געטוהן פעולות פאר דעם, צו ציהאלטן דאס? זיכער אז ניין! ברור כשמש אז ניין!** איז אז מ'קומט בשם סאטמאר און מ'לויבט דאס און מ'איז דאס משבח, איז דאס חרפה נשא על קרובו, עם איז א גרויסע חרפה דאס משבח זיין, דאס גאנצע ענין. ברוך ה', אונז האבן מיר נישט קיין חלק אין די חרפה.

די שאלה שטעלט זיך ארויס, דער פעטער ז"ל וואלט צו דעם מיטגעשטאנען? ער וואלט געגעבן די הסכמה פאר דעם? און ער וואלט געטוהן פעולות פאר דעם, צו ציהאלטן דאס? זיכער אז ניין! ברור כשמש אז ניין!

עס איז געווען מיט פופציג יאר צוריק איז געווען דא אן עסק, מ'איז געגאנגען אויף א דעמאנסטראציע קעגן מדינת ישראל. יחידים האבן דאס אליינס ארגאניזירט, און ס'איז געווען רבנים, און מ'קען זאגן תלמידי חכמים יראי ה', וואס האבן דאס צוגעהאלטן, דער פעטער ז"ל איז ארויס געגאנגען זייער שארף קעגן דעם, נישט וועגן דעם ווייל מ'האט געמאכט א דעמאנסטראציע קעגן מדינת ישראל, נאר ווייל מ'האט געמאכט אליינס א דעמאנסטראציע. ער האט געהאלטן אז ס'איז נישט געמאכט געווארן מיט די געהעריגע אוטאריטעט וואס האט דאס געדארפט צו מאכן. ער האט געהאלטן אז לא כל הרוצה ליטול את השם יטול, עם ווערט אן הפקירות און דאס טויג נישט.

וואס וואלט ער געזאגט צו די יעצטיגע געשעהנישן? עס איז דא א בית דין אין ירושלים עיה"ק, דער בית דין פון די העדה החרדית, יחידים האבן דאס געמאכט אויף די אייגענע דעה, זיי האבן באשלאסן צו מאכן א הסכם מיט צו גיין. כ'גיי יעצט נישט אריין צי ער האט יא באקומען געלט, צי ער האט נישט באקומען געלט, דאס איז וויכוחים וואס מ'קען זיך אין דעם מתווכח זיין, צי מ'האט געגומען געלט פון דעם און פון דעם, כ'גיי אין דעם נישט אריין. דאס מציאות איז אז מ'האט דאס אליינס געמאכט אהן דעם בית דין, דאס ווייזט א חירום אינעם כח פון בית דין אין ירושלים עיה"ק.

אמת ס'איז ארויס געקומען נאכדעם א בריוו פון עטליכע רבנים אז זיי געבן אן הסכמה צו די זאך. פאר פופציג יאר צוריק איז אויך געווען אזעלכע מיני רבנים, די זעלבע חשוב'ע רבנים, זיי האבן אויך געגעבן אן הסכמה, עם כל זה איז דער פעטער ז"ל געווען זייער שארף.

נאך אינטערסאנט, איינער פון די רבנים המסכימים איז געווען ביי מיר אין שטוב, און איך האב אים געפרעגט וואס גייט דא פאר? ער האט גארנישט געוואוסט אין דעם גאנצן ענין, און א טאג נאכדעם איז זיין נאמען אונטער געשריבן פאר אן הסכמה אויף דעם, א טאג פריער האט ער נישט אנגעהויבן צו ווייסן גארנישט אין דעם ענין. דאס ברענגט אן הפקירות און א חירום אין די גאנצע הנהגה, און אז מ'איז דאס מחזק איז דאס אויך בכלל פון חרפה נשא על קרובו. און ברוך ה' אונז האבן מיר נישט קיין חלק אין דעם.

לעילוי נשמת

האה"ח

מרת **שרה ליבערמאן** ע"ה

ב"ר **חיים צבי** ז"ל

וכל בניה שנעקד"ה

נלב"ע כ"ג אייר

ת נ צ ב ה

הונצח ע"י נכדה

מוה"ר **אהרן יוסף וויס** הי"ו

אב"י בבארא פארק יע"א

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בשמחת הבר מצוה של דור רביעי למזל טוב

בן לנכדו הרה"ג ר' יואל הכהן גלאנץ שליט"א

מו"ץ בקהלתינו הק' בוומסב"ג יצ"ו

חתן בנו הגאון הצדיק רב ור"מ דקהילתינו וומסב"ג שליט"א

ליל שישי פרשת אמור אול"י פסח שני תשפ"ג לפ"ק

בביהמ"ד הגדול בוויליאמסבורג יע"א

אחרי שהאריך בדברי דרוש בעניני פסח שני

עס איז א שמחת הבר מצוה פון א איניקל א חשוב'ער איניקל, אן אור איניקל, מיין זוהן'ס איניקל, ברוך ה' א דור רביעי קומט אריין לעול המצוות, געלויבט דעם היילִיגן באשעפער. עס פארשטייט יעדער אינער אז ס'איז א געוואלדיגע גרויסע שמחה, שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, דער אויבערשטער האט געגעבן יארן, דער אויבערשטער האט געגעבן לעבן, אז מ'קען צוקומען צו דעם, אן אור איניקל קומט אריין לעול המצוות.

עס איז דא א מדרש, 'שאלו תלמידיו את רבי', די תלמידים האבן געפרעגט רבי, 'מנין לבן י"ג שנים למצוות', פון וואו וויים איך אז י"ג שנה ווערט מען בר מצוה און מ'ווערט חייב במצוות, 'אמר' האט ער געענטפערט, 'דכתיב ארבעים יכנו'. לכאורה פון וואו זעהט מען פון 'ארבעים יכנו' אז מ'ווערט בר מצוה?

האב איך געקלערט אזוי, די גמרא אין מסכת בבא מציעא דף פ"ה, אמר רבי פרנך אמר רבי יוחנן, ער זאגט אזוי, כל שהוא תלמיד חכם ובנו תלמיד חכם ובן בנו תלמיד חכם שוב אין התורה פוסקת מזרעו לעולם, שטעלט זיך שוין נישט אפ די תורה, שנאמר לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם, אז ס'איז לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך, איז אמר ה', זאגט דער אויבערשטער, אז מעתה ועד עולם, אזוי טייטשט אויס די גמרא.

זאגט תוס' אין כתובות דף ס"ב, אז דאס איז נאר דוקא ברואין זה את זה, ווען די דריי דורות זעהן זיך. איז דאך באקאנט אין ייטב לב פרשת ראה, ברענגט ער צו א מעשה פון זיידן דער ישמח משה, וואס דער ישמח משה האט געזאגט אז ברואין זה את זה מיינט מען בדברי תורה, מ'זעהט די זיידע מיטן קינד מיטן אייניקל לערנען אינאיינעם, זיי זעהן זיך מיט דברי תורה. פארציילט דארט דער ייטב לב די מעשה, אז דער ישמח משה האט געזאגט תורה, נאכדעם האט ער געהייסן דעם זוהן רבי אלעזר ניסן זאל זאגן תורה, און נאכדעם האט ער געהייסן דעם אייניקל דער ייטב לב זאל זאגן תורה, כדי ס'זאל זיין רואין זה את זה בדברי תורה, און אזוי וועט מקוים ווערן דער לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם, אזוי ברענגט ער.

האב איך געקלערט אזוי, רבי ישמעאל אומר בשלש עשרה מידות התורה נדרשת בהם, די תורה ווערט געדרש'נט מיט י"ג מידות, ווען דריי דורות זעהן זיך, דער זיידע מיטן קינד מיטן אייניקל, זיי זענען רואין זה את זה בדברי תורה, לערנען זיי תורה וואס די תורה איז נדרשת בי"ג מידות, דער כח הקדושה פונעם זיידן מיטן קינד מיטן

אייניקל וואס זיי לערנען תורה דאס בלייבט, דאס ווערט איינגעגעסן אין די קינדער, און לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם.

דער טאטע ז"ל אין ברך משה פרשת תולדות, זאגט ער, אברהם יצחק און יעקב, די הייליגע אבות, אברהם האט נאך געזעהן יעקב אבינו, ער איז אלט געווען פופצן יאר, און זיי האבן צוזאמען געלערנט תורה, מקיים צו זיין דעם לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך, עס זאל זיין רואין זה את זה בדברי תורה, דורך דעם איז דא די הבטחה פאר כלל ישראל, אז לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם, איז דא די הבטחה פאר כלל ישראל עד ימינו אלה, ביז צום היינטיגן טאג, דער מעתה ועד עולם מיינט מען ביז אייביג. ליגט אין יעדן איד דער כח הקדושה פון אברהם יצחק און יעקב וואס האבן עוסק געווען צוזאמען בדברי תורה, די אבות הקדושים, דער כח הקדושה איז אריין געגאנגען אין יעדן איד און דאס בלייבט עד סוף כל הדורות.

קומט אוים אזוי, די אבות האבן געלערנט תורה איינער מיטן אנדערן, האבן זיי געלערנט די תורה וואס איז נדרשת בי"ג מידות, איז דא דריי מאל י"ג, און דריי מאל י"ג איז ל"ט, וויפיל מ'געבט מלקות. וועז א איד איז עובר אויף א לאו דאורייתא וואס עס שטייט אין די תורה, ווי קען א איד עובר זיין אויף א לאו דאורייתא וועז ער האט אין זיך א כח הקדושה פון די אבות הקדושים אברהם יצחק און יעקב וואס האבן צוזאמען געלערנט תורה, די תורה וואס איז נדרשת בי"ג מידות, און אריין געגעבן אין אידישע קינדער לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם, מעתה ועד עולם מיינט דאך דיך! דו האסט דאך דער כח הקדושה פון אברהם אבינו! די דריי מאל י"ג מידות שהתורה נדרשת בהם! קומט אים מלקות ל"ט ווייל ער האט עובר געווען אויף די לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך, די תורה וואס זיי האבן געלערנט.

וועז א בחור ווערט בר מצוה ביי די דרייצן יאר, דעמאלטס ווערט ער מחויב במצוות, בעפאר דעם איז ער געווען א אינו מצווה ועושה, און וועז ער ווערט בר מצוה ווערט ער מצווה ועושה, און תוס' זאגט, פארוואס איז מצווה ועושה מער, ווייל עס איז דא התגברות היצר, יעדער פארשטייט אז עס איז דא התגברות היצר מאכט דאס שוועער, עס קומט א גרויסער און א שטארקער יצר הרע, א אינו מצווה ועושה האט נישט אזא כח היצר. שטעלט זיך יעצט די שאלה, פון וואו נעמט זיך פאר א בחור וואס ווערט אלט דרייצן יאר א כח וגבורה ער זאל קענען לוחם זיין קעגן דעם שטארקן יצר הרע וואס איז יעצט נאך שטערקער געווארן, וועז ער איז געווארן דרייצן יאר און ער איז געווארן א מצווה ועושה איז נאך געווארן נאך שטערקער דער יצר הרע, און ער דארף זיך קענען באפאסן און זיך שלאגן מיט אזא גרויסן יצר הרע, מנין לבן י"ג למצוות, פון וואו נעמט זיך כח פאר א בן י"ג למצוות, ער זאל זיך קענען שלאגן מיטן יצר הרע.

אויף דעם ענטפערט די מדרש, פון 'ארבעים יכנו', ארבעים יכנו איז דאך טייטש איינס ווייניגער, ניין און דרייסיג, פארוואס געבט מען ניין און דרייסיג מלקות, ווייל דריי מאל י"ג דאס איז דער כח הקדושה פון אברהם יצחק ויעקב ליגט ביי יעדן איינציגן איד מעתה ועד עולם, ביי יעדן איינציגן איד איז מושרש דער כח פון אברהם יצחק ויעקב וואס זיי האבן געלערנט תורה, ברואין זה את זה בדברי תורה, דערפאר קומט זיך מלקות ל"ט, זעהט מען פון דעם ווי ס'איז מושרש אין א איד, אין יעדן איינציגן איד איז מושרש, דאס איז א כח הקדושה פון די אבות הקדושים, וועגן דעם קען מען זיך שלאגן קעגן די התגברות היצר, במילא דאס איז דער כח פאר א איד זיך צו מתגבר זיין און זיך שלאגן מיטן יצר הרע וועז ער ווערט א מצווה ועושה צו זיין אן עובד ה'. דאס האב איך געקלערט אזוי א דבר תורה לכבוד די בר מצוה פונעם אייניקל.

*

אודה ה' מאוד בפי, מיר ליגט נאך אין די ביינער די דברי תורה וואס דער טאטע ז"ל האט געזאגט וועז איך בין בר מצוה געווארן, דער טאטע ז"ל האט נאכגעזאגט דעם ייטב לב אין פרשת ויחי, ראה פניך לא פיללתי והנה הראה אותי אלקים גם את זרעך, האט ער נאכגעזאגט וואס דער ייטב לב האט געזאגט, שטייט אין ייטב לב אז ער האט דאס געזאגט פארן ישמח משה וקלסיה, עס שטייט והנה הראה אותי, ס'וואלט וועז געדארפט שטיין והנה הראה לי, האט דער ייטב לב געזאגט, ראה פניך לא פיללתי, כ'האב נישט געגלייבט אז כ'וועל זעהן דיין פנים, והנה הראה 'אותי', איך זעה מיך אין דיינע קינדער, 'גם את זרעך', איך זעה מיך, איך שפיגל מיך אפ, יעקב אבינו שפיגלט זיך אפ אין די קינדער.

דער טאטע ז"ל איז געווען ביי די ערשטע בר מצוה, וואס ער האט בר מצוה געמאכט נאך וואס ער האט מיטגעמאכט שוועערע זמנים אין די קריג'ס יארן, און מ'האט נישט געגלייבט אז מ'וועט ארויס גיין און מ'וועט ניצול ווערן

ממות לחיים, האט ער דעמאלטס מיט גרויס רגש דאס געזאגט, ראה פניך לא פיללתי, ער האט נישט געגלייבט אויף זיך אליינס, והנה הראה אותי אלקים גם את זרעך, ער זעהט שוין די קינדער, אזוי האט ער דעמאלטס געזאגט, ער האט דאס אויסגעטייטשט אזוי, והנה הראה 'אותי', האט דער טאטע ז"ל געזאגט, איך זעה מיך, איך זעה די אבות אין די קינדער, אזוי האט ער דעמאלטס געזאגט.

עס איז א גרויסע שמחה, והנה הראה אותי אלקים 'גם' את זרעך, גם איז גם לרבות, אז מ'זעהט א דור רביעי, מ'זעהט קינדער הולכים בדרך האבות, זיי שפיגלען אפ אזוי ווי די אבות הקדושים האבן געוואלט מ'זאל זיין, מ'זאל עוסק זיין בתורה וביראה, מיט יראת ה' מקדימה.

האב איך נישט געגוג ווערטער אין מויל צו לויבן און דאנקען דעם באשעפער, מ'דארף צו דערמאנען מיט דריי יאר צוריק האבן מיר אלע מיטגעמאכט שוועריע זמנים, זייער שווערע זמנים, והנה הראה אותי, 'והנה' איז דאך א לשון שמחה, והנה הראה אותי אלקים גם את זרעך, מ'קען דא זיצן יעצט, ווען מ'מאכט א בר מצוה פאר א אור איניקל, ס'איז א געוואלדיגע גרויסע שמחה, און עס איז נישטא געגוג ווערטער אין מויל ארויס צו ברענגען די רגשי הלב, השיר והשבח לחי העולמים, מ'דארף דאנקען און לויבן דעם הייליגן באשעפער, אז מ'האט די זכיה צו זיצן ביי א שמחה.

דער אויבערשטער זאל העלפן אז מ'זיצט דא ביי די שמחה, ער זאל זיין א כהן שדעתו יפה, א כהן עומד ומשמש בכהונה, א כהן לקל עליון, א עבד נאמן לה' אין א בחינה פון מצווה ועושה, דער אויבערשטער זאל העלפן ער זאל זוכה זיין צו מקיים זיין אלע תרי"ג מצוות, אלע רמ"ח מצוות עשה און אלע שס"ה לא תעשה, בעזר שמו יתברך, ער זאל שטייגן במעלה אחר מעלה בסולם העולה בית קל, תורת ה' תמימה, יראת ה' מקדימה, ומידות טובות וישרות, ער זאל זוכה זיין פלייסיג צו לערנען, עוסק צו זיין בתורה ובמצוות כראוי, דאס איז געווען דער דרך פון אבותינו הקדושים, זיי זענען געזיצן יומם ולילה און עוסק געווען בתורה.

כ'דערמאן מיך א שיינע מעשה, דער זיידע ז"ל דער עצי חיים, ווען דער קדושת יו"ט איז נפטר געווארן איז ער אלט געווען פיר און צוואנציג יאר, ער איז נאך געווען ווי מ'זאגט א יונגערמאן, ער איז געווען א אב בחכמה ורך בשנים, ווען ער איז געווארן רב האט ער אריבער געשיקט א שליח צום סטרימבער שוחט, ר' בן ציון וועריצבערגער, ער איז געווען שוחט אין שטאט סטרימבא, אז ער ווייל מיט אים רעדן, ער זאל אריבער קומען, ער מוז נישט קומען אויף שבת, ס'זאל נישט הייסן אז ער האט אים גערופן אויף שבת, ער ווייל מיט אים רעדן. למעשה איז ער יא געקומען צופארן אויף שבת, נאך שבת איז ער איין געקומען, האט ער אים געזאגט, דער טאטע ז"ל איז נפטר געווארן און עס איז געפאלן אויף אים דאס עול הרבנות, מילא - האט ער געזאגט - דאס קען איך נאך אננעמען, אבער דאס רעביסטעוועט, ער פילט נישט אז ער קען דאס..., זאגט ער אים, וואס הייסט? דער טאטע האט דאך אויך געפירט רעביסטעוועט, זאגט ער, וואו קענט איר מיך צוגלייכן צום טאטן? זאגט ער אים, פארוואס נישט? זאגט ער, דער טאטע האט דאך געהארעוועט, האט ער אים געזאגט, נו וועט איר אויך הארעווען...

דאס וואס איך קען זאגן פאר מיין איניקל, די זיידעס זכרונם לברכה זענען געווארן גדולי תורה וירא ווייל זיי האבן געהארעוועט, זיי זענען געזיצן און געהארעוועט אין תורה ומצוות, אזוי זענען זיי אויסגעוואקסן און אויסגעשטיגן גדולי תורה. און דאס איז די צייט ווען מ'ווערט בר מצוה זיך מקבל זיין צו זיצן און הארעווען אין תורה און אין יראת שמים, אזוי וועט מען אויסוואקסן בדרכי אבות.

זאל דער אויבערשטער העלפן ער זאל טאקע זוכה זיין צו שטייגן אין תורה ויראת שמים, עוסק צו זיין בתורה בהתמדה, דער אויבערשטער זאל העלפן די עלטערן זאלן זוכה זיין מגדל צו זיין אים מיט די אנדערע קינדער לתורה לחופה ולמעשים טובים מתוך נחת ושמחה בבריאת השלימות תמיד.

און א ברכה פאר מיין חשוב'ער זוהן דא ער זאל זעהן נחת דקדושה פון אים פון אלע קינדער און איניקלעך, ער זאל זעהן דורות ישרים ומבורכים. און א ברכה פארן שוואגער דער בארא פארקער רב א רפואה שלימה מיט אריכות ימים ושנים און א שיבה טובה וכל מילי דמיטב. און פארן מחותן ברכות לרוב אין אלע ענינים געזונט תענוג ונחת וכל טוב. און פאר כל הקהל הקודש וואס זענען זיך משתתף אין די שמחה, רב ברכות לבית ישראל, דער אויבערשטער זאל העלפן אסאך ברכות, בני ברוכי, מזוני רויחי, חיי ארוכי פארן גאנצן קהל, אשר ישנו פה ואשר איננו פה, נחת דקדושה פון אלע יוצאי חלציכם תמיד, ביז דער אויבערשטער וועט העלפן מיר וועלן זוכה זיין מקבל צו זיין פני משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

ישב ראש

ניהול המעמד בטוב טעם ודעת

מוה"ר נחמן ליווי הי"ן

רבר המעמ

הגה"צ אב"ד ור"מ שליט"א

בואו חשבון

א בליק אינעם קוויקבוקס פון די מוסדות

מוה"ר יעקב יצחק אבערלאנדער הי"ן

משא המעמ

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

נשיא מוסדותינו הק'

ארבעה ראשים הם

סודות פון חדר

רייכע אינפארמאטיוון פאנעל
דורך די מנהלי המוסדות

הרב בנימין זאב פוקס שליט"א
|| הרב שלמה זלמן גראס
שליט"א || הרב ישראל מאיר
פריעדמאן שליט"א || הרב
אפרים העכט שליט"א

באגלייט מיט פילע אויפדעקונגען
מאחורי הפרגוד מיט אקטועלע
און וויכטיגע ידיעות וואס
איז נוגע חינוך הבנים

פרקי חזנות דורך וועלט בארימטן חזן

מו"ה שלמה זלמן הורוויץ הי"ן

ברכת המזון

11:00

ערשטקלאסיגע פרעזענטאציע

עשרה נסים נעשו
לאבותינו

תשע"ג – תשפ"ג

א שפאציר
אין די צען
יאר פון קיום
המוסדות

פאר אלע תלמידי מוסדותינו הק'

מוסדות סאטמאר מאנסי

אל כבוד ידידינו ואנשי שלומינו שיחי'

ביותרת הכבוד ובחדוותא דאורייתא באנו בזה להתכבד
ולהזמין את מע"כ לבוא ולקחת חבל

במעמד

דינר השנתי

עלי עשור

חגיגת יובל העשור להתייסדות

מוסדותינו הק' ממלכת התורה והיראה

ישיבה תורה ויראה ובית רחל דרבינו
יואל דסאטמאר מאנסי

בהשתתפות קהל רב רבנן ותלמידיהון

ובראשם כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

שיתקיים אי"ה ברוב פאר והדר ביום המיוחס

ביום ב' נשא (א) שבע שחל בו שבועות **הבעל"ט**

ב' סיון תשפ"ג, ולמס' May 22

באולמי וואלי טעררעס

121 College Rd, Monsey, NY 10952

בשעה 8:00 בערב

המחכים לקבל פניכם בכבוד

הנהלת המוסדות

www.Artistic Group

קהל יטב לב
ד'סאטמאר

Cong. Yetev Lev
D'Satmar

Cental Office: 58 Lee Ave. Brooklyn NY 11211

Tel. 718-302-6720 / Fax. 718-486-2473

בס"ד

שָׁנוּ חֲכָמִים בִּלְשׁוֹן מִשְׁנָה

מבשרים אנו בקהל רב כי בעז"ה

בשב"ק פרשת במדבר

מברכין חודש סיון - שבת הכנה לקבלת התורה

ידרוש

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

דרשת פרקי אבות

מתובל עם

דברי הדרכה והכנה לקראת קבלת התורה

בבית מדרשינו הגדול

14 הופפער סטריט

בשעה 7:00

ואח"כ תפלת מנחה וסעודה שלישית
בשעה 8:40

הנהלת הקהלה

ואל תשת לבבכם לכל הדברים אשר אנכי מעיד בכם היום